

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΤΕΧΝΗ

ΕΤΟΣ 11ον ΤΕΥΧΟΣ 48ον

Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1966

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ (Δραγατσανίου 6)

		Δρχ.
H. P. Blavatsky	Τὸ Κλειδὶ τῆς Θεοσοφίας ἄδ. 50 δεμ.	60
»	Στὴ χώρα τῶν Γαλάζιων Βουνῶν	20
Annie Besant	Μελέτη ἐπὶ τῆς Συνειδήσεως ἄδ. 50 δεμ.	60
»	Πρὸς τὴν Μύησιν	20
»	Μετενσάρκωση	10
»	Κάρμα	10
C. Leadbeater	Οἱ Διδάσκαλοι καὶ ἡ Ἀτραπὸς δεμ.	90
»	Ἡ Κεκρυμμένη ζωὴ ἐν τῷ Τεκτονισμῷ »	90
»	Σ' ἐκείνους ποὺ πενθοῦν	10
Besant-Leadbeater	Ὁ Ἀστρικὸς Κόσμος	10
N. Sri Ram	Προσέγγισις πρὸς τὴν Πραγματικότητα	30
Ed. Arnold	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	30
J. Van der Leeuw	Θεοὶ ἐν ἐξορίᾳ	10
♣	Φῶς στὴν Ἀτραπὸ	15
J. Krishnamurti	Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου (ἐκδ. 1966)	15
»	Τὸ Βασίλειον τῆς Εὐδαιμονίας	20
»	Ἡ Πηγὴ τῆς Σοφίας	20
»	Δελτίον Ἀστέρος Του 1931-1933 ἕκ.	30
»	12 Ὁμιλίαι εἰς Ὀχάι 1934	30
»	10 Ὁμιλίαι εἰς Ὀχάι 1944	30
»	Ἐλευθερία, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ἄδ. 60 δεμ.	75
»	Στοχασμοὶ πάνω στη ζωὴ (Γ' σειρά)	60
Ἰωάν. Βασιλῆς	Τὸ σημειωματάριο ἑνὸς Μύστου	[illegible]
Γεώργ. Μαλτέζος	Τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια	[illegible]
Κ. Μελισσαρόπουλος	Μῆτις (Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας) δεμ.	50
»	Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς ἄδ. 25 δ.	40
»	Μ ε λ ε τ ή μ α τ α ἄδ. 40 δεμ.	60
»	Εἰσαγωγὴ στὴ Θεοσοφία ἄδ. 50 δεμ.	70
»	Ὁ Ἰησοῦς	30
»	Ὁ Κομήτης (Θεατρικὸ ἔργο)	20
»	«Ἀγνώστῳ Θεῷ»	10
»	Περικλέους Ἐπιτάφιος-Διακήρυξη ΟΗΕ	10
Ἰφιγ. Φράγκου	Τὸ συναίσθημα μειονεκτικότητος φύλου	20

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ «ΙΛΙΣΟΣ», Τόμοι 1956, 58, 59, 60, 61, 63, 64, 65, 66 χαρτοδεμένοι ἕκαστος δραχ. 50.

Ὅταν πρόκειται δι' ἀποστολὰς εἰς τὸ ἐξωτερικόν, τα ἀπὸ δραχ. 50 καὶ ἄνω ἐπιβαρύνονται μὲ δραχ. 10.

Ἀποστείλατε τὸ ἀντίτιμον, διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς, εἰς τὴν διεύθυνσιν: Κ. Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας (122), ἀναγράφοντες ὄπισθεν τοῦ ἀποκόμματος τῆς ἐπιταγῆς τοὺς τίτλους τῶν βιβλίων ποὺ θέλετε. Θὰ τὰ λάβετε εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀποστολέως τῆς ἐπιταγῆς.

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΙΛΙΣΟΥ ΔΡΑΧ. 10

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
Δραγατσανίου 6 (Πλ. Κλαυθμῶνος), ὄροφος 6ος, ΑΘΗΝΑΙ - 122

Διευθυντὴς ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
Ἐπιμελητὴς ὕλης ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ 11ον ✶ Νοέμβριος - Δεκέμβριος 1966 ✶ ΤΕΥΧΟΣ 48

ΚΡΑΤΙΚΟΝ ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

Ποιήματα τῆς ΜΕΛΙΣΣΑΝΘΗΣ

Ἕνα ἀπὸ τὰ δύο ἐφετεινὰ βραβεῖα ποιήσεως, ποὺ ἀπονέμονται ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας, ἐδόθη στὴν φίλη καὶ συνεργάτιδα τοῦ «Ἰλισοῦ» Μελισσάνθη (Κυρία Ἥβη Σκανδαλάκη) γιὰ τὴν τελευταία συλλογή της «Τὸ φράγμα τῆς σιωπῆς».

Ἡ Μελισσάνθη ἐνεφανίσθη στὰ Γράμματα τὸ 1930 μὲ τὶς «Φωνὲς ἐντόμου», ποὺ ἔκαμαν αἴσθησι στους λογοτεχνικοὺς κύκλους. Ἀκολούθησαν οἱ «Προφητεῖες», ἡ «Φλεγομένη βάτος», ὁ «Γυρισμὸς τοῦ ἀσώτου», ἡ «Λυρικὴ ἐξομολόγησις» καὶ ἄλλα ἔργα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐκυκλοφόρησε καὶ μιὰ «Ἐκλογή».

Στὴν ποίησι τῆς Μελισσάνθης κυριαρχεῖ ἡ πνευματοδοξία καὶ ὁ ἐσωτερισμός. Δονεῖται ἀπὸ τὰ μεγάλα καὶ ἄλυτα προβλήματα. Εἶναι μιὰ λυρικὴ μορφὴ μεταφυσικῆς.

Ἐν ὄψει μιᾶς ἀναλυτικῆς ἐργασίας γιὰ ὅλο τὸ ἔργον της, ποὺ θὰ δημοσιευθῆ σ᾽ ἑπόμενο τεῦχος, δίνουμε σήμερα στοὺς φίλους τοῦ «Ἰλισοῦ» τρία ποιήματα ἀπὸ τὸ «Φράγμα».

Στὴ Νύχτα ποὺ ἔρχεται

Ξεκινᾶμε ἀνάλαφροι, καθὼς ἡ γύρη
ποὺ ταξιδεύει στὸν ἄνεμο.
Γρήγορα πέφτουμε στὸ χῶμα
ρίχνουμε ρίζες, ρίχνουμε κλαδιὰ
γινόμαστε δέντρα ποὺ διψοῦν οὐρανὸ
κι ὅλο ἁρπαζόμαστε μὲ δύναμη ἀπὸ τὴ γῆ.
Μᾶς βρίσκουν τ᾿ ἀτέλειωτα καλοκαίρια
τὰ μεγάλα κάματα. Οἱ ἄνεμοι, τὰ νερὰ
παίρνουν τὰ φύλλα μας. Ἀργότερα
πλακώνουν οἱ βαρειὲς συννεφιὲς
μᾶς τυραννοῦν οἱ χειμῶνες κι᾿ οἱ καταιγίδες.
Μὰ πάντα ἀντιστεκόμαστε, ὀρθωνόμαστε
πάντα ντυνόμαστε μὲ νέο φύλλωμα.
Ὥσπου φτάνει ἕνας ἄνεμος παράξενος
— κανεὶς δὲν ξέρει πότε κι ἀπὸ ποῦ ξεκινᾶ —
μᾶς ρίχνει κάτω μ᾿ ὅλες μας τὶς ρίζες στὸν ἀέρα.
Γιὰ λίγο, ἀκόμα, μὲς στὴ φυλλωσιά μας
κάθεται κουρνιασμένο — νὰ πῆ μιὰ τρίλλια του
στὴ νύχτα ποὺ ἔρχεται — ἕνα πουλί.

Σύννεφα στὴ Δύση

Ποιοί νά ᾿ναι αὐτοὶ ποὺ ἀπ᾿ τὸν ἀντίπερα γιαλὸ
μᾶς γνέφουνε ; Τὰ χέρια ἀργοκινοῦν
μέσα ἀπὸ καταχνιὰ τεφρὴ
ποὺ παίρνει νὰ μπλαβίζει μὲ τὸ μούχρωμα.

Εἶναι οἱ πνιγμένοι ποὺ συνάζονται στὴν ὄχθη ;
Ἢ μήπως εἶναι οἱ σύντροφοι ποὺ προπορεύτηκαν
καὶ μᾶς μηνοῦν ὅτι σὲ δρόμο βρίσκονται καλὸ ;
Κάτι φωνάζουν ποὺ τὸ πνίγει ὁ ὀρυμαγδὸς
ἀπὸ τὰ κύματα. Ζητοῦν βοήθεια ;
Γιὰ μᾶς ; Γι᾿ αὐτούς ; Σαλεύουνε τὰ χείλη
δίχως φωνή.

Ψύχρα βραδυνὴ καὶ καταχνιὰ
ποὺ κυανίζει ἀνάερα μὲ τὸ νύχτωμα.
Μεγάλα σύννεφα τεφρὰ ποὺ τὰ μετακινεῖ
ἀθώρητη πνοὴ — νὰ μεταλλάζουν σχήματα ἀκατάπαυστα —
Κι' ἡ ἀσίγαστη βουὴ τ' ὠκεανοῦ.

Νάρκισος

Κανεὶς δὲν ξέρει τὴν ἀληθινὴ ἱστορία τοῦ Νάρκισου
Ὀνειρευόταν τὴν ὀμορφιὰ
κι ἔσκυβε πάνω ἀπ' τὸ νερὸ
νὰ τὴ γνωρίση στὸ πρόσωπό του
Ἔβλεπε φύλλα κι ἀνταύγειες
ἕναν ἀνάστροφο, ὑδάτινο οὐρανὸ
σκιὲς καὶ λάμψεις ἀπατηλὲς
κι ὀνειρευόταν πάντα.
Κάποτε τρόμαξε τόσο
σὰν εἶδε τὴν ἀνάστροφή του εἰκόνα·
— μέσα σὲ κύκλο κλειστὸ
βλέμμα ἀκίνητο, παγωμένο
στὸ θάνατο δοσμένο, πρόσωπο
παραμορφωμένο, φαγωμένο ἀπὸ τὴ σήψη.
Τὸν λύγισε τόσο βαθειὰ ἡ ἀπελπισία
ποὺ πνίγηκε μὲς στὸ νερό.
Σὰν φάνηκε τὸ ἀπελπισμένο πρόσωπό του
στὸ θάνατο, ἦτανε πράγματι ὡραῖο
ἀλλοιώτικα ζωντανό.
Γιατὶ ὅπως στὰ ὄνειρα καὶ στοὺς μύθους
ὅλα μπορεῖ νὰ κρύβουν μιὰ διπλῆ σημασία
— κι ὁ θάνατος νὰ σημαίνει ζωὴ —

Μὲς στὴν ψυχή μας, ὅπως στὴν ψυχὴ τοῦ κόσμου
ὅλα καθρεφτίζονται ἀνάστροφα
καθὼς τὰ δέντρα στὸ ποτάμι.

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΥΛΕΑΣ

Βιοσοφία

Ἀπὸ τὰ «Ἄνθη στοχασμοῦ»

Πλαστήκαμε μὲ τὸν πηλὸ τῆς ἄγνοιας κι ἐμεῖς γυρεύουμε τὴ γνώση.

Ὅπως ἡ ἄγκυρα ἐμποδίζει τὸ πλοῖο νὰ ξελιμενίζει, ἔτσι τὸ σῶμα μας μᾶς ἀπαγορεύει τὸ ταξίδεμα. Ὅταν μᾶς ἀποχωρίζεται καὶ μᾶς ἀποχαιρετᾶ, τὸ ταξίδι ἀκοῦμε μέσα μας, καθὼς φωνὴ χαμηλοῦ χειμάρρου σὲ ἥσυχη νύχτα.

Πάψτε πιά, πάψτε ν᾽ ἀσχολεῖσθε μὲ τὴ φροντίδα τοῦ πηλοῦ σας. Στοχαστεῖτε τῶν οὐρανῶν τὸ ἄπειρο μάκρος.

Σκάψε μέσα σου καὶ θὰ βρεῖς ἀνεξάντλητες πηγὲς νίκης.

Κατεβεῖτε ὣς τὶς ρίζες τοῦ θάρρους σας. Ὁ φόβος θὰ καταργηθεῖ, ὅταν ὁ καθένας μας μόνος του μέσα του θὰ τὸν καταργήσει καὶ τὸν ἐξουθενώσει μὲ τὸ μαστίγιο τῆς καθαρῆς καὶ τῆς ὀρθῆς λογικῆς.

Νὰ μένουμε καθαροὶ προτρέπει ὁ Κύριος τῶν οὐρανίων ἐρήμων. Μέσα στὸ ὑπόγειό μας κατοικεῖ ἕνας περήφανος ἄγγελος δεσμώτης.

Δὲ θέλω νὰ ᾽μαι τέλειος, γιὰ ν᾽ ἀγωνίζομαι νὰ γίνω.

Μὴ ξεχνᾶτε τὸν ἀγώνα σας νὰ γίνεστε πάντοτε εὔθυμοι καὶ εὐσυνείδητοι παῖχτες. Παῖξτε πάλι πιστὰ τὴν ὑπόκρισή σας σ᾽ ὅποια θέση εἶστε τοποθετημένοι. Αὐτὸ τὸ παίξιμο σᾶς ὡρίσθη.

Ἀφοσιώσου, ἀφοσιώσου στοὺς ἄλλους. Ἠρέμησε μέσα στὴ χαρὰ καὶ τὴν εὐτυχία τῶν ἄλλων. Ἀγάπα τὰ παιδιὰ καὶ παῖζε μαζί τους, ὅταν αἰσθάνεσαι ἀνεξήγητα πολιορκημένος. Μὴ χάνεις τὴν πίστη σου στὴν Αἰωνιότητα. Μὴ χάνεις τὸ θάρρος σου. Ἀφοσιώσου. Πήγαινε πέρα ἀπὸ τὸν Ἑαυτό σου.

Κάνε τὴν ἐργασία σου μὲ χαρά. Μόνον τότε εἶσαι ἱερός. Πρὸ πάντων «ἀγάπα». Σ᾽ αὐτὸ κλείνεται ὅλη ἡ σοφία.

Ἀγαπᾶτε τὰ μικρὰ παιδιά, μὴν τοὺς μοιράζετε κόκκους σκληρότητος, σκεπᾶστε τα μὲ τὸ γέλιο τῆς καλωσύνης γιὰ νὰ εὐτυχήσουν λίγο.

Νὰ δημιουργεῖς ἀγαθὰ καὶ νὰ ἀσκεῖς τὸ Πνεῦμα σου μὲ τὴν καθημερινὴ διανοητικὴ γυμναστική, για νὰ ὀξύνεις τὸ ἠθικὸ καὶ διανοητικό σου βάθος.

Θὰ εὐτυχήσουμε μόνον, ὅταν παύσουμε ν' ἀγαπᾶμε ὑπερβολικὰ τὸν ἑαυτό μας. Ὁ ἐγωισμὸς εἶναι ἐπικίνδυνος. Γίνε ἕνα «Ἐσύ». Ἀφοσιώσου στὸ «Ἐσύ». Παῦσε νὰ εἶσαι διαρκῶς μόνον «Ἐγώ». Ἀδυνατοῦμε ν' ἀγαπήσουμε, σημαίνει δὲν μποροῦμε νὰ εὐτυχήσουμε. Ἀγωνίσου γιὰ τὴν εὐτυχία τῶν ἄλλων, σταμάτησε τὴν ἀφοσίωση στὸν ἑαυτό σου. Θυσίασε τὸ πάθος τοῦ ἐγωισμοῦ στὴν ἐξυπηρέτηση Ἰδανικῶν καὶ συλλογίσου πάντοτε τὸ θάνατο ὄχι σὰν τέρμα παρὰ σὰν ἀφετηρία νέας Ἐποχῆς.

Τα χειροκροτήματα τοῦ ἑαυτοῦ σου ζήτα γιὰ τὴν καλή σου πράξη, ἂν ἀποφασίσεις κάτι νὰ ζητήσεις. Ἀλλὰ ὅταν φτάσεις στὴν τελειότητα οὔτε ἀπὸ τὸν ἑαυτό σου μὴ ζητήσεις χειροκροτήματα, γιατὶ δὲν σοῦ χρειάζονται.

Γίνε ἕνα λουλούδι, ποὺ σκορπᾶ εὐτυχισμένο τὴν εὐωδιά του. Δὲν ἔχουμε ἀνάγκη χειροκροτημάτων, ὅταν διαλέγουμε αὐτὸ ποὺ ὁρίζεται ἀπὸ τὴ Φύση.

Ποιός ἔβαλε σ' ἕνα τόσο μικρὸ χῶρο, στὸ σκυλί, τόση πίστη ; Ποιὸς μέσ' τὸν Ἄπειρο Νοῦ τοῦ Ἀνθρώπου τόση ἀμφιβολία;

Ἀγάπα καὶ ἐργάζου. Μέσα σ' αὐτὰ βρίσκεται, ἡ ἰδεώδης ἐνέργεια καὶ ἡ κίνηση τῆς ἐπίγειας εὐτυχίας σου. Ὀφείλεις νὰ τὴν κερδίσεις. Εἶναι τὸ ἱερώτερο χρέος, τὸ χρέος τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐτυχίας.

Κηπουρέ, ποὺ ποτίζεις τὰ φυτὰ καὶ τὰ δέντρα τὴν ἐποχὴ τοῦ μεγάλου Καλοκαιριοῦ, μὴν ποτίζεις μονάχα πολὺ τὰ φυτὰ τοῦ κήπου σου, ὅταν μὲ τ' ἄνθη τους τὰ ἑλκυστικὰ σοῦ χαμογελοῦν. Πότισε κι ἐκεῖνα ποὺ δὲ γελοῦν καὶ δὲ βρῆκαν τοῦ γέλιου τὴν τύχη τὴν σπουδαία, πότιζέ μας, πότιζέ μας μ' ἄφθονη χαρά, Αἰώνιε τῶν Ἀπείρων κηπουρέ.

Μπορεῖς νὰ μὴ θέλεις τίποτε ; Νὰ διαλέξεις αὐτὴ τὴ θέση, κι ἂν ρωτηθεῖς καὶ ξαναρωτηθεῖς, ἐσὺ νὰ εἰπεῖς καὶ ξανὰ νὰ εἰπεῖς σὲ κάθε ἀπάντησή σου ἕνα εἰλικρινὲς «Ὄχι;». Τότε μπορεῖς μὲ δικαιοσύνη γιὰ πολλὰ ζητήματα ἥρεμα νὰ σκεφθεῖς καὶ πολλὲς ἄρρηστες λύπες νὰ παρακάμψεις. Τότε τὸ ἥμερο τῆς ψυχῆς σου θάρρος θὰ βρεῖς.

Τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ εἶναι στοιχεῖα Μουσικῆς μὲ τὴ διαφορὰ ὅτι τὸ σῶμα ἀρκεῖται στὴ μουσική του, ἐνῶ ἡ ψυχὴ ποθεῖ πάντα μιὰ πληρέστερη Μουσική. Γι' αὐτὸ κι εὐγνωμονεῖ τὸ θάνατο ποὺ τῆς παρέχει τὴν εὐρυχωρία της.

Κουβάλησα τὶς πέτρες τῶν τειχῶν μου κι ἔχτισα τὴν ἀπόρθητη ζώνη τῶν τειχῶν μου.

Ἂν παραδέχομαι πὼς κάθε μέρα ἐνδέχεται νὰ εἶναι ἡ τελευταία χοική, ἴσως τὰ τείχη μου νὰ γκρεμιστοῦν.

Στὴν ἱματιοθήκη τῆς ζωῆς ὅλοι οἱ χιτῶνες μᾶς περιμένουν, τῆς λύπης καὶ τῆς χαρᾶς, τῆς νίκης καὶ τῆς ἥττας.

Πῶς θὰ χωρέσουμε τὸ θάνατο, αὐτὸ τὸ μέγα μας Ἄπειρο; Ὦ οὐράνιε Ἀρχιτέκτονα, κατόρθωσε τὸ μέγα κατόρθωμα, τὸ βοῦρκο μας νὰ συγχωρέσεις.

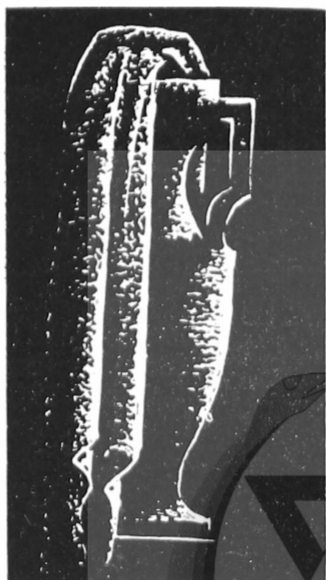

Περσικὴ ἀλληγορία

Τοῦ Farid - Ud - Din Attar

Ἕνας ἐρωτευμένος κτυπᾶ τὴν πόρτα τῆς ἀγαπημένης του καὶ μιὰ φωνὴ ἀκούγεται ἀπὸ μέσα, ποὺ τὸν ἐρωτᾶ: «Ποιὸς εἶναι ἐκεῖ;» —«Εἶμαι Ἐγώ», ἀπαντᾶ ὁ ἐρωτευμένος. Σκληρὴ ὅμως καὶ ἀπότομη τοῦ ἔρχεται ἀπάντηση: «Τὸ σπίτι αὐτὸ δὲν θὰ στεγάση ἐμένα καὶ ἐσένα». Ἡ πόρτα ἔμεινε κλειστὴ καὶ ὁ διωγμένος ἐραστὴς τελικὰ ἔφθασε στὸ ἄγριο τὸ δάσος. Ἐκεῖ στὴ μοναξιὰ ἐνήστευε, ἔκλαψε, προσευχήθηκε γιὰ πολὺ καιρὸ καὶ πάλι ξαναγύρισε καὶ ἐκτύπησε τὴν πόρτα.

Ἡ φωνὴ καὶ πάλι ξαναρώτησε: «Ποιός εἶναι ἐκεῖ ;» —«Εἶναι Ἐσύ», ἀπήντησε ὁ ἐξαγνισμένος ἐραστής. Ἡ πόρτα ἄνοιξε στὴ στιγμή. Ὁ ἐραστὴς καὶ ἡ ἀγαπημένη βλέπονται στὰ μάτια.

ΣΕ ΦΩΤΕΙΝΟΤΕΡΟΥΣ ΚΟΣΜΟΥΣ

ΚΙΜΩΝ Γ. ΠΡΙΝΑΡΗΣ

Ὑποναύαρχος ἐ. ἀ.

Ἐπίτιμος Πρόεδρος Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας

Ἀθόρυβα καὶ ἐν ἠρεμίᾳ πνεύματος ἐγκατέλειψε τὸν φυσικὸν κόσμον εἰς βαθὺ γῆρας ὁ Κ ί μ ω ν Γ. Π ρ ι ν ά ρ η ς, Συνταξιοῦχος Πρόεδρος τοῦ Ἀναθεωρητικοῦ Ναυτοδικείου (Ὑναύαρχος ἐ. ἀ.), διατελέσας ἐπὶ 24 συναπτὰ ἔτη Γενικὸς Γραμματεὺς (Πρόεδρος) τοῦ Ἑλληνικοῦ Τμήματος τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας, ἀπὸ τοῦ 1929 μέχρι τοῦ 1953.

Ἀντὶ ἄλλης νεκρολογίας δημοσιεύομεν ὅσα περὶ αὐτοῦ εἶπον, ἀφ' ἑνὸς ὁ κ. Κ. Μελισσαρόπουλος κατὰ τὸν ἑορτασμὸν τῆς 20ετηρίδος τοῦ μεταστάντος, ὡς Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Θ. Ε. ἐν Ἑλλάδι, τὸ 1949, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ κ. Θ. Μιχαήλ, κατὰ τὴν

ἀνακήρυξίν του ὡς Ἐπιτίμου Γενικοῦ Γραμματέως, τὸ 1953.

Ὁ κ. Κ. Μελισσαρόπουλος τὴν 5ην Μαρτίου 1949, ὁμιλῶν ἐνώπιον τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῆς Θ.Ε. ἔπλεξε τὸ ἐγκώμιον τοῦ Κίμωνος Γ. Πρινάρη, ἀναγνώσας τὸ πρακτικὸν τῆς πρὸ 20ετίας ἐκλογῆς του καὶ εἰπὼν ἐν συνεχείᾳ μεταξὺ ἄλλων τὰ ἑξῆς:

«Ὁ ἀδελφὸς Κίμων Πρινάρης εἶναι ὁ κατ᾽ ἐξοχὴν Τζέντλεμαν, ὁ ἀθόρυβος, μετριόφρων, εὐπροσήγορος, ἀδέκαστος, εὐγενής, ἐνάρετος, συνετὸς Μέντωρ, «τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή», ὁ ὁποῖος εἰς τοὺς δυσκόλους καιροὺς ποὺ διήλθομεν καὶ διερχόμεθα ὑπῆρξε καὶ εἶναι ὁ κατάλληλος κυβερνήτης, ποὺ μὲ πολλὴν δεξιοτεχνίαν ὁδηγεῖ τὸ Ἑλληνικὸν Θεοσοφικὸν σκάφος μακρὰν τῶν ἀναριθμήτων ἐπικινδύνων σκοπέλων τῆς μισαλλοδοξίας καὶ τοῦ φανατισμοῦ. Εἶναι ὁ πιστὸς φαροφύλαξ, ὁ ὁποῖος τηρεῖ ἀνημμένον τὸν Θεοσοφικὸν πυρσόν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς σκοτίας τῶν πνευμάτων, τῆς θυέλλης τῶν παθῶν καὶ τῆς τρικυμίας τῶν γεγονότων. Ὁ πιστὸς φαροφύλαξ ποὺ ἀθόρυβα καὶ ταπεινὰ ἐκτελεῖ ἀτάραχος τὸ καθῆκον του. Ἀλλὰ συνήλθομεν ἐδῶ σήμερον διὰ νὰ ἑορτάσωμεν καὶ ὄχι διὰ νὰ στενοχωρήσωμεν τὸν ἀδ. Κ. Πρινάρην, ἐκθέτοντες τὰς πολλαπλᾶς καὶ βαθέως ἐρριζωμένας ἐγγενεῖς ἀρετάς του, τὰς ὁποίας ὅλοι καλῶς γνωρίζομεν καὶ κατ᾽ ἀξίαν ἐκτιμῶμεν. Καὶ ἀπόδειξις τῆς τοιαύτης ἐκτιμήσεως εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι ὄχι μόνον παρέμεινεν ἐπὶ ὁλόκληρον 20ετίαν Πρόεδρος τῆς Θ.Ε. ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν 20ετίαν αὐτὴν οὐδεὶς τοῦ διεφιλονίκησε τὸ τιμητικὸν τοῦτο ἀξίωμα. Τὸ μοναδικὸν τοῦτο δι᾽ Ἑλληνικὸν Σωματεῖον φαινόμενον δὲν ἐξηγεῖται μόνον ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι εἰς τὴν Θ.Ε. ἐν Ἑλλάδι δὲν καλλιεργοῦνται φιλοδοξίαι καὶ σπουδαρχίαι, ἀπάδουσαι πρὸς τὰς Θεοσοφικὰς ἀντιλήψεις, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν γενικὴν ἀγάπην, τὴν ὁποίαν ὅλα τὰ μέλη τῆς Θ.Ε. ἐν Ἑλλάδι τρέφουν πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀδ. Κ. Πρινάρη. Ἡ Θ. Ε. εἶναι τὸ πνευματικὸν Ἵδρυμα, τὸ ὁποῖον κατ᾽ ἐξοχὴν σέβεται τὴν ἐλευθερίαν τῆς σκέψεως καὶ τῆς συνειδήσεως, τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐκφράσεως τῶν γνωμῶν ἑκάστου ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἁβρότητος καὶ τοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους σεβασμοῦ. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ὁ ἀδ. Κίμ. Πρινάρης, ὁ εὐγενής, ὁ εὐπροσήγορος, ὁ ἀγνοῶν τί ἐστὶ φανατισμός, εἶναι πραγματικῶς the right man in the right place».

Ὁ κ. Θ. Μιχαὴλ τὴν 16ην Μαρτίου 1953, ἐπιδίδων εἰς τὸν Κίμωνα Γ. Πρινάρην τὸ δίπλωμα τῆς ἀνακηρύξεώς του ὡς Ἐπιτίμου Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Θ. Ε. ἐν Ἑλλάδι, τὸν προσεφώνησεν ὡς ἑξῆς:

«Λογιζόμεθα εὐτυχεῖς ἐγχειρίζοντες ὑμῖν, Ἀδελφὲ Κίμων Πρινάρη, τὸν κότινον τοῦ σκαπανέως, τοῦ ἀθλητοῦ καὶ τοῦ Ὀλυμπιονίκου. Διότι καὶ σεῖς, ὡς ἄλλος Προμηθεύς, ἐφέρατε μὲ κόπον

καὶ μὲ ἀγῶνα, δᾶδα πυρφόρον καὶ φωτεινὴν εἰς τοὺς συνανθρώπους σας, καὶ μάλιστα ὄχι καθ' ὃν τρόπον ἐνήργησεν ἐκεῖνος, λάθρα δηλονότι καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τῶν θεῶν.

Σεῖς, διὰ τῆς ζωογόνου πνοῆς σας, ἀνερριπίσατε τὸ ζώπυρον ποὺ ἐμφωλεύει εἰς τὰ μύχια τοῦ καθενός μας, τὸ ζώπυρον ποὺ ὁ ἴδιος ὁ Δημιουργὸς ἐφύτευσεν εἰς τὰ ἔγκατα τῆς ὑπάρξεως καὶ εἶναι σπινθὴρ ἐκ τῆς Θείας οὐσίας του.

Καὶ εἶναι ὁ σπινθὴρ αὐτὸς ποὺ, ἀναζωπυρούμενος, κατακαίει τὸ σαρκικὸν ἱμάτιον τοῦ Ἐγώ, ἀποτεφρώνει τὴν πλεκτάνην τῆς ὕλης καὶ τὴν νοθείαν τῶν αἰσθήσεων, εἰς τῶν ὁποίων τὰ ὑφάδια συνεκλείσθη ἐν τῇ ἀναγκαιότητι τῆς κοσμικῆς ἐξελίξεως.

Διὰ τῆς ἐξαγνιστικῆς ταύτης πυρᾶς ἀποδεσμεύεται ἄπεφθος, ἄδολος, εὐθύγραμμος καὶ ἀκτινοβόλος ὁ θεῖος στήμων τῆς ἀνθρωπίνης ὀντότητος, ἕτοιμος νὰ δεχθῇ καὶ νὰ μεταδώσῃ τὸν κραδασμὸν τῆς παγκοσμίου Ἀγάπης καὶ νὰ ἀποτελέσῃ καινούργιον ἄξονα ἀναγεννημένης καὶ ἀνωτέρας ζωῆς.

Διὰ τὴν πρᾶξιν σας ταύτην πρὸς τοὺς ἐν Ἑλλάδι Θεοσόφους δὲν πρόκειται ποσῶς νὰ ἐπισύρετε τὴν μῆνιν τοῦ Ὀλυμπίου Διός, ὡς ὁ τραγικὸς ἐκεῖνος Δεσμώτης τοῦ Καυκάσου, διότι σεῖς τουναντίον θὰ αἰσθάνεσθε, διὰ βίου καὶ ἐπέκεινα τοῦ βίου, τὴν πληρότητα τῆς ψυχικῆς ἱκανοποιήσεως καὶ τὴν ὑψηλὴν ὑπερηφάνειαν ὅτι, τῇ ἐπινεύσει καὶ τῇ συνεργείᾳ τοῦ Θεοῦ, ἐπράξατε τὸ κατὰ δύναμιν, ὅπως ἀφυπνισθῇ τὸ οὖς τῆς μυστικῆς αὐτοακροάσεως καὶ ὅπως ἀνοιχθῇ πρὸς τὸ μυστηριακὸν φῶς τὸ βλέφαρον τῆς ἐνδοσκοπικῆς ἐνοράσεως καὶ ἔτσι νὰ μπορῇ ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀτενίζῃ καὶ νὰ ἐρευνᾶ τὰ ἀπύθμενα βάθη τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου του, τοῦ κόσμου ποὺ ἄλλως πως θὰ παρέμενε σφραγισμένος μὲ τὴν ἐπιτύμβιον πλάκα τοῦ νεκροῦ θησαυροῦ.

Δὲν πλέκομεν τὸ ἐγκώμιόν σας, διότι πρὸς τοῦτο δὲν θὰ εἴμεθα ἴσως ἄξιοι, διερμηνεύομεν μόνον τῶν ἀδελφῶν ἁπάντων τὴν βαθεῖαν συγκίνησιν ἐπὶ τῇ λήξει τῆς μακρᾶς προεδρικῆς θητείας σας καὶ ἐκφράζομεν τὴν διάπυρον εὐχήν των ὅπως ἐξακολουθήσητε

καὶ ἀφεξῆς, μὲ τὴν ἐμπνέουσαν παρουσίαν σας, νὰ δίδετε τὸν τόνον εἰς τὴν ἔρευναν τῆς Ἀληθείας, τῆς ὁποίας αὐτὸ ἐδῶ εἶναι τὸ σεμνὸν καὶ ἀθόρυβον ἐργαστήριον.

Ἅπαντες οἱ ἀδελφοί σας προσφέρουν τὸ ἐλάχιστον τοῦτο ἐνθύμιον, ὡς δεῖγμα τῆς ἐκτιμήσεως, τῆς εὐλαβείας καὶ τῆς ἀγάπης των ἐσαεί».

ΚΙΜΩΝΟΣ Γ. ΠΡΙΝΑΡΗ

Ὅπου συναντῶνται Θεοσοφία καὶ Ἐπιστήμη

Ἀπὸ τὸ «Θεοσοφικὸν Δελτίον»
Ἰανουαρίου - Μαρτίου 1950

Μέσα εἰς τὸν σάλον τὸν ὁποῖον προεκάλεσεν ὁ δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος παρῆλθεν ἀπαρατήρητος ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἴσως ἴσως καὶ ἐν Εὐρώπῃ, ἡ πρώτη ἔκδοσις τοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ὅπου ἡ Θεοσοφία καὶ ἡ Ἐπιστήμη συναντῶνται» ἔθεσεν εἰς κυκλοφορίαν κατὰ τὸ ἔτος 1938 ὁ Θεοσοφικὸς Ἐκδοτικὸς Οἶκος τοῦ Adyar. Ἡ πρώτη ἔκδοσις ἐξηντλήθη ταχέως καὶ τὴν αὐτὴν ἐκδοτικὴν ἐπιτυχίαν εἶχε καὶ ἡ ἀνατύπωσις τοῦ 1943. Ἡ τωρινὴ ἔκδοσις (1949) εἶναι σχεδὸν νέον βιβλίον, διότι προσετέθη καὶ ἄλλη ὕλη, τὸ κείμενον ἀνεθεωρήθη, περιελήφθησαν αἱ κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἐπιστημονικαὶ πρόοδοι καὶ προσετέθησαν πολλοὶ πίνακες καὶ διαγράμματα. Τὸ ἔργον εἶναι ἀφιερωμένον εἰς τὴν H. P. Blavatsky ἐπὶ τῇ 50ετηρίδι (1888-1938) τῆς ἐκδόσεως τῆς «Μυστικῆς Διδασκαλίας».

Ὅπως γράφει ὁ Πρόεδρος τῆς Θ.Ε. Dr Jinarajadasa εἰς τὸν πρόλογον τῆς 3ης ἐκδόσεως, σκοπὸς τοῦ ἔργου εἶναι νὰ ἐκτεθῶσιν εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι — εἴτε ἐντὸς τῆς Θ.Ε. εἴτε ἐκτὸς αὐτῆς — ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν Θεοσοφίαν, ὀλίγα ἐκ τῶν ἑκατοντάδων θεμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἄξια μελέτης.

Ὑπὸ τὴν γενικὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Kanga διάφοροι ἐπιστήμονες κατένειμαν μεταξύ των τὰς κυριωτέρας τῶν ἐπιστημῶν, αἱ ὁποῖαι εἰδικώτερον ἐνδιαφέρουν τὴν Θεοσοφίαν — Γεωλογίαν, Ἀρχαιολογίαν, Συμβολολογίαν, Φυσικήν, Χημείαν, Βιολογίαν — καὶ καθώρισαν ποίας ἐκ τῶν ἀποκαλύψεων τῶν μεγάλων ἀποκρυφιστῶν τῆς Θεοσοφίας ἀνεγνώρισεν ὡς ὀρθὰς καὶ ἀπεδέχθη ἡ Ἐ-

πιστήμη καὶ ὡς πρὸς ποίας οἱ ἐπιστήμονες εἶναι ἀκόμη ἐφεκτικοὶ καὶ δὲν ἔχουν καταλήξει εἰς θετικὰ συμπεράσματα.

Ἡ εἰσαγωγὴ εἰς τὸ ὅλον ἔργον ἐγράφη ὑπὸ τοῦ κ. Kanga. Ἀναγνωρίζεται ἐν αὐτῇ ἡ μεγάλη ἀξία τοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον ἐπετέλεσε μέχρι τοῦδε ἡ ἐπιστημονικὴ μέθοδος, ἀλλὰ τονίζεται καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη ἀνομολογεῖ τοὺς περιορισμοὺς εἰς τοὺς ὁποίους ὑπόκειται, ὡς μέθοδος πρὸς ἀπόκτησιν γνώσεων περὶ τῆς πραγματικότητος. Διὰ νὰ καταδειχθῇ δὲ ἡ σπουδαιότης, τὴν ὁποίαν καὶ εἰς τὴν σφαῖραν ἀκόμη τῆς καθαρᾶς ἐπιστήμης ἔχει ἡ διαίσθησις, ἀναφέρονται περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας εἰς αὐτὴν ὀφείλονται ἐπιστημονικαὶ ἀνακαλύψεις κεφαλαιώδους σημασίας.

Παραδείγματα ὑπάρχουν ἀρκετά.

Μία ἀναλαμπὴ τῆς διαισθήσεως ἐφώτισε τὸν νοῦν τοῦ γερμανοῦ χημικοῦ Keculé, μίαν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐν ὀνειροπολήματι εἶδεν ἕνα φεῖδι τὸ ὁποῖον κατέτρωγε τὴν οὐράν του, καὶ τότε ἐγεννήθη εἰς τὸν νοῦν του ἡ θεωρία τοῦ κλειστοῦ κύκλου τῆς συστάσεως τῆς βενζίνης καὶ τῶν παραγώγων της, ἡ ὁποία ἔδωκεν ἀνυπολόγιστον ὤθησιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ἑνὸς ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων κεφαλαίων τῆς ὀργανικῆς χημείας.

Μία ἀναλαμπὴ διαισθήσεως ἦλθεν εἰς τὸν Νεύτωνα, ὅταν παρετήρει τὴν πτῶσιν τοῦ μήλου ἀπὸ τὸ δένδρο καὶ τοῦ ἔδωκεν ἀμέσως τὴν ἰδέαν τοῦ νόμου τῆς βαρύτητος. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ νοῦς του δὲν ἀπησχολεῖτο ἀπὸ καμμίαν σκέψιν καὶ τὴν στιγμὴν αὐτὴν τῆς πνευματικῆς ἠρεμίας ἡ διαίσθησις εὗρεν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἡ διάνοια τοῦ Νεύτωνος ἀνεζήτει ἐπὶ ἔτη πολλά.

Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ εἰς τὸν Οὐώλλας, ὁ ὁποῖος μαζὶ μὲ τὸν Δάρβιν ἀνεκάλυψε τοὺς νόμους τῆς ἐξελίξεως «Ἐπὶ τρία ἔτη — διηγεῖται ὁ ἴδιος — τὸ ζήτημα πῶς ἐπέρχονται αἱ μεταβολαὶ τῶν εἰδῶν, σπανίως ἦτο ἔξω ἀπὸ τὸν νοῦν μου». Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1858, διαρκούσης μιᾶς βιαίας προσβολῆς διαλείποντος πυρετοῦ εἰς τὰς Μολούκας νήσους, ἤρχισε νὰ σκέπτεται περὶ τῆς θεωρίας, τὴν ὁποίαν ἀνέπτυσσεν ὁ Μάλθος εἰς τὸ Δοκίμιον περὶ τοῦ πληθυσμοῦ, ὁπότε αἰφνιδίως τοῦ ἦλθεν ἡ ἰδέα περὶ τῆς ἐπιβιώσεως τῶν εὐτυχέστερον, σχετικῶς πρὸς τὸ περιβάλλον, διαπεπλασμένων ὄντων. Ἡ θεωρία συνεπληρώθη κατὰ τὸ διάλειμμα τοῦ πυρετοῦ, τὸ ἴδιο βράδυ κατεστρώθη τὸ πρόχειρον διάγραμμά της, τὶς δύο ἑπόμενες βραδυὲς ἐγράφη τελείως καὶ διὰ τοῦ πρώτου ταχυδρομείου ἀπεστάλη εἰς τὸν Δάρβιν, ὁ ὁποῖος τότε εὑρίσκετο εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ὁ Δάρβιν ἀνεγνώρισεν ἀμέσως ὅτι μέσα εἰς τὸ χειρόγραφον ἐξετίθετο ἡ θεωρία του, τὸ χειρόγραφον τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀποστείλει ὁ νεαρὸς καὶ σχεδὸν ἄγνωστος φυσιοδίφης, τὸν ὁποῖον — ὅπως γράφει ἡ Βρεττανικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια — ἕως τότε δὲν τὸν ἐγνώριζε καθόλου.

Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι δυνατὸν νὰ προηγηθοῦν μῆνες ἢ καὶ

ἔτη διανοητικῆς ἐρεύνης, ἀλλὰ ἡ διαίσθησις δὲν ἐπέρχεται, παρὰ μίαν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ νοῦς εἶναι παθητικὸς καὶ ἐν πλήρει ἠρεμίᾳ, χωρὶς νὰ ἀπασχολῆται ἀπὸ καμμίαν σκέψιν.

Εἰς τὸ κεφάλαιον περὶ Γεωλογίας ἀναφέρεται ἓν ἀκόμη ἐκφραστικώτερον παράδειγμα τῶν δυνατοτήτων, τὰς ὁποίας προσφέρει ἡ διαίσθησις, καὶ τὸ ὁποῖον παρέχει ὁ ὑπολογισμὸς τῆς ἡλικίας τῆς Γῆς.

Εἰς τὴν «Μυστικὴν Διδασκαλίαν», κατὰ τὸ 1888, ἡ Κα Μπλαβάτσκυ ὑπελόγισε τὴν ἡλικίαν τῆς γῆς εἰς 1.955.884.687 ἔτη. Ὁ σὲρ Τζέιμς Τζήηνς, εἷς ἐκ τῶν κορυφαίων ἄγγλων ἐπιστημόνων, ἀλλὰ καὶ ἔξοχος ἐκλαικευτὴς (συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου «Τὸ μυστηριῶδες Σύμπαν»), εἰς τὸ βιβλίον τὸ ὁποῖον ἐξέδωκε τὸ 1947 ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ ἀνάπτυξις τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης», γράφει τὰ ἑξῆς (σελ. 314) σχετικῶς πρὸς τὸ θέμα αὐτό: «Τὰ ραδιενεργὰ προϊόντα τῶν παλαιοτάτων γηΐνων βράχων ἀνελύθησαν καὶ κατέδειξαν ὅτι ἡ ἡλικία τῶν χων αὐτῶν εἶναι περίπου 2 000.000 ἐτῶν

Τὴν εἰσαγωγὴν ἀκολουθεῖ ἐπιτομὴ τῆς Θεοσοφίας, περὶ ὁποίας ὁ ἐκδότης λέγει ὅτι ὡραιοτέρα δὲν ἔχει ἀκόμη γραφῆ πρᾶγμα καθόλου παράξενον, τὴν ἐπιτομὴν αὐτὴν τὴν ἔχει ψει ἡ Ἄννυ

Γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος εἶναι τὸ κεφάλαιον «Μέθοδοι ἐρεύνης», τὸ ὁποῖον ἔγραψεν ὁ Πρόεδρος τῆς Θεοσοφικῆς Dr. Jinarajadasa. Εἶναι ὡραία ἐργασία, ἡ ὁποία ἀναπτύσσει πληρέστερον τὰ θέματα τὰ ὁποῖα ἔθιξεν ἡ Εἰσαγωγὴ καὶ παρακολουθεῖ τὴν βαθμιαίαν ἐξέλιξιν τῆς ἐπιστήμης καὶ τὴν προσπάθειάν της ν' ἀνακαλύψῃ τὴν ἀλήθειαν διὰ νέας τεχνικῆς, προωρισμένης νὰ συμπληρώσῃ τὴν παλαιὰν τῆς ἁπλῆς ἐπαγωγῆς ἀπὸ γεγονότα τὰ ὁποῖα συνέλεξεν ἡ παρατήρησις. Ἡ ἀναγνώρισις, λέγει, τῆς διαισθήσεως, ὡς ὀργάνου πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας, εἶναι ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐπείγουσα. Δὲν ἔχει ἀκόμη τελείως ἐξερευνηθῆ ἡ μυστηριώδης δύναμίς της, διότι δὲν ἔχουν ἀκόμη συλλεχθῆ ἀρκετὰ γεγονότα περὶ αὐτῆς, πάντως ἡ θεοσοφικὴ ἄποψις εἶναι ὅτι τὰ εὑρήματα τῆς διανοίας πρέπει νὰ συμπληροῦνται μὲ τὰ εὑρήματα τῆς διαισθήσεως.

Ἤδη πρὸ ἐτῶν ὁ Τζέιμς Σώλλιβαν, ἔξοχος καὶ ὡς ἐπιστήμων, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐκλαικευτής, εἰς τὸ ἔργον του «Οἱ περιορισμοὶ τῆς ἐπιστήμης» ἐξεφράζετο ὡς ἑξῆς: «Ἡ ἐπιστήμη δὲν δύναται, ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, νὰ ἀποκαλύψῃ τὸ μυστήριον τοῦ πέριξ ἡμῶν σύμπαντος. Ἡ ἐπιστήμη, εἶναι ἀληθές, δύναται νὰ συλλέξῃ καὶ νὰ ταξινομήσῃ τὰ φαινόμενα, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν νὰ συναγάγῃ γενικότητας, ἀλλὰ ὁ τολμηρὸς ἐρευνητής, ὁ ὁποῖος θὰ ἤθελε νὰ εἰσδύσῃ μέχρι τῶν ἀπωτάτων μυστικῶν τῆς Φύσεως, πρέπει νὰ ὑπερβῇ τοὺς στενοὺς περιορισμοὺς τῆς ἐπιστήμης καὶ νὰ μεταφέρῃ τὴν συνείδησίν του εἰς τὴν χώραν τῶν νοουμένων καὶ εἰς τὴν σφαῖραν τῶν ἀρχικῶν αἰτίων.

Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ ἀναπτύξῃ ἰδιότητας, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται ἐν ὑπνώσει. Ἡ ἐπιστήμη ἐρευνᾶ μόνον μίαν μερικὴν ὄψιν τῆς πραγματικότητος, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει οὐδὲ ὁ ἀσθενέστερος λόγος διὰ νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὅσα ἀγνοεῖ ἡ ἐπιστήμη εἶναι ὀλιγώτερον πραγματικὰ ἀπὸ ὅσα γνωρίζει».

Ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέρον διὰ τοὺς Θεοσόφους εἶναι τὸ κεφάλαιον «Ἐπιστημονικαὶ ἐπιβεβαιώσεις τῆς Θεοσοφίας», τὸ ὁποῖον εἰς μίαν στήλην ἐκθέτει τὰς διαφόρους ἰδέας τὰς ὁποίας διετύπωσαν οἱ μεγάλοι ἀποκρυφισταὶ τῆς Θεοσοφίας, καὶ εἰς τὴν ἔναντι στήλην τὰ πορίσματα εἰς τὰ ὁποῖα κατέληξε περὶ τῶν αὐτῶν ζητημάτων ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη.

Τὸ καλύτερον ὅμως χάρισμα τοῦ ἐξαιρετικοῦ αὐτοῦ βιβλίου εἶναι ἡ ἔλλειψις φανατισμοῦ.

Εἰς τὸ κεφάλαιον «Ἡ Θεοσοφία καὶ ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη» ὁ συγγραφεὺς Πῆτερ Ρόουσι λέγει ὅτι συχνὰ παριστάνεται ἡ Θεοσοφία ὡς ἰδεαλιστικὴ θεωρία καὶ πολλάκις ἀκούει κανεὶς μέλη τῆς Θ. Ε. νὰ ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ ἐπιστήμη συντόμως θὰ ἐπικυρώσῃ τὰς ἰδικάς των ἰδέας. Ἡ πεποίθησις αὕτη προέρχεται ἀπὸ δύο σκέψεις. Δηλαδὴ ὅτι ἡ πραγματικότης δύναται νὰ παρασταθῇ ὑπὸ ἰδεῶν καὶ ὅτι αἱ ἰδέαι αἱ διατυπούμεναι εἰς τὴν στοιχειώδη θεοσοφικὴν διδασκαλίαν, ἐὰν δὲν εἶναι ἡ πλήρης ἀλήθεια, εἶναι τουλάχιστον τελεία ἀλήθεια. Ἡ πρώτη τῶν σκέψεων αὐτῶν ἐπανειλημμένως ἐχαρακτηρίσθη ὡς ἀπατηλὴ ὑπὸ τῆς μεγίστης τῶν συγχρόνων θεοσόφων συγγραφέων, τῆς Ἑλ. Π. Μπλαβάτσκυ. Ἡ ἄποψίς της ἦτο ὅτι ἡ ἀλήθεια κεῖται ὑπεράνω οἱωνδήποτε ἰδεῶν, τὰς ὁποίας δυνάμεθα νὰ διατυπώσωμεν. Προκειμένου περὶ τοῦ μεγίστου τῶν ἔργων της, τῆς «Μυστικῆς Διδασκαλίας», εἶπεν ὅτι ἡ μελέτη του ἦτο μόνον ἓν μέσον πρὸς ἄσκησιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ νοῦ. Ἔλθετε — γράφει — πρὸς τὴν Μυστικὴν Διδασκαλίαν, χωρὶς καμμίαν ἐλπίδα νὰ λάβητε ἀπὸ αὐτὴν τὴν τελικὴν ἀλήθειαν περὶ τῆς ὑπάρξεως, παρὰ μόνον διὰ νὰ ἴδητε μέχρι ποίου σημείου δύναται νὰ ὁδηγήσῃ πρὸς τὴν ἀλήθειαν».

Θὰ ἐρωτήσῃ κανείς: «Διατί τότε νὰ παρουσιάζωμεν ἰδέας; Ἢ ἡ Θεοσοφία εἶναι σύστημα ἰδεῶν ἢ εἶναι ἕνα ὄνομα διὰ κάτι ἀνύπαρκτον ἢ διὰ κάτι περὶ τοῦ ὁποίου κανεὶς δὲν γνωρίζει ὅ,τιδήποτε».

Ἡ ἀπάντησις εἶναι ὅτι ἡ Θεοσοφία εἶναι τὸ ὅραμα τῆς πραγματικότητος, τὸ κοινὸν εἰς τὰ μέλη τῆς παλαιοτάτης ἐν τῷ κόσμῳ ἀποκρύφου Ἀδελφότητος, καὶ ὅτι πᾶν ὅ,τι ἐδημοσιεύθη ποτὲ ὡς Θεοσοφία ἀπὸ τοῦ 1875 καὶ ἐφεξῆς, δὲν εἶναι παρὰ μία προσπάθεια τῶν μελῶν τῆς Ἀδελφότητος ὅπως παρουσιάσουν τὰς διανοητικὰς ἀπόψεις ἑνὸς τμήματος αὐτοῦ τοῦ ὁράματος ἢ ἁπλῶς μία προσωπικὴ ἑρμηνεία αὐτοῦ τοῦ τμήματος. Συνεπῶς ἡ πραγματικὴ Θεοσοφία οὐδόλως ταυτίζεται μὲ τὰς ἰδέας τὰς παρουσιαζομένας εἰς τὴν θεοσοφικὴν φιλολογίαν, καίτοι πολλαὶ τῶν ἰδεῶν

αὐτῶν εἶναι γέφυραι, διὰ τῶν ὁποίων ὁ νοῦς δύναται νὰ φθάσῃ — ἀλλὰ μόνον διὰ τῶν ἰδίων του ἰσχυρῶν προσπαθειῶν — εἰς τὸ ὅραμα ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον προσαρμόζεται ἀληθῶς τὸ ὄνομα τῆς Θεοσοφίας.

Ὅταν τοῦτο κατανοηθῇ, τότε ἡ ἀπατηλότης τῆς δευτέρας σκέψεως — ὅτι οἱ ἐπιστήμονες ἐνδεχομένως θὰ καταλήξουν εἰς τὰς ἰδέας τὰς ὁποίας ἀσπάζονται τὰ μέλη τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας — γίνεται κατάφωρος. Διότι προδήλως αἱ ἰδέαι αὐταὶ εἶναι μῖγμα ἀντιλήψεων καὶ ἑρμηνειῶν διὰ τὰς ὁποίας οἱ ἀρχικοὶ εἰσηγηταί των δὲν ἀξιοῦσαν παρὰ μόνον κάποιαν χρησιμότητα εἰς τὴν προσπάθειαν νὰ φθάσῃ κανεὶς μέχρι τοῦ εὐρυτέρου ὁράματος. Κανεὶς ἀληθινὸς μελετητὴς τῶν θεοσοφικῶν ἰδεῶν δὲν θὰ ἀξιώσῃ δι᾽ αὐτὰς τελικότητα. Οὐδαμῶς αὐταὶ ταυτίζονται μὲ τὴν «Θεοσοφίαν» τῆς ἀποκρύφου Ἀδελφότητος». Δὲν εἶναι παρὰ ἓν παραμορφωμένον τμῆμα της.

Συνεπῶς δύο θεόσοφοι δὲν θὰ δεχθοῦν —καὶ δὲν πρέπει νὰ δεχθοῦν — οἱανδήποτε ὁμάδα ἰδεῶν καὶ ἀπόψεων ὡς τὴν ἀληθῆ, τὴν μοναδικὴν Θεοσοφίαν. Ἐν τῇ Θεοσοφικῇ Ἑταιρίᾳ, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ὀρθοδοξία.

Τοῦ ὅλου ἔργου προτάσσεται ἕνα ἀπόσπασμα ἀπὸ τὰ «Μεταφυσικὰ στοιχεῖα» τοῦ Πρόκλου. «Ἐνάρετος εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἀνακουφίζει τὰς σωματικὰς ἀνάγκας τῶν ἄλλων, στεγνώνει τὸ δάκρυ τῆς λύπης καὶ βοηθεῖ νὰ περάσῃ ἡ ἀγωνία. Ἐναρετώτερος εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος, διαδίδων γνῶσιν, ἀποβάλλει τὴν ἄγνοιαν ἀπὸ τὴν ψυχὴν καὶ τοιουτοτρόπως εὐεργετεῖ τὸ ἀθάνατον μέρος τοῦ ἀνθρώπου. Διότι δύναται ἀληθῶς νὰ λεχθῇ ὅτι ὁποιος δὲν γνωρίζει τὰ κοινὰ πράγματα εἶναι κτῆνος μεταξὺ ἀνθρώπων, ὅτι ὅποιος ἔχει ἀκριβῆ γνῶσιν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων αὐτὸς μόνον εἶναι ἄνθρωπος μεταξὺ κτηνῶν, ἀλλ᾽ ὅτι ὁποιος γνωρίζει πᾶν ὅ,τι δύναται διὰ τοῦ πνεύματος νὰ γνωσθῇ, αὐτὸς εἶναι Θεὸς μεταξὺ ἀνθρώπων».

ΚΙΜΩΝ Γ. ΠΡΙΝΑΡΗΣ

★

Εἰς μνήμην Κίμ. Πρινάρη

Ἡ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία ἐν Ἑλλάδι προσέφερεν εἰς τὸ Γηροκομεῖον Ἀθηνῶν βιβλία ἀξίας 1.200 δραχμῶν.

Ὁ κ. Ἰω. Ν. Χαρῖτος προσέφερεν ὑπὲρ τοῦ Δ)σμοῦ Ἐκδόσεων τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας ἐν Ἑλλάδι δρχ. 500.

Ὁ κ. Κ. Μελισσαρόπουλος προσέφερεν ὑπὲρ τοῦ Ἀσύλου Ἀνιάτων δρχ. 200.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Ι. ΖΕΡΒΑΣ

Συμβολισμοὶ στοὺς Δελφοὺς

Διάλεξις στὸν «Παρνασσὸ»

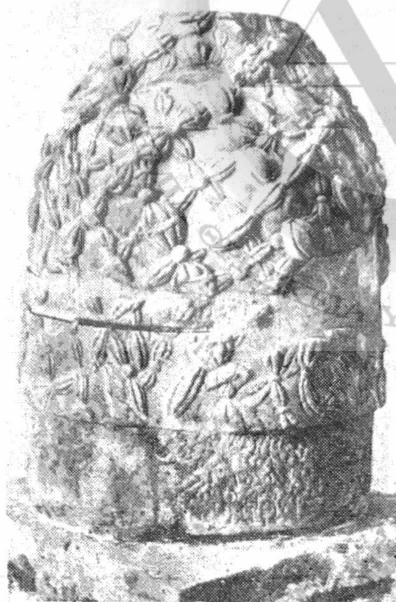
Κλείνουν και τὰ ἀνάλματα συμβολισμούς;

Ὅταν ἐξετάζωμε ἕνα ἔργο τέχνης περιορίζόμαστε συνήθως ἡ στὰ ἐξωτερικὰ φαινόμενα του, δηλ. σε ὅ,τι βλέπομε, ἢ φτάνομε στην ἁπλῆ ἔστω ἰδέα που ενέπνευσε τὸν καλλιτέχνη. Ἂν ὅμως ὁ καλλιτέχνης ἔχει εμπνευσθει ἀπὸ την αἰώνια αλήθεια, τότε, κατ' ἀνάγκην, πρέπει ν' ἀναζητηθει ὁ συμβολισμός δηλ. η γλῶσσα του θα μας μιλησει για το ἔργο του, επειδη μονον τότε θα κατανοηθει η εκφραζόμενη με αὐτο ἀλήθεια.

ΟΜΦΑΛΟΣ

Ὁ ὀμφαλὸς συμβολίζει τους ἴδιους τους Δελφους σαν κέντρο τῆς γῆς. Μοιάζει κατα την κατασκευή του με ἀνθρωπινο ὀμφαλο, επειδη κι' αὐτος βρίσκεται στο κέντρο τοῦ ἀνθρωπινου σωματος.

Κλεινει κι' ἄλλον εναν συμβολισμο. Ὅπως ἡ μητερα διοχετευει στο τεκνο της τροφη, ἔτσι και το Μαντειο τῶν Δελφῶν διοχετεύει στοὺς ἀνθρωπους τροφη, όχι βεβαια ὑλική,

Ο ΟΜΦΑΛΟΣ

ἀλλὰ πνευματική, ἀπ' ὅπου κι' ὁ συμβολισμός του ὡς κέντρου τῆς γῆς.

Συνταιριάζεται με ἁλυσσίδα που κόβει την επιφάνεια του σε τετράγωνα, συμβολίζοντας με την ἁλυσσίδα την παγκόσμια ένωση διὰ τῆς ἀγάπης, με τα τετράγωνα, κατὰ τὴν ἐσωτερική φιλοσοφία, τη χρονική περίοδο που θ' ἀπαιτηθεῖ ὡς τη μετατροπή τους σε τρίγωνα, ὁπότε ἡ γῆ μας ἀπὸ σκοτεινή που εἶναι τώρα θα καταστεῖ φωτεινή, με συνέπεια την ἔλευση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

ΣΦΙΓΓΑ

Ἡ σφίγγα, παρὰ την εμφάνισή της σαν μυθολογικό τέρας, δὲν ἐμβάλλει τὸ φόβο. Ἀντίθετα μάλιστα, ἐπισύρει την περιέργεια τοῦ θεατῆ με την ἔκφραση τοῦ προσώπου της που δείχνει σὰν να μένει ἔκθαμβη μπρος στα ὑπερκόσμια ὁράματα ποὺ ἀτενίζει. Θα θελήσει ἄραγε ν' ἀνοίξει το στόμα της για να μᾶς μεταδώσει αὐτὰ ποὺ βλέπει, ή, ἐπειδή δεν είμαστε ἀνάλογα ἀκόμα προπαρασκευασμένοι να συλλάβουμε ἔστω και την ἁπλῆ ἔννοια τους, δηλ. ἐπειδὴ δεν ἔχομε φτάσει στο γνῶθι σαυτὸν τῆς δελφικῆς προτροπῆς θα το κρατάει σφιγμένο; Ἂς ξεκινήσωμε ὅμως με την ἔρευνα τοῦ συμβολισμοῦ τῶν μερῶν τοῦ σώματός της, ελπίζοντας, ὅτι, ἐπειδὴ καὶ μ' αὐτή ἴσως πετύχωμε να προπαρασκευαστοῦμε ἀρκετά για να μπορέσωμε να πλησιάσωμε την πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενη γνώση δε θα σπαραχτοῦμε ὅπως ὁ γυιὸς τοῦ Κρέοντα Αἵμων ὅταν δεν κατώρθωσε να λύσει το αἴνιγμα της.

Τὸ σαν γυναίκας κεφάλι της πιθανὸν να συμβολίζει τη διάνοια με την ὁποία εἶναι προικισμένο το κάθε ἄτομο ἀπὸ τη φύση για να εἶναι σε θέση να γνωρίζει τα γύρω του συμβαίνοντα. Ἑπομένως ἂν ὁ ἄνθρωπος δὲ δεσμεύεται ἀπὸ προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίες, δηλ. ἂν εἶναι ἐλεύθερος τον νοῦν, δε μένει στα σκοτάδια. Ἀντιλαμβάνεται, γνωρίζει, μαθαίνει.

Τὸ σὰν ταῦρος σῶμα της, πιθανὸν νὰ συμβολίζει τὴν ἀγαθότητα, ἡ και την παραγωγικότητα, ἰδιότητες τοῦ αἰώνιου καὶ ἀείζωου πυρός, στῆς ὁποίας την ἐνέργεια ὀφείλεται ἡ ἐμφάνιση τῶν πλασμάτων της μαζὶ καὶ ἡ λειτουργία τοῦ πνεύματος. Χωρὶς την παραγωγικότητα ἡ ζωή πάνω στον πλανήτη μας δεν θα ἦταν δυνατή.

Η ΝΑΞΙΑ ΣΦΙΓΞ

Τα σαν λιονταριοῦ πόδια της, πιθανὸν να συμβολίζουν τὴ φυσικὴ ἀντοχή, ἀλλὰ μαζὶ καὶ τὸ θάρρος, προσόντα ἀπαραίτητα τοῦ κάθε ἑνὸς στον περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα, ὅμως με μέσα που δὲν ἀντιστρατεύονται την ἠθική, ἐπειδή, κατὰ τὸν Ἀπόστολο Πέτρο, μόνον τότε στολίζεται με το ἀμάραντο στεφάνι τῆς δόξας.

Τα σὰν ἀητοῦ φτερά της, πιθανὸν νὰ συμβολίζουν το πνεῦμα ὅταν, ξεφεύγοντας ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ὕλης, ἔρχεται στὶς σφαῖρες τοῦ καλοῦ, τοῦ ὡραίου.

ΑΘΛΟΙ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΗ

Ὁ Ἡρακλῆς, ὑπαρκτὴ ἢ ὄχι προσωπικότητα, παίρνει τὴ θέση ἑνὸς πολύπτυχου σύμβολου, δηλ. μιᾶς ἰδέας μὲ ἠθικὸ περιεχόμενο, μαζὶ ὅμως καὶ ἐπιτακτικῆς καὶ μὲ διάρκεια. Ἑπομένως ἂν οἱ ἄνθρωποι θελήσουν μὲ ἐπισταμένη μελέτη νὰ ἐμβαθύνουν στὰ ἐπὶ μέρους νοήματά του, μποροῦν μὲ τὴ βοήθειά του νὰ γνωρίσουν καὶ τὰ διάφορα φυσικὰ φαινόμενα καὶ τὰ ζητήματα ποὺ σχετίζονται μὲ τὴ συγκρότηση καὶ τὴν εὔρυθμη λειτουργία τῶν κοινωνιῶν τους, κι' ἀκόμα τὴν προέλευση τῆς ψυχῆς καὶ τὴν καθόλου τύχη της. Κατὰ ταῦτα οἱ ἄθλοι τοὺς ὁποίους φέρεται ὅτι ἐπιτελεῖ, πρέπει νὰ προσβλέπωνται μόνον ὡς συμβολικὲς παραστάσεις.

Ὁ Ἡρακλῆς γεννιέται ἀπὸ πατέρα τὸ Δία κι' ἀπὸ μητέρα τὴ γήινη Ἀλκμήνη. Ἐνσαρκοῦται ἴδια ὅπως κι' ὁ θεὸς τοῦ φωτὸς Ἀπόλλων, γιὰ ν' ἀποχτήσει ἐμπειρία καὶ γνώσεις.

Κατὰ τὰ ἀνθρώπινα θέσμια εἶναι ἄνομο γέννημα. Δικαιολογημένα ἡ προστάτρια τοῦ νόμιμου γάμου Ἥρα ἐξαποστέλλει ἐναντίον του δύο δράκοντες νὰ τὸν σκοτώσουν.

Ἡ Ἥρα, καθὸ σύζυγος τοῦ Δία, εἶναι κι' αὐτὴ μιὰ κυρίαρχη θεότητα. Μήπως, λοιπόν, μὲ τὴν παρέμβασή της συμβολίζεται ἡ ἀντίρροπη δύναμη, ὁ νόμος τῶν ἀντιθέσεων, τὸ κατ' ἀνάγκην ἀντιστάθμισμα γιὰ τὴ διατήρηση τῆς ἰσορροπίας στὴ φύση, συμβολιζομένης μὲ τὸ μῆλο τῆς ἔριδας ποὺ βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὴν προστασία τῆς Ἀφροδίτης, ἐδῶ τῆς θεᾶς τῆς Ἁρμονίας;

Φυσιολογικὰ μπορεῖ νὰ γίνει παραδεκτὸ ὅτι συμβολίζει τὸν Οὐρανό, ἄλλοτε ἀνέφελο καὶ γαλήνιο, ἄλλοτε νεφελώδη καὶ ταρασσόμενο.

Κοινωνικὰ ὑποδείχνεται ὁ παντοτεινὰ ἠθικὸς δρόμος ποὺ πρέπει ν' ἀκολουθεῖ ἡ οἰκογένεια, τὸ βάθρο τοῦτο τῆς κοινωνίας χάριν τῆς ἴδιας τῆς προόδου της.

Κατὰ μυστηριακὴ ἐκδοχὴ συμβολίζει τὴν ὕλη καὶ ὁ Ζεὺς τὸ πνεῦμα. Κι' ἐπειδὴ ὁ Ἡρακλῆς ἀπὸ τὸν πατέρα του ἔχει μέσα του θεϊκὴ δύναμη, κατορθώνει, ἂν καὶ βρέφος, νὰ καταβάλει τοὺς δράκοντες τῆς Ἥρας, τὶς σκοτεινὲς δυνάμεις, τὴν ὕλη. Ὥστε κι' ὁ ἄνθρωπος, ἐνόσω ἔχει μέσα του θειότητα, εἶναι σὲ θέση νὰ καταβάλει τοὺς δράκοντες ποὺ ἐμποδίζουν τὴ συνειδητοποίηση τοῦ ἐσωτερικοῦ του μὲ τὸν ἐξωτερικὸ κόσμο.

Ἡ ὕλη εἶναι ἀναντίρρητα δυσκολοκατάβλητη ἀντίπαλος, ὅπως ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ὅταν μεγάλωσε, παρὰ τὶς διδασκαλίες τοῦ δικαιοκρίτου διδασκάλου του Ραδάμανθυ, ὑποπίπτει σ' ἕνα μεγάλο ἁμάρτημα. Σκοτώνει το διδάσκαλό του τῆς μουσικῆς Λίνο, ἐπειδὴ δὲ θέλησε νὰ δεχτεῖ τὶς παρατηρήσεις ποὺ τοῦ ἔκανε, ἐκδηλώνοντας ἔτσι τὴν ἀνυπακοή του στὴ φυσικὴ ἁρμονία ποὺ ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ τὴ μουσική.

Γιὰ νὰ ἐξιλεωθεῖ ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἁμάρτημά του, ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅσα ἄλλα εἶχε στὸ μεταξὺ διαπράξει, καταφεύγει στὸ Μαντεῖο τῶν Δελφῶν ζητώντας σχετικὸ χρησμό, δίνοντας τὸ παράδειγμα τῆς δυνατότητας τοῦ ἐξιλασμοῦ διὰ τῆς αὐτοκαταδίκης.

Τὸ Μαντεῖο, γνωρίζοντας ὅτι θὰ δοξαστεῖ, πρῶτα, ἀντὶ Ἀλκίδη, ὅπως ὡς τότε ὠνομαζόταν, τὸν ὀνομάζει Ἡρακλῆ καὶ δεύτερον τοῦ ὑποδείχνει νὰ ἐπιτελέσει ὅλους τοὺς ἄθλους ποὺ θὰ τοῦ ἐπιβάλει ὁ βασιλιὰς τῆς Τίρυνθας Εὐρυσθεύς. Ὁ Ἡρακλῆς δέχεται νὰ ὑπηρετήσει τὸν Εὐρυσθέα καὶ νὰ ἐπιτελέσει τοὺς ἄθλους ἀπὸ τοὺς ὁποίους δώδεκα ἀξιοσημείωτους ὅπως τὸ καθάρισμα τῶν σταύλων τοῦ Αὐγείου ἀπὸ τὴν κόπρον τους, τὴν ἐκκαθάριση τῆς Στυμφαλίας λίμνης ἀπὸ τὶς κακοποιὲς ὄρνιθές της, τὸ φόνο τῆς Λερναίας ὕδρας κλπ.

Ἡ ἐπιτέλεση αὐτῶν τῶν ἄθλων, μὲ ξεκίνημα τὴν ἐκκαθάριση τῶν σταύλων τοῦ Αὐγείου, γιοῦ τοῦ Ἡλίου, ἢ κατ' ἄλλους τοῦ Ποσειδῶνα, δηλονότι μυθικοῦ προσώπου, ἀφήνει νὰ νοηθεῖ ὅτι ξεκινάει μὲ τὴν ἐκκαθάριση τῆς ἕως τότε κατώτερης ὑπόστασής του ἀπὸ τὴν μέσα της κόπρο.

Ὅμως αὐτὸς ὁ αὐτοκαθαρμός του δὲν ἔφτασε σὲ πληρότητα. Δὲ διστά-

ζει, λοιπόν, να σκοτώσει τον Ἴφιτο, επειδη ὁ πατέρας του Εὔρυτος, βασιληας τῆς Οἰχαλίας, δεν τοῦ ἔδωσε για γυναικα του τὴ θυγατέρα του Ἰολη. Συναισθανεται ὁμως το ἁμαρτημα του καὶ για να πληροφορηθεῖ πῶς μπορει να ἐξιλεωθεῖ κι᾽ ἀπο αὐτο καταφευγει πάλι στοὺς Δελφούς. Ὁμως το Μαντεῖο ἀρνεῖται να τοῦ ἀπαντησει, δινοντας με την ἄρνηση του αὐτη τη δυνατοτητα να διορθωθεῖ με πραγματικον, με ἀποτελεσματικον αὐτοκαθαρμο. Ἀλλ᾽ αὐτος παρεξηγωντας αὐτη την ἀρνηση και στηριζομενος στη σωματικη, στὴν ὑλικη δύναμη του, ἁρπαζει τον τριποδα, πιστευοντας ὅτι μ᾽ αὐτον θα μπορεσει να ἱδρύσει Μαντεῖο. Δε διστάζει μαλιστα ν᾽ ἀντισταθει και στον ἴδιον τον Ἀπολλωνα ὅταν παρεμβαίνει να τον εμποδίσει. Ἡ ἐγωπαθεια του εξακολουθει νὰ τον τυφλωνει, ὥστε οὔτε το Ἀπολλωνιο φῶς δεν εἶναι ἀρκετα ἰσχυρο γι᾽ αὐτον να τον φωτισει. Δεν εἶναι σε θέση ν᾽ ἀντιληφθει ὅτι ὁ τρίπους δεν εἶναι βαθρο για να στηθοῦν πανω του Μαντεῖα η μαντευομενες Πυθιες, ἀλλα σύμβολο τοῦ ὑλικοῦ σωματος και τῶν κατωτερων επιθυμιῶν καὶ σκέψεων, πού, κατα τον Πλατωνα, μόνον ἂν ἀναπτυχθοῦν ἀντίστοιχα ἡ ἐγκρατεια, ἡ σωφροσύνη και ἡ ἀνδρεια, δηλ. ἡ ἱκανοτητα να μπορεῖ ὁ ἀνθρωπος να χαλιναγωγει τα παθη του, εἶναι δυνατον ν᾽ ἀποκτηθεῖ ἡ ἱκανοτητα τῆς μαντοσυνης, ἐπομένως μονον οἱ εναρετοι μπορούν, χωρις τη βοηθεια τρίποδα, να ἐπικοινωνοῦν με τις θεῖες δυνάμεις, μονον οἱ καθαροι την καρδιαν θεον ὄψονται.

Συνερχεται ὁμως μετα ταῦτα και προβαίνει σε πολλες ἐξαγνιστικες πραξεις, ὁπως στην ἀπελευθερωση τοῦ οὐρανιου ἡρωα Προμηθεα, μεταδοτη τοῦ Ὀλυμπιου φωτος, δηλ. τῆς γνώσης, και τῆς γυναικας τοῦ Ἀδμητου ἀπο τον Ἅδη, ἀποδεικνυοντας με την πρώτη, ὅτι το κακο που ἐπαθε ὁ Προμηθευς με το να εξυπηρετησει τοὺς ἀνθρωπους εἶναι ἐφημερο καὶ ὅτι τελικά ἐπικρατεῖ ἡ ἀρετή, με τη δεύτερη, ὅτι με τη θυσία και με τον ἐξιλασμό, δηλ. με την ἁγνοτητα κατανικῶνται οἱ ἐπανενσαρκώσεις, ἐπειδὴ τοτε ἔχει ἀναπτυχθεῖ ὁ ἐνσυνείδητος ἠθικος ἄνθρωπος.

Ἀλλ᾽ ὁμως δὲν ἔφτασε ἀκόμα νὰ ξεδιψασει στα νάματα τῆς Κασταλιας πηγῆς, τῆς μέσα του πηγῆς. Δε μπορεσε να ξεφύγει ἀπο τὸ νομο τοῦ ἀντιπεπονθοτος. Θα ταπεινωθεῖ, θα πονεσει. Στην Οἴτη ὁπου ἀνεβάζει το σακατεμενο κορμί του ἀπὸ τὰ παθη του, ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τα ὅπλα του, ἀπο τα τελευταῖα δεσμά του μὲ την ὕλη, καὶ στη φωτια ποὺ τοῦ ἀνάβει ὁ φιλος του Ποίαντας, το συνοδὸ καθοδηγητικο πνεῦμα του, πού, κατὰ τον Ἀποστολο Πέτρο, «ὑπερεντυγχανει ὑπερ ἡμῶν στεναγμοῖς ἀλαλητοις» θα ρίξει τὸ κορμί του, τὴν ὕλη, που ὡς τώρα δεν εἶχε κατορθώσει να δαμάσει τελειωτικά. Το κορμί του γυρίζει στο χῶμα ἀπ᾽ ὅπου προερχεται, —χοῦς ἐσμὲν καὶ εἰς χοῦν ἀπελευσομεθα— ἐνῶ ὁ Ἡρακλῆς, δηλ. το ἀτομικο του Ἐγώ, ἀφοῦ ἐξαγνιστεῖ στὶς φλογες τῆς φωτιᾶς, στο σύμβολο τοῦτο τοῦ αἰώνιου δημιουργικοῦ πυρος, δηλ. ἀφοῦ ἀφήσει την ἀνθρωπινη κατάσταση καὶ παρει τη θεια, μὲ τὴ βοήθεια μιᾶς νεφελης ποὺ του ἔστειλε ὁ πατέρας του Ζευς, δηλ. με τη δύναμη τοῦ Δία, ἀνεβαινει στὸν Ὄλυμπο, στὴν κατοικία τῶν θεῶν, ὁπου, παίρνοντας θεση ἥρωα, καθεται μεταξυ τῶν ἡμιθεων.

Ἡ ἑκούσια ἀπαλλαγη του ἀπὸ τὰ δεσμα τῆς ὕλης, ὁ ἑκούσιος αὐτὸς αὐτοκαθαρμος του, ὁ ἐξαγνισμος του, μας ὑποδείχνει ὅτι μονον με αὐτὸν φτανει ὁ ἄνθρωπος συνειδητά στὴ θυσια, ὁποτε το ἀτομικο Ἐγὼ ἐνδυόμενο πνευματικες δυνάμεις, παίρνοντας δηλ. θεῖο φῶς, εἶναι σε θέση νὰ διακρινει ἔστω καὶ κάπου μακρυα τὸ δάφνινο στεφανι τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνα, το σύμβολο τοῦτο τοῦ ἀνοιχτοῦ δρομου προς τον Ὄλυμπο.

ΚΛΕΟΒΙΣ ΚΑΙ ΒΙΤΩΝ

Ἔξω ἀπο το Ἄργος προς τὴν κατεύθυνση τῶν Μυκηνῶν καὶ σε ἀπόσταση δυο περίπου χιλιομέτρων εἶχε ἀνεγερθεῖ ἕνας μεγαλοπρεπὴς ναὸς ἀφιερωμενος στὴ θεα Ἥρα, ἀπ᾽ ὅπου και το ὄνομά του Ἡραῖον. Τὸ

ἐσωτερικό του τὸ κοσμοῦσε πλὴν ἄλλων καὶ ἕνα χρυσελεφάντινο ἄγαλμα τῆς ἴδιας θεᾶς, ἔργο τοῦ περίφημου ἀπὸ τὴ Σικυῶνα ἀγαλματοποιοῦ Πολύκλειτου, μαθητοῦ τοῦ Φειδία. Ἱέρεια τοῦ ναοῦ ἦταν ἡ Κυδίππη. Διέμενε στὸ ναό, ἀλλὰ καὶ στὸ Ἄργος. Ἀπὸ τὸ Ἄργος πήγαινε στὸ ναο μὲ ἅμαξα ποὺ τὴν ἔσυραν δυὸ ἄσπρα βώδια. Ὅταν κάποτε θὰ γινόταν μιὰ γιορτή, ἡ Κυδίππη ἔστειλε τὸν ἁμαξηλάτη της νὰ φέρει τὰ βώδια ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς ὅπου ἔβοσκαν. Αὐτὸς ὅμως ἀργοῦσε κι' ἐπειδὴ ἂν δὲν πρόφταινε νὰ παραστεῖ ἡ τελετὴ θὰ ματαιώνοταν, ἀναγκάστηκε νὰ δεχτεῖ τὴν ἀπὸ ἀγάπη πρὸς αὐτὴ προσφορὰ τῶν δύο παιδιῶν της, τοῦ Κλέοβι καὶ Βίτονα, νὰ σύρουν αὐτὰ τὴν ἅμαξά της.

Ἡ ἀνώτερη ἀλλ' ἀσυνήθιστη αὐτὴ πράξη τῶν δύο νέων ἔδωσε τὴν ἀφορμὴ στοὺς ἐκεῖ προσκυνητὰς Ἀργείους νὰ τοὺς ἐπαινοῦν γιὰ τὴν ἀνδρεία τους καὶ στὶς Ἀργεῖες νὰ μακαρίζουν τὴ μητέρα τους γιὰ τὴν τύχη της νὰ ἔχει τέτοιους γυιούς. Ἡ Κυδίππη καταχαρούμενη γιατὶ πρόφτασε τὴν τελετή, πλησίασε τὸ ἄγαλμα τῆς θεᾶς καὶ τὴν παρακάλεσε μὲ κατανυκτικὴ προσευχὴ νὰ χαρίσει στὰ παιδιά της τὴ μεγαλύτερη εὐτυχία. Τὰ παιδιά της, μετὰ τὴν τελετή, ἀποκοιμήθηκαν κάτω ἀπὸ το ἄγαλμά της, ἀλλὰ δὲν ἐξύπνησαν. Ἡ θεὰ εἶχε εἰσακούσει τὴν προσευχὴ τῆς μάνας τους. Τοὺς δώρησε τὴ μεγαλύτερη εὐτυχία. Τὸ Ἄργος πρὸς τιμήν τους ἀφιέρωσε τὰ ἀγάλματά τους στοὺς Δελφούς.

Ὥστε τὸ σβύσιμο τῆς ζωῆς εἶναι ἡ μεγαλύτερη εὐτυχία; Ἔτσι δὲ διακήρυσσαν κι' οἱ Σικυώνιοι μὲ τὴ λέξη «χαίρειν» ποὺ χάραζαν στὴν πλάκα τοῦ τάφου δίπλα στ' ὄνομα τοῦ πεθαμένου; Τὸ ἴδιο δὲν πρέσβευε καὶ κείνη ἡ μεγάλη προσωπικότητα ὁ Σόλων; Ὅταν τὸν ἐρώτησε ὁ Κροῖσος, αὐτὸς ὁ σατράπης, ποιός εἶναι ὁ εὐτυχέστερος ἄνθρωπος δὲν τοῦ εἶπε πρῶτον τὸν ἠθικώτατο Ἀθηναῖο Τέλο καὶ δεύτερους τοὺς Κλέοβι καὶ Βίτονα;

Τὸ «Γνῶθι σαυτόν» τοῦ Μαντείου τῶν Δελφῶν, οἱ διδασκαλίες τῆς ἐσωτερικῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν θρησκειῶν, ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ μὲ τὸ ἐπιστέγασμα την Ἀνάστασή του, μᾶς ἀποκαλύπτουν ὅτι ὁ θάνατος δὲν ὁδηγεῖ στὴν ἀνυπαρξία, ἀλλὰ σὲ μιὰ ζωὴ ὅπου ἡ λύπη, οἱ στεναγμοί, ὅταν ὅμως ὁ καθένας μας, ὅπως ὁ Ἡρακλῆς, κατορθώνει νὰ ἀποτινάξει τὴν ὕλη, ν' ἀπελευθερωθεῖ ἀπὸ τὰ δεσμά της, δημιουργώντας ἔτσι τὴν ἀγαθη τύχη του, τὴν καλὴ μοίρα του ποὺ δὲν εἶναι ἔργον οὔτε τῆς Κλωθοῦς, οὔτε τῆς Λάχεσης, τῶν δύο αὐτῶν θεοτήτων, ἀλλὰ τοῦ ἴδιου, ἀφοῦ ὁ ἴδιος εἶναι ὑπεύθυνος ἐνόσω καὶ σκέπτεται καὶ ἀποφασίζει κατ' ἐλεύθερη βούληση. Μᾶς τὸ διατρανώνει ὁ Πλάτων στὴν Πολιτεία του μὲ τὸ νὰ μᾶς λέγει «...αἰτία ἑλομένου θεὸς ἀναίτιος.»

Ἂς μὴ λησμονοῦμε, λοιπόν, αὐτὰ τὰ δυο ἀγάλματα τοῦ Μουσείου τῶν Δελφῶν. Μᾶς ὑπενθυμίζουν ὅτι ὁ θάνατος εἶναι μια εὐτυχισμένη λύση τῆς προσκαιρης γήινης ζωῆς μας.

ΗΝΙΟΧΟΣ

Εἶναι τὸ χάλκινο ἄγαλμα ποὺ πράγματι κοσμεῖ τὸ Μουσεῖο τῶν Δελ-

Ο ΗΝΙΟΧΟΣ

φῶν. Οἱ εἰδικοὶ λένε ὅτι παριστάνει ἕναν ἔφηβο, ὁδηγὸ ἑνὸς ἅρματος μὲ τέσσερα ἄλογα, ὅτι κάνει μιὰ παρέλαση μετὰ τὴ νίκη του σὲ ἁρματοδρομία γιὰ νὰ ἐπιδειχτεῖ ὡς ὁ νικητὴς καὶ ὅτι τὰ ἄφθαστης τέχνης μάτια του εἶναι φτιασμένα μὲ ὄνυχα καὶ μαγνησίτη. Ἂν ὅμως τὸ προσέξουμε ἐρευνητικά, θὰ καταλήξουμε στὰ ἑξῆς ἐρωτηματικά: Πῶς μπορεῖ νὰ νοηθεῖ ὅτι, ἂν καὶ ὁδηγεῖ ἅρμα φορεῖ ποδήρη χιτῶνα; Γιατί εὐθὺς μετὰ τὴν ἁρματοδρομία, ὁπότε τὰ ἄλογα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχουν ἠρεμήσει, τὰ πόδια του δὲν ἔχουν κάποια μεταξύ τους ἀπόσταση καὶ στάση τέτοια δείχνοντας ἔστω καὶ μιὰ ἁπλῆ προσπάθεια εὐστάθειας; Γιατί τὰ δάχτυλα τῶν χεριῶν του μὲ τὸ νὰ μὴ κρατοῦν τὰ ἡνία σφιχτὰ δὲ δείχνουν προσπάθεια νὰ συγκρατοῦν τὰ ἄλογα; Γιατί ἕνα τέτοιο καλλιτέχνημα, παρὰ τὴν τελειότητά του ὡς τὶς ἐλάχιστες λεπτομέρειες, ἔχει τὴ ζώνη του πολὺ ὑψηλότερα ἀπὸ τὴ μέση του; Γιατί ἂν καὶ δείχνεται νικητής, τὸ βλέμμα του δείχνει σὰν ν' ἀτενίζει τὸ ἄπειρο, μαζὶ ὅμως καὶ μὲ μιὰ σταθερότητα συνοδευόμενη μὲ μιὰ ἀνεξήγητη γαλήνη; Γιατί οἱ πτυχὲς τοῦ χιτῶνα του, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ καλυπτόμενο ἀπὸ αὐτὸν μέρος τῶν χεριῶν του, νὰ τοῦ δίνουν μιὰ μορφὴ σὰν κιονόκρανο κι' ἔτσι ὡς σύνολο νὰ παίρνει τὴ μορφὴ στήλης ἰωνικοῦ ρυθμοῦ;

Τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ θὰ μείνουν ἀσφαλῶς χωρὶς ἀπάντηση, ἐνόσῳ θὰ κρατηθοῦμε στὴν ἐξωτερικὴ ἔκφρασή του, δηλ. στὸ ἐπίπεδο μονάχα τοῦ ὡραίου. Θὰ φύγουμε ὡς ἐκ τούτου ἀπὸ τὴν ὑλικὴ ὡραιότητα καὶ θὰ στραφοῦμε στὴν ἀναζήτηση τοῦ πνεύματος τοῦ, δυστυχῶς, ἄγνωστου καλλιτέχνη του.

Ὁ ἐπισκέπτης ἂν σταθεῖ τρία τέσσερα μέτρα μακριά του καὶ τὸ παρατηρήσει μὲ προσοχὴ δὲ μένει ἀσυγκίνητος μπρὸς στὸ κάλλος του. Αἰσθάνεται τόσο εὐχάριστα, ὥστε δὲν θέλει ν' ἀπομακρυνθεῖ. Τὸν καθηλώνει ἡ ὅλη στάση του ποὺ δείχνει ὅτι δὲν ἔχει παρασυρθεῖ ἀπὸ τὴ νίκη του. Ἄρα δὲν πρέπει νὰ εἶναι αὐτὸς ὁ σκοπός του. Ἐγγίζει βέβαια τὴν ὕλη, ἀλλ' ὅμως ἡ τάση του μοιάζει σὰν καταβολὴ μιᾶς μόλις διακρινόμενης προσπάθειας πρὸς ἀπαγκίστρωσή του καὶ πρὸς ἄνοδο σὲ σφαι-

ρες ὑψηλότερες. Γιαυτὸ κι' ἡ κοσμιότητά του, καρπὸς τῆς πνευματικῆς καὶ θυμικῆς ὡρίμανσής του.

Προβάλλεται μὲ ἁδρῆ ἀνδροπρέπεια μαζὶ καὶ μὲ γυναικεία χάρη ποὺ δείχνεται σὰν νὰ τοῦ ἁπαλύνει τὴν ἀνδρική του ἰσχὺ γιὰ νὰ ἐκδηλωθεῖ ἔτσι ὡς ζωογόνος καὶ δημιουργική.

Ἀπὸ τὰ χέρια του λείπουν οἱ ὑπερτροφικοὶ μῦς. Μοιάζουν σὰν γυναικεῖοι. Λείπει καὶ τὸ μαστίγιο ποὺ σὰν ἁρματοδρόμος ἔπρεπε νὰ ἔχει. Εἶναι καὶ τὰ δυὸ ἐμβλήματα τῆς ὑλικῆς δύναμης. Γιαυτὸ δὲν τοῦ χρειάζονται.

Οἱ ἵπποι θὰ ἦσαν τιθασσευμένοι κι' ὄχι ταραγμένοι, ὅπως ἂν εἶχαν μόλις πρὶν τρέξει διαδρομὴ γιὰ νίκη. Ἔτσι ἐξηγεῖται ἡ ὅλη γαλήνη τοῦ προσώπου του, μαζὶ κι' ὑπερκόσμια ἔκφρασή του ποὺ τὴν ὑποβοηθεῖ ὁ ὄνυξ τῶν ματιῶν του, σύμβολο τῆς μέσα στὸ χρόνο ἀποκτώμενης σοφίας.

Ἀντὶ στεφάνου νίκης φορεῖ ταινία μὲ πάνω της μαίανδρο, σύμβολο τοῦ ἀπείρου, ποικιλμένον μὲ ἀσημένια στολίδια, σύμβολα ἐδῶ τῆς ἀκτινοβολίας, δηλ. τῆς ἐκδηλωμένης ἀνώτερης Τριάδος, τῆς Δόξας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τουτέστι τοῦ φωτοστέφανου τῶν ἁγίων τῆς χριστιανικῆς μας θρησκείας.

Οἱ πτυχὲς τοῦ χιτῶνα του εἶναι εἴκοσι δύο (22), δείχνοντας μὲ τὸ γινόμενον 3Χ7 τὴν ἐξέλιξη τοῦ ἀνθρώπου στὰ τρία στάδια του, στὸ σωματικό, στὸ ψυχικό, στὸ πνευματικὸ μέσα στὰ ἑπτὰ γένη, ἢ τὴ θεότητα ἀντικατοπτριζόμενη στὴν ὕλη, καὶ μὲ τὸν ἀριθμὸ 21+1 τὴν ὑπέρτατη ἐξέλιξη, τὴν ἴδια τὴ θεότητα πρὸς τὴν ὁποία κατευθύνεται. Γιαυτὸ καὶ ἡ εἰκοστὴ πτυχή του εἶναι χωρισμένη σὲ δυὸ ποὺ φτάνουν ὡς τὴ μέση, δείχνοντας ὅτι ἡ τελευταία βαθμίδα, ἡ εἰκοστὴ πρώτη τοῦ τρίτου σταδίου, τοῦ πνευματικοῦ, δὲν ὑπερπηδιέται οὔτε ἀπ' ὅποιον, οὔτε εὔκολα, γιατὶ αὐτὴ ἐγγίζει τὰ κράσπεδα τῆς θεότητας.

Περὶ κάλλους

ΕΥ. Α. ΤΣΙΤΣΩΝΗΣ

Ἡ συνείδησις (γνῶσις) τῆς ἐπιδράσεως τῶν ἐξωτερικῶν αἰτίων, τοῦ φωτός, τοῦ ἤχου, τῆς θερμότητος, τοῦ ψύχους κ.λ.π. ἀποτελεῖ τὸ αἴσθημα. Στοιχεῖα τοῦ αἰσθήματος, εἶναι α) ὁ ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς καὶ β) τὰ ἐξωτερικὰ αἴτια τὰ ἐπενεργοῦντα εἰς τὸν ὀργανισμὸν τοῦτον.

Οὕτω ὁ διὰ τῆς ἐπιδράσεως ἐξωτερικῶν αἰτίων ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ προκαλούμενος ἐρεθισμὸς καὶ ἡ σχηματιζομένη ψυχικὴ μορφή, ἡ παριστῶσα τὸν ἐρεθισμὸν τοῦτον καλεῖται αἴσθημα.

Τὰ συναισθήματα, τὸ ὑλικόν των λαμβάνουν οὐχὶ ἐκ τοῦ περιβάλλοντος, ἀλλὰ ἀπὸ τὰς γνώσεις (αἰσθήματα) καὶ τὴν ὑποκειμενικὴν κατάστασιν ἑκάστου ἐγκεφάλου, εἶναι δὲ οὕτω ταῦτα ἡ ἀνωτέρα βαθμὶς τῶν αἰσθημάτων.

Ἡ ἀνωτέρα βαθμὶς τῆς διανοίας ἥτις ἐπεξεργάζεται τὸ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ὑπάρχον. ὑλικὸν ἀποτελεῖ τὸν νοῦν.

Καὶ βασίζεται μὲν ὁ νοῦς εἰς γνώσεις αἱ ὁποῖαι πρωταρχικῶς ἐγένοντο ἀντιληπταὶ διὰ τῶν αἰσθήσεων, ἦσαν δηλαδὴ ἔννοιαι παριστῶσαι τὴν ὕλην, τὸ περιβάλλον τοῦ κοινωνικοῦ ἀτόμου,

οὐχ ἧττον ὅμως, ἡ διὰ τῆς διανοίας γενομένη ἐπεξεργασία, τὰς ὑλικὰς ταύτας ἐννοίας, ἀνήγαγεν εἰς ἐννοίας τῆς ψυχῆς, ἤτοι τὰς συνεσχέτισε, τὰς παρέβαλε μὲ τὸ ὅλον, μὲ τὸ σύμπαν, μὲ τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς καὶ ἐξ αὐτῶν ἐδημιούργησε ψυχικὰς μορφάς, τὰς ὁποίας τελικῶς ἐπεξεργάζεται ὁ ἀνθρώπινος νοῦς καὶ ἐκ τῆς ἐπεξεργασίας ταύτης τῶν ψυχικῶν μορφῶν ἐξάγει συμπεράσματα.

Ἡ ἐργασία αὕτη τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγκεφάλου ἀρχομένη ἀπὸ τὴν ἀντίληψιν τοῦ περιβάλλοντος, ἤτοι τοῦ ὑλικοῦ στοιχείου τοῦ κόσμου, φθάνει διὰ τῆς ἐργασίας τῆς διανοίας καὶ τοῦ νοῦ εἰς σχηματισμοὺς καθαρῶν ψυχικῶν μορφῶν. Τοῦτο ἄλλωστε εἶναι τὸ κύριον χαρακτηριστικόν, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς ἀπεχωρίσθη ἀπὸ τῆς ἄλλης ζωῆς καὶ ἐπετέλεσε τὸ τελειότερον δημιούργημα τῆς φύσεως.

Τὸ σύνολον τῶν συμπερασμάτων τοῦ νοῦ ἀποτελεῖ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀτόμου.

Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων προκύπτει, ὅτι ἡ ἀνωτέρα σκέψις τοῦ ἀνθρώπου ,ὁ σχηματισμὸς ὑψηλῶν συλλογισμῶν καὶ ἡ ἐξαγωγὴ νοητικῶν συμπερασμάτων κίνητρον καὶ οὐσιαστικὸν συντελεστὴν ἔχουν τὴν ψυχὴν τοῦ ἀτόμου. Ἡ ψυχὴ μὲ τὴν δυναμικότητα, τὴν ὁποίαν ἔχει, ὡς δύναμις τοῦ σύμπαντος καὶ τὴν εὐχέρειαν, ἡ ὁποία τῆς παρέχεται (ὅση τῆς παρέχεται, καθόσον εἶναι περιωρισμένη καὶ συνδεδυασμένη μὲ τὴν ὕλην, ἤτοι τὸ ἀνθρώπινον σῶμα) ἐνεργεῖ καὶ ἐπηρεάζει οὐσιαστικῶς τὴν πορείαν τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως, ἥτις λόγῳ τῆς αὐτοτελείας καὶ αὐτενεργείας τοῦ κοινωνικοῦ ἀτόμου εἶναι ἐλευθέρα νὰ σταθμίση τὰς πράξεις καὶ ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ ὡραῖον ἀντιπροσωπεύει τὴν τελειότητα.

Τὸ τέλειον εἶναι ὡραῖον. Τὸ τέλειον ὅμως δὲν εὑρίσκεται σήμερον διὰ τῆς ἀντιλήψεως τοῦ ἀνθρώπου, ἐφ᾽ ὅσον ὁ ἄνθρωπος, ὡς ἀτελής, δὲν δύναται νὰ ἐπιτύχη τὴν πλήρη ὁλοκληρωτικὴν σύλληψιν τοῦ κάλλους. Τὰ μέσα τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν σύλληψιν τῆς ὅλης ἐννοίας τοῦ ὡραίου δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένα μέχρι τοιούτου σημείου τελειότητος, ὥστε ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐπιτύχη πλήρως τὴν ὅλην σύλληψιν τῆς ἐννοίας τοῦ κάλλους. Μὲ ἄλλους λόγους τὸ ὀπτικὸν ὄργανον, ὅπερ χρησιμοποιεῖται διὰ μίαν ἐργασίαν, δὲν δύναται νὰ περιλάβη καθ᾽ ὅλας τὰς κατευθύνσεις τὴν ἔκτασιν ἑνὸς ἀντικειμένου. Πάντως ὅμως, τὸ τέλειον ὑφίσταται, ἡ ἀδιατάρακτος ἁρμονία ζῆ, καὶ κατὰ συνέπειαν, τὸ ἀπόλυτον τῆς ἐννοίας τοῦ ὡραίου εἶναι πραγματικότης. Τὸ ὡραῖον (ὡς ἀπόλυτος ἔννοια) εὑρίσκεται εἰς τὴν παγκόσμιον ἁρμονίαν, εἰς τὸ Θεῖον, εἰς τὴν ἐξελιγμένην ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὅπου τὸ τέλειον πληροῖ τὴν ἔννοιαν τῶν λέξεων τούτων. Δυνάμεθα ὅθεν, νὰ εἴπωμεν ὅτι, τὸ κάλλος (ὡραῖον) εἶναι ἡ ἔννοια ἡ σχηματιζομένη ἐξ ὅλων τῶν ἀπολύτων ἰδιοτήτων (Θεί-

ου, ἁρμονίας, ψυχῆς, ἀγαθοῦ κ.λ.π.)

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ δὲν ἔχει πλήρως ἀποκαλυφθῆ εἰς τὸν σήμερον ζῶντα ἄνθρωπον, ὥστε αὕτη νὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ ρυθμίζῃ ὅλας του τὰς πράξεις κατὰ τὴν οὐσίαν αὐτῆς, οὔτε κατ᾽ ἀκολουθίαν ἡ ἀνάπτυξις τῆς κοινωνικῆς ζωῆς ἔχει τὴν διαμόρφωσιν τῆς ἁρμονίας τοῦ σύμπαντος, ὁμιλοῦντες περὶ ὡραίου (κάλλους) δέον νὰ ἔχωμεν πάντοτε ὑπ᾽ ὄψιν μας τὴν σχετικὴν αὐτοῦ ἔννοιαν, οὐχὶ δὲν τὴν ἀπόλυτον, ἡ ὁποία ἁρμόζει, ὡς ἐλέχθη, εἰς τὸ Θεῖον, τὴν παγκόσμιον ἁρμονίαν καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐλευθέραν τῆς ὕλης ἢ πλήρως ἀποκεκαλυμμένην.

Ἡ ἰδέα τοῦ, σχετικῶς, ὡραίου εὑρίσκεται ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ κοινωνικοῦ ἀτόμου ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι ἡ ἰδέα αὕτη δὲν ἔχει πλήρως ἀποκαλυφθῆ (ἐξελιχθῆ). Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου ἐμφανίζεται ἡ προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως τὰ δημιουργήματά του λάβουν τὴν μορφὴν τῆς ἰδέας τοῦ ὡραίου, ἥτις ἐν τῇ ψυχῇ του εὑρίσκεται. Τὴν ἀνθρωπίνην αὐτὴν δρᾶσιν, διὰ τῆς ὁποίας ἐπιδιώκεται ἡ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ ὑπάρχουσα ἰδέα τοῦ ὡραίου νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον ὑπὸ μορφήν, σχῆμα, ἔκφρασιν κ.λ.π. αἰσθητῶς καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀκριβῶς, καλοῦμεν κ α λ λ ι τ ε χ ν ί α ν. Τὸ δὲ μέρος τῆς ἐπιστήμης ὅπερ ἀσχολεῖται γενικῶς περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ καλοῦ (ὡραίου) καὶ τῆς καλλιτεχνίας ὀνομάζομεν α ἰ σ θ η τ ι κ ή ν.

Ἐπειδὴ ἀνωτέρω ἀνεφέρθη ἡ ἰδέα τοῦ ὡραίου ἐνδείκνυται ὅπως καθορισθῇ τί εἶναι ἰδέα. Ἰδέα, λοιπὸν εἶναι ἡ ψυχικὴ μορφή, τὴν ὁποίαν σχηματίζει ἡ διάνοια ἡμῶν ἐπὶ ἑνὸς ἀντικειμένου ἢ μιᾶς ἀφῃρημένης ἐννοίας (ἀλήθεια, ψεῦδος κ.λ.π.). Ἡ ψυχικὴ αὐτὴ μορφὴ (ἡ ἰδέα) σχηματίζεται διὰ τῆς διανοίας, ἤτοι διὰ τῆς ἐπεξεργασίας ὅλων τῶν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἡμῶν σχετικῶν ἐννοιῶν ἢ ἀντικειμένων, ὅτε προκύπτει ἡ νέα μορφή, ἡ ψυχικὴ πλέον εἰς τὴν ὁποίαν δίδομεν τὸ ὄνομα ἰδέα.

Ὁ Πλάτων ὡς ἰδέας ἐννοεῖ τὰς πνευματικὰς εἰκόνας τῶν ὄντων. Πράγματι, ἐὰν στρέψωμεν τὰς σκέψεις μας πρὸς τὸ ἐσωτερικόν μας, θὰ παρατηρήσωμεν, εἰς ἑκάστην κατηγορίαν τῶν σκέψεών μας, ἓν πλῆθος εἰκόνων, τὰς ὁποίας οὐδέποτε εἴδομεν εἰς τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μας, ἀκριβῶς, ὅπως ἐμφανίζονται ἐντός μας. Ἡ ἰδέα, τὸ ὁμοίωμα τῶν ὄντων καὶ τῶν σκέψεών μας, τὸ ὁποῖον ἔχει σχηματίσει κάθε ψυχή, εἶναι τὸ πρότυπον τῶν μορφῶν, τῶν ζωντανῶν μορφῶν, ἐφ᾽ ὅσον εἶναι τῆς ψυχῆς κατασκεύασμα, ὅπερ δημιουργεῖ τὸν πνευματικὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ὡραῖον ἔχουν τὴν αὐτὴν οὐσίαν καὶ τείνουν πάντοτε πρὸς τὴν μίαν ἀπόλυτον ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν ὁπωσδήποτε καὶ ἂν τὴν ἀποκαλέσῃ τίς, εἴτε Θεόν, εἴτε ἀπόλυτον ὡραῖον, εἴτε ἀπόλυτον ἀγαθόν, εἴτε ἄλλως πως, εἶναι εἰς τὴν ἀληθῆ πραγματικότητα ἕνα καὶ τὸ αὐτό. Ἡ οὐσία τῶν ἐννοιῶν τούτων καὶ ἡ ἰδέα, τὴν ὁποίαν ἐμφανίζουν εἰς

τὸν ἀτελῆ τῶν ἀνθρώπων κόσμον, περικλείουν τὴν ἀπέραντον φιλοσοφίαν τῆς φύσεως. Αἱ ἀξίαι αὐται παριστῶσαι μορφὰς τοῦ ἀπολύτου, καλλιεργοῦν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου τ ὴ ν ἀ γ ά π η ν.

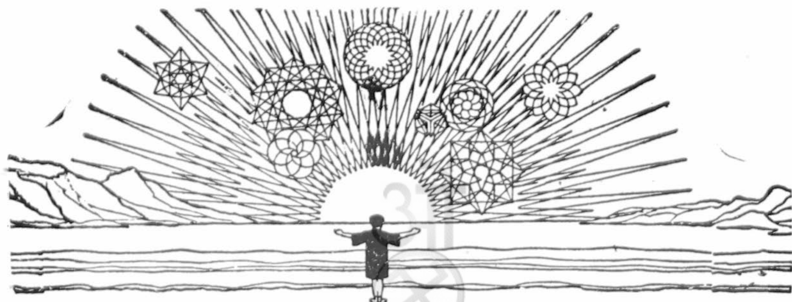
Ἡ ἀγάπη εἶναι καρπὸς τῶν ἀξιῶν τούτων, εἶναι τὸ ἔνστικτον τῶν ὑψηλοτέρων ἰδιοτήτων τοῦ ἀνθρώπου, αἵτινες δροῦν διὰ νὰ ἑνωθοῦν μὲ τὸ ἀπόλυτον, ἀκόμη δὲ περισσότερον μὲ τὸν πλησίον. Ὅστις ἀτενίζει τὰ ὑψηλότερα ἐπίπεδα τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ ὡραίου, ἐκεῖνος αἰσθάνεται πάντοτε τὴν ἀγάπην εἰς τὴν ψυχήν του.

Δι' αὐτὸν ἀνοίγουν οἱ οὐρανοὶ καὶ πλημμυρίζει ἡ ψυχή του ἀπὸ ἀγάπην καὶ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην τῆς ἀνωτερότητος, ἤτοι νὰ τὴν προσφέρῃ χωρὶς ἀντάλλαγμα, χωρὶς ὑστεροβουλίαν, χωρὶς ὑπολογισμὸν εἰς τὸν πλησίον του, εἰς τὴν κοινωνίαν, εἰς τὸν κόσμον διὰ νὰ τὸν ὑψώσῃ ὅπου αὐτὸς εὑρίσκεται. Ὅ,τι χαρακτηρίζει τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ὡραῖον, αὐτὸ προσαρμοζόμενον εἰς τὴν θείαν τάξιν, τὴν παγκόσμιον ἁρμονίαν, μετέχει τοῦ Θείου.

Τὸ ὡραῖον εἶναι ἡ ἐκδήλωσις τῆς θείας ἁρμονίας. Διὰ τοῦτο δέον νὰ θεωρηθῇ, ὅτι ἡ ἀληθὴς μελέτη καὶ γνῶσις τῆς ἀξίας αὐτῆς ἀποτελεῖ βασικὸν παράγοντα διὰ πάντα μελετητήν. Ἡ ἀξία αὕτη ὄχι μόνον ἀποτελεῖ αὐτοτελῆ ἀλήθειαν, ἀλλὰ δεικνύει τὴν οὐσίαν τοῦ τελείου, τῆς ψυχῆς, ἐλευθερώνει τὸ πνεῦμα, ὑποβοηθεῖ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ψυχῆς, ἐμπνέει τὸ Θεῖον μεγαλεῖον καὶ ἑνώνει μὲ τὸ ἄπειρον καὶ τὴν αἰωνιότητα.

ΕΥ. ΑΡ. ΤΣΙΤΣΩΝΗΣ

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

Ἀρχὴ καὶ διάρκεια

ΔΗΜ. Α. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Μεγάλο εἶναι τὸ θέμα τῆς δημιουργίας τοῦ Κόσμου. Μεγάλο σὲ σπουδαιότητα. Πάντοτε τοῦτο ὑπῆρξε, καὶ σήμερα ἀκόμη ἀποτελεῖ πρόβλημα μὲ δύσκολη τὴν λύσι του, γιὰ κάθε ἄνθρωπο ποὺ σκέπτεται λίγο ἢ πολύ. Πρόβλημα γιὰ τὴν φιλοσοφία, πρόβλημα γιὰ τὴν ἐπιστήμη. Γιὰ τὶς θρησκεῖες, ὅμως, δὲν ἀποτελεῖ πρόβλημα, γιατὶ αὐτὲς ἐκφράζουν τὸ ζήτημα δογματικά.

Εἶχε ἡ δημιουργία ἀρχὴ ἢ δὲν εἶχε; Ὁ Κόσμος ἔγινε διὰ μιᾶς ἢ βαθμιαίως; Ἡ δημιουργία ἔχει σταματήσει ἢ συνεχίζεται; Αὐτὰ — καὶ ἄλλα, εἶναι τὰ ἐπὶ μέρους προβλήματα, ποὺ ὅλα μαζὶ κάνουν τὸ μεγάλο ἐρωτηματικό: Πῶς ἔγινε ὁ Κόσμος.

Ἂς πάρουμε, λοιπόν, τὸ θέμα ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ πρέπει. Εἶχε ὁ Κόσμος ἀρχή; Καὶ πρῶτα, νὰ δοῦμε τί γνώμη ἔχει στὸ ζήτημα αὐτὸ ἡ φιλοσοφία. Σὰν λέμε ὅμως «φιλοσοφία», εἶναι κάτι τὸ ἀόριστο καὶ γενικό. Καλύτερα θὰ ἦταν νὰ ποῦμε: οἱ διάφορες φιλοσοφικὲς σχολές, ἀρχαῖες καὶ νεώτερες. Οἱ περισσότερες, λοιπόν, θέλουν ἀρχὴ στὴν δημιουργία. Ἀντίθετα, μερικὲς θεω

ροῦν τὸ Σύμπαν ἄ ν α ρ χ ο, χωρὶς ἀρχή. Στὴν ἐπιστήμη πάλι, διαφορετικὲς ὑπάρχουν ἀντιλήψεις γιὰ τὸ ζήτημα. Ἄλλοι ἐπιστήμονες λένε ὅτι τίποτα δὲν ἠμπορεῖ νὰ διατυπωθῆ ἐπάνω στὸ πρόβλημα αὐτό· ἄλλοι δέ, σὰν τὸν πυρηνικὸ φυσικὸ Ὀπενχάιμερ, εἶναι τῆς γνώμης ὅτι ὁ Κόσμος ἀποτελεῖ ἕνα ἱστορικὸ φαινόμενο καί, συνεπῶς, ἔ χ ε ι ἀρχή. Τέλος, οἱ δογματικὲς ἀντιλήψεις δίδουν στὸν Κόσμο ἀρχή: Ἔχει ἀρχὴ ἡ δημιουργία.

Στὸ ζήτημα αὐτὸ παίρνει, βέβαια, θέσι καὶ ἡ ἐσωτερικὴ παράδοσις. Ἡ ἐσωτερικὴ παράδοσις εἶναι, γιὰ ἕναν χωρὶς προκαταλήψεις ἐρευνητή, μία σπουδαία πηγὴ γνώσεως. Εἶναι ἡ σοφία αἰώνων, ποὺ ἔχει ἀκτινοβολήσει ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα Ἱερά. Εἶναι μιὰ πηγὴ θεία, πιὸ πέρα ἀπὸ τὴν συνηθισμένη αἴσθησι καὶ τὸ λογικὸ τοῦ συνηθισμένου ἀνθρώπου. Ἡ ἐσωτερικὴ παράδοσις δὲν ἔχει τὴν πηγή της στὴν σοφία τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ στὴν Θεία Σοφία, στὴν Σοφία Κόσμου Θείου, τῶν Θείων Ὄντων —καθὼς ἔχει ἐκφράσει τὸν Κόσμον αὐτὸν ἡ Ἕλενα Μπλαβάτσκυ — ποὺ στέκει ψηλότερα ἀπὸ τὸν κόσμο τῶν ἀνθρώπων: Στὸν Κόσμο τῶν «μετὰ τῶν Θεῶν οἰκούντων» τοῦ Πλάτωνος.

Ἡ Θεία, ὅμως, Σοφία γιὰ νὰ φθάση στοὺς ἀνθρώπους, θέλει κάποιον ἀ γ ω γ ό. Καὶ ὁ ἀγωγὸς αὐτὸς ἦταν, στοὺς καλοὺς καιρούς, τὰ Ἱερατεῖα τῶν Μυστηρίων. Οἱ Λατῖνοι εἶχαν μιὰ πολὺ πετυχημένη παραστατικὴν ἔκφρασι γιὰ τὸν ἀγωγὸν αὐτόν, ποὺ τὸν ἀποτελοῦσαν οἱ Ἀρχιερεῖς τῶν Μυστηρίων τῆς προϊστορικῆς Ρώμης, τοῦ καιροῦ τοῦ Νουμᾶ τοῦ Πομπιλίου. Ὁ περίφημος ἐκεῖνος ἀγωγὸς εἶχε τὸ ὄνομα Σύλλογος τῶν Ποντιφήκων, δηλαδὴ τῶν Γεφυροποιῶν (Pons Facio), ποὺ κατεσκεύαζαν, σὰν νὰ λέμε, πνευματικὲς γ έ φ υ ρ ε ς μεταξὺ τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῶν Μυστηρίων τῆς Ρώμης, καὶ ἔτσι εἶχαν τὴν κοινωνία μὲ τὸν Θεῖο Κόσμο. Ὁ ἱερός, ὅμως, ἐκεῖνος θεσμὸς ξέπεσε στὰ χρόνια τῆς ἱστορικῆς Ρώμης, τὸν δὲ μεσαίωνα ξέπεσε καὶ ὁ τίτλος ἀκόμη, ποὺ σήμερα ἔχει χαμένη κάθε ἀξία.

Λίγες, ὅμως, ἀλήθειες ἀπὸ τὴν Θεία Σοφία ἔχουν βγῆ ἀπὸ τὰ Ἱερὰ καὶ τοὺς Ναούς, οἱ πλέον ἐξωτερικές. Μαζὶ μ' αὐτὲς καὶ κοσμογονικὲς ἀλήθειες, ποὺ δίδουν ἀπάντησι σὲ ἐρωτήματα ὅπως τῆς ἀρχῆς τῆς δημιουργίας. Γιὰ νὰ πάρουμε καὶ μεῖς τὴν ἀπάντησι, θὰ ἐπικαλεσθοῦμε ἕναν ἀντιπροσωπευτικὸ πυθαγόρειο φιλόσοφο, τὸν γνωστὸν Φιλόλαο. Σὲ ἕνα ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ βιβλίο του «αἱ Βάκχαι» λέγει τὰ ἑξῆς: «ὁ Κόσμος εἶναι ἑνιαῖος, ἄρχισε δὲ νὰ γίνεται ἀπὸ ἕνα σημεῖο κεντρικό, ποὺ βρίσκεται στὶς ἴδιες ἀποστάσεις ἀπὸ τὰ ἄνω καὶ ἀπὸ τὰ κάτω. Τὸ ἀρχικὸ ἕνα, ποὺ εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς γενέσεως τοῦ Κόσμου, λέγεται ἑστία». Καθὼς δὲ εἶναι γνωστόν, οἱ πυθαγόρειοι ἔλεγαν τὸν Κόσμο «ἁρμονία» γιὰ τὴν τάξι ποὺ ὑπάρχει σ' αὐτόν. Ἐπομένως, ἡ ἀρχὴ τῆς δημιουργίας ἔγινε σὲ ἕνα σημεῖο μέσα στην ἀταξία ποὺ ἐπικρατοῦσε πρὶν ἀπὸ τὴν δημιουργία. Μέσα

στὸ Χάος, καθὼς ἔλεγε τὴν ἀταξία αὐτὴ ὁ Ἡσίοδος.

Ἄλλο κατὰ μέρος ζήτημα ἐπάνω στὸ θέμα τῆς δημιουργίας εἶναι, καθὼς εἴπαμε, ἡ διάρκεια αὐτῆς, δηλαδὴ μὲ τί τρόπο ἔγινε ὁ Κόσμος. Βαθμιαίως ἢ διὰ μιᾶς; Ἡ δημιουργία ἔγινε λίγο - λίγο καὶ ὕστερα σταμάτησε ἢ συνεχίζεται καὶ τώρα ἀκόμη;

Στὸ πρόβλημα τοῦτο δίδουν ἀπάντησι τὰ διάφορα φιλοσοφικὰ συστήματα, ἡ ἐπιστήμη καὶ οἱ θρησκεῖες. Οἱ λύσεις ποὺ δίδουν εἶναι ὅλες σχεδὸν ἑτερόχρονες. Δηλαδή, πὼς ἡ δημιουργία δὲν ἔγινε ταυτόχρονα, ἀλλὰ μέσα σὲ μεγάλα διαστήματα χρόνου. Ἡ Ἰουδαϊκὴ π.χ. ἀντίληψις μᾶς λέγει μεταφορικὰ ὅτι ὁ Κόσμος ἔγινε σὲ ἓξ ἡμέρες. Ἐξαίρεσι κάνουν νεώτερες θεωρίες τῆς ἐπιστήμης, ποὺ εἶναι ταυτόχρονες: Πὼς ὁ Κόσμος ἔγινε δηλαδὴ μὲ μιὰ τεραστία ἔκρηξι ποὺ τὰ ἀποτελέσματά της διαρκοῦν ἀκόμη καὶ ἔχουν σὰν συνέπεια τὴν λεγομένη διαστολὴ τοῦ Σύμπαντος.

Ἡ ἐσωτερικὴ παράδοσις ἀποκαλύπτει ὅτι ὁ Κόσμος δὲν ἔγινε οὔτε διὰ μιᾶς, οὔτε ὅτι ἡ δημιουργία ἔγινε μέσα σὲ μεγάλο χρόνο καὶ ὕστερα σταμάτησε. Τὴν διάρκεια τῆς δημιουργίας θεωρεῖ ἀπεριόριστη, ἄπειρη. Ἀπὸ τότε ποὺ ἄρχισε συνεχίζεται καὶ τώρα ἀκόμη, στὰ πέρατα τοῦ Σύμπαντος. Τὴν ἀλήθεια αὐτὴ τὴν ἔχουν ἐκφράσει οἱ πυθαγόρειοι σὰν ἔδωσαν τὸν ὁρισμὸ τί εἶναι Φύσις. Τὸν ἔχουν διατυπώσει μὲ τὸ περίφημο ἀριθμολογικό τους σύστημα, ποὺ εἶναι ποιοτικὸ καὶ ἔχει τόσο κακοποιηθῆ καὶ ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς καὶ ἀπὸ τοὺς νεωτέρους. (Ἴδε «Ἰλισόν», τεῦχος 36, Δεκέμβριος 1964). Φύσις, ἔλεγαν, εἶναι: «ἀριθμὸς παμμέγιστος ἀεὶ συντελούμενος». Ἤτοι εἶναι κάτι τὸ πάρα πολὺ μεγάλο, ποὺ πάντοτε γίνεται. Εἶναι δηλαδὴ ἄ π ε ι ρ ο ς ἐ ν τ ῷ γ ί γ ν ε σ θ α ι καὶ ὄχι ἄπειρο γεγεννημένο. Τὸ ἴδιο, τὴν ἴδια ἀλήθεια δὲν εἶχε ἐκφράσει καὶ ὁ Θεῖος Ἰησοῦς, ὅταν ἔλεγε ὅτι ὁ πατέρας Του ἐργάζεται καὶ τώρα ἀκόμη; «Ὁ πατήρ μου ἐργάζεται ἕως ἄρτι».

Ὁ Κόσμος λοιπόν, ἐὰν θεωρηθῆ σὲ κάθε στιγμὴ χρόνου, ἔχει πέρατα, εἶναι πεπερασμένος. Τὰ πέρατα ὅμως, αὐτὰ διαρκῶς ἐπεκτείνονται, γιατὶ οἱ ἐκδηλωμένες ἐκεῖ, στὰ πέρατα τῆς δημιουργίας, οὐσίες τοῦ Σύμπαντος ἐπιδροῦν στὶς οὐσίες τοῦ Χάους, ποὺ περιβάλλει τὸν Κόσμο, γιὰ ἐκδήλωσι.

Στὴν ἑτερόχρονη αὐτὴ δημιουργία τοῦ Κόσμου δικαιολογοῦνται οἱ τόσο ἔκδηλες μέσα σ' αὐτὸν διαφορὲς στὶς μορφὲς καὶ στὰ ὄντα. Ἐὰν ὁ Κόσμος εἶχε γίνει διὰ μιᾶς, ὅλα τὰ πράγματά του θὰ ἦσαν τὰ ἴδια καὶ ἰσοδύναμα, καὶ ἔτσι καμμία πρόοδος δὲν θὰ ἦταν δυνατή. Ἐνῶ μέσα στὴν Φύσι παρατηρεῖται τὸ ἀντίθετο. Τὰ παλαιότερα δημιουργήματα εἶναι πιὸ δυναμικὰ ἀπὸ τὰ νεώτερα καὶ ἐπιδροῦν εὐεργετικὰ γιὰ τὴν ἀνέλιξί τους. Ἰδοὺ ἕνα ἠθικὸ παράγγελμα, παρμένο ἀπὸ τὴν οἰκονομία ποὺ ἔχει ἡ Φύσις, ὅπως ὁ ἰσχυρότερος ἐπιδρᾶ εὐεργετι-

κα στὸν ἀσθενέστερο καὶ ὄχι νὰ τὸν καταπιέζει, ὅπως, δυστυχῶς, πολλὲς φορὲς γίνεται.

★

Καὶ τώρα, σὰν τὸ 'φερε ἔτσι ὁ λόγος, γιὰ νὰ ὁλοκληρώσουμε, κάτι θὰ πρέπει νὰ ποῦμε καὶ γιὰ τὸ Χάος, ποὺ ἀναφέραμε. Γιὰ τὴν ἀδιαμόρφωτη καὶ ἀνεκδήλωτη κατάστασι, που προϋπῆρχε τῆς δημιουργίας, τὴν «δυνάμει», ἀλλὰ ὑπαρκτὴ κατάστασι, τὸ «κοσμογονικὸν ὠόν», καθὼς τὴν ἔλεγαν οἱ Ὀρφικοί. Ἡ κατάστασις λοιπὸν αὐτή, καθως καὶ πρὸ ὀλίγου ἐξηγήσαμε, ὑφίσταται στὰ ἑκάστοτε πέρατα τῆς δημιουργίας. Ἡ ὑπαρκτή, ἀλλὰ ἀνεκδήλωτη αὐτὴ κατάστασις δὲν εἶναι μορφική, ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι μορφή, ἡ δὲ νόησις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι μία ἀπὸ τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ψυχῆς του διὰ τῆς μορφῆς του. Ἔτσι, μόνον μορφικά, ἐκδηλωμένα, ἠμπορεῖ νὰ ἐρευνήση καὶ ὄχι μη μορφικά, μὴ ἐκδηλωμένα, ὅπως εἶναι τὸ Χάος. Εἶναι αὐτὸ ἕνας κανών. «Τὸ ὅμοιον διὰ τοῦ ὁμοίου γιγνώσκεται», καθὼς ἔχει γράψει ὁ Παρμενίδης. Γιὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐσωτερικὴ παράδοσις δίκαια θεωρεῖ ὅτι τὸ Χάος εἶναι ἀπροσπέλαστο στὴ νόησι τοῦ ἀνθρώπου, «δὲν δύναται νὰ τὸ φθάση ὁ ἀνθρώπινος νοῦς» ἔλεγε ὁ νεοπλατωνικὸς Πρόκλος. Ἕνας δὲ ἄλλος φιλόσοφος, νεώτερος, ἔχει γράψει ὅτι τὸ Χάος εἶναι ἀπρόσιτο, ὄχι μόνο στὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ καὶ στὴν διανόησι καὶ τοῦ μεγαλύτερου θεοῦ.

Γιὰ τὴν κατάστασι τοῦ Χάους ὁ φιλοσοφημένος ἄνθρωπος θὰ ἠμποροῦσε ἴσως νὰ σχηματίση μία ἰδέα «δι' ἀφαιρέσεως», καθὼς λέγουν. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα εἶναι δύσκολο, γιατὶ θὰ πρέπει κατὰ ἕνα τρόπο ὁ ἀνθρώπινος νοῦς νὰ προσπαθήση νὰ συλλάβη πῶς θὰ ἦσαν τὰ πράγματα τῆς Φύσεως χωρὶς ἰδιότητες, δηλαδὴ χωρὶς ὄγκο, σχῆμα, βάρος, χρῶμα κ.ἄ. Δύσκολο, καθὼς εἴπαμε, ἢ μᾶλλον ἀδύνατο, γιατὶ ἡ πεῖρα μας ἀπὸ τὰ αἰσθητήρια καὶ τὴν νόησι ποὺ διαθέτουμε, μόνον στὰ μορφικὰ πράγματα τῆς Φύσεως εἶναι συνηθισμένη.

Τὸ ἴδιο μᾶς συμβαίνει καὶ γιὰ τὶς κοσμικὲς οὐσίες ποὺ μᾶς ἀποκαλύπτει ἡ ἐσωτερικὴ παράδοσις, τὴν συνεχῆ καὶ τὴν ἀτομική. Δὲν ἠμποροῦμε οὔτε νὰ τὶς δοῦμε οὔτε νὰ τὶς φαντασθοῦμε, γιατὶ ἡ κάθε μία μόνη της δὲν εἶναι μορφική, ὥστε νὰ τὴν συλλάβουμε. Οἱ δύο ὅμως μαζὶ σχηματίζουν τὶς ὑλικὲς μορφὲς ποὺ τὶς ἐλέγχουμε μὲ τὶς αἰσθήσεις καὶ τὸ νοητικό μας.

ΔΗΜ. Α. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ

Ἀφοσίωσις καὶ Λατρεία

Ἀπὸ τὸ τελευταῖο βιβλίο του «Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωή μας»

Μια μητέρα ἔδερνε τὸ παιδί της, και πονεμένες ἀκούγονταν οἱ κραυγές του. Ἦταν πολὺ θυμωμένη ἡ μητέρα, και καθὼς τὄδερνε τοῦ μιλοῦσε βίαια. Ὅταν μετὰ ἀπὸ λίγο γυρίσαμε πίσω τη βρήκαμε νὰ χαϊδεύει το παιδί, σφίγγοντάς το στὴν ἀγκαλιά της, λὲς καὶ ἤθελε νὰ τοῦ ρουφήξει τη ζωή. Κι' εἶχε δάκρυα στα μάτια της. Τὸ παιδὶ σὰν να τἄχε χαμένα, μα κύτταζε τη μητέρα του στὸ πρόσωπο καὶ χαμογελοῦσε.

Ἡ ἀγάπη εἶναι ἕνα παράξενο πρᾶγμα, καὶ πόσο εὔκολα χάνουμε τὴ θερμὴ φλόγα της. Ἡ φλόγα χάνεται, και μένει ὁ καπνός. Ὁ καπνὸς γεμίζει την καρδιά και τὸ νοῦ μας, καὶ οἱ μέρες διαβαίνουν σὲ δάκρυα καὶ πίκρα. Τὸ τραγοῦδι ξεχνιέται, καὶ τὰ λόγια ἔχουν χάσει τὸ νόημά τους· το ἄρωμα χάνεται, καὶ μένουν τὰ χέρια μας ἄδεια. Ποτὲ δεν ξέρουμε πῶς να κρατοῦμε τη φλόγα ἐλεύθερη ἀπὸ τὸν καπνό, κι' ὁ καπνὸς πάντα καταπνίγει τη φλόγα. Ἀλλὰ ἡ ἀγάπη δὲν ἀνήκει στὸ νοῦ, δεν βρίσκεται στὸ δίχτυ τῆς σκέψεως, δεν μπορεῖ να την ἀναζητήσει κανείς, νὰ την καλλιεργήσει, νὰ την θρέψει. Ὑπάρχει ὅταν ὁ νοῦς εἶναι σιωπηλὸς καὶ ἡ καρδιὰ ἄδεια ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ νοῦ.

Τὸ δωμάτιο ἦταν ψηλά, πλάι στὸ ποτάμι, κι' ὁ ἥλιος ἔπεφτε πάνω στὰ νερὰ τοῦ ποταμοῦ.

Δὲν ἦταν καθόλου ἀνόητος, ἀλλὰ ἦταν γεμᾶτος ἀπὸ συγκίνηση, ἕνα πληθωρικὸ αἴσθημα ποὺ σ' αὐτὸ θἄπρεπε νἄβρισκε χαρά, γιατὶ φαινόταν νὰ τοῦ δίνει μεγάλη εὐχαρίστησι. Ἦταν πρόθυμος νὰ μιλήσει, κι' ὅταν τοῦδειξαν ἕνα πρασινόχρυσο πουλί, ἄφησε τὸ αἴσθημά του νὰ ἐκδηλωθεῖ καὶ νὰ ξεχειλίσει πάνω σ' αὐτό. Μετὰ μίλησε γιὰ τὴν ὀμορφιὰ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τραγούδησε ενα τραγούδι γι' αὐτόν.

Εἶχε μιὰν εὐχάριστη φωνή, μὰ τὸ δωμάτιο ἦταν πολὺ μικρό. Κοντὰ στὸ πρασινόχρυσο πουλὶ ἦρθε καὶ κάθησε κι' ἕνα δεύτερο, καὶ τὰ δυὸ καθησαν πολὺ κοντὰ τὸ ἕνα στὸ ἄλλο καὶ καθαρίζονταν μὲ τὸ ράμφος τους.

«Δεν εἶναι ἡ λατρεία ἕνας δρόμος πρὸς τὸ Θεό; Δὲν εἶναι ἡ θυσία τῆς λατρείας ἡ κάθαρσι τῆς καρδιᾶς ; Δὲν εἶναι ἡ λατρεία ἕνα οὐσιῶδες μέρος τῆς ζωῆς μας ;»

Τί ἐννοεῖτε μὲ τη λατρεία;

«Την ἀγάπη του ὑπερτατου' τὴν προσφορὰ ἑνὸς λουλουδιοῦ μπροστα στην εἰκονα, στὸ σύμβολο τοῦ Θεοῦ. Ἡ λατρεία εἶναι ἡ τέλεια ἀπορρόφησι, εἶναι μιὰ ἀγάπη ποὺ ξεπερνάει τὴν αγαπη τῆς σάρκας. Ἔχω καθίσει γιὰ ὧρες συνέχεια, χαμένος στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Σ' αὐτην την κατάστασι εἶμαι ἕνα τίποτα καὶ δὲν ξέρω τίποτα. Σ' αὐτην την κατάστασι ὅλη ἡ ζωὴ εἶναι μιὰ ἑνότης, ὁ σκουπιδιάρης κι' ὁ βασιλιᾶς εἶναι ἕνα. Εἶναι μιὰ θαυμάσια κατάστασι. Σίγουρα πρέπει νὰ τὴν γνωρίζετε».

Εἶναι ἡ λατρεία ἀγάπη ; Εἶναι κάτι χωριστὸ ἀπὸ τὴν καθημερινή μας ὕπαρξι ; Εἶναι πρᾶξις θυσίας τὸ νὰ εἶσαι ἀφοσιωμένος σ' ἕνα ἀντικείμενο, στη γνῶσι, στὴν ἐξυπηρέτησι, στὴ δρᾶσι ; Σημαίνει ὅτι ἔχετε ἀπαρνηθεῖ τὸν ἑαυτὸν ὅταν χάνεστε στὴ λατρεία σας; Ὅταν ἔχετε τελείως συνταυτίσει τὸν ἑαυτό σας μὲ τὸ ἀντικείμενο τῆς λατρείας σας, εἶναι τοῦτο ἀπάρνησι τοῦ ἑαυτοῦ ; Σημαίνει σβύσιμο τοῦ ἑαυτοῦ το να χασεις τὸν ἑαυτό σου σ' ἕνα βιβλίο, σ' ἕναν ψαλμό, σε μιαν ἰδέα; Εἶναι ἀφοσίωσις ἡ λατρεία μιᾶς εἰκόνας, ἑνὸς ἀνθρώπου, ἑνὸς συμβολου ; Ἔχει ἡ πραγματικότης κανένα σύμβολο ; Μπορεῖ το σύμβολο ποτε να ἐκπροσωπήσει τὴν ἀλήθεια; Δὲν εἶναι το σύμβολο στατικό, καὶ μπορεῖ κάτι ποὺ εἶναι στατικὸ νὰ ἐκπροσωπήσει ἐκεῖνο που εἶναι ζωντανό ; Εἶναι ἡ φωτογραφία σας ἐσεῖς ;

Ἂς δοῦμε τί ἐννοοῦμε μὲ την ἀφοσίωσι. Περνᾶτε ἀρκετες ὧρες τη μέρα σ' αὐτο ποὺ τὸ ἀποκαλεῖτε ἀγάπη, θεώρησι τοῦ Θεοῦ. Εἶναι αὐτὸ ἀφοσίωσι ; Ὁ ἄνθρωπος ποὺ δίνει τὴ ζωή του στὴν κοινωνικὴ καλλιτερευσι εἶναι ἀφοσιωμένος στὴ δουλειά του, κι' ὁ στρατηγός, ποὺ δουλειά του εἶναι να κάνει σχέδια καταστροφῆς, κι' αὐτὸς εἶναι ἀφοσιωμένος στη δουλειά του. Εἶναι αὐτὸ ἀφοσίωσι ; Ἂν μοῦ ἐπιτρέπετε να το πῶ, ἐσεῖς περνᾶτε τὸν καιρό σας μεθυσμένος ἀπὸ τὴν εἰκόνα ἢ την ἰδέα τοῦ Θεοῦ, κι' ἄλλοι κάνουν τὸ ἴδιο πρᾶγμα μ' ἕνα διαφορετικὸ τρόπο. Ὑπάρχει καμμιὰ βασικὴ διαφορὰ ἀνάμεσα στὰ δυό ; Εἶναι ἀφοσίωσις ἐκεῖνο ποὺ ἔχει ἀντικείμενο ;

«Μὰ αὐτὴ ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ, ἀπορροφᾶ ὅλη μου τὴ ζωή. Τίποτε ἄλλο δεν βλέπω παρὰ μόνο τὸ Θεό. Γεμίζει τὴν καρδιά μου».

Κι' ἐκεῖνος ποὺ λατρεύει τὴ δουλειά του, τὸν ἡγέτη του, τὴν ἰδεολογία του, ἀπορροφᾶται ἀπὸ ἐκεῖνο μὲ τὸ ὁποῖο ἀσχολεῖται. Ἐσεῖς γεμίζετε τὴν καρδιά σας μὲ τὴ λέξι Θεός, κι' ἕνας ἄλλος μὲ τὴ

δραστηριότητα, καὶ εἶναι αὐτὸ λατρεία ; Ἐσεῖς εἴσαστε εὐτυχισμένος μὲ τὴν εἰκόνα σας, τὸ σύμβολό σας, κι' ἕνας ἄλλος μὲ τὰ βιβλία του, τὴ μουσική του, καὶ εἶναι αὐτὸ λατρεία; Εἶναι λατρεία τὸ νὰ χάνεις τὸν ἑαυτό σου σὲ κάτι ; Κάποιος εἶναι ἀφοσιωμένος στὴ γυναίκα του γιὰ διάφορους ἱκανοποιητικοὺς λόγους, καὶ εἶναι ἡ ἱκανοποίησι λατρεία ; Τὸ νὰ συνταυτίζεις τὸν ἑαυτό σου μὲ τὴν πατρίδα σου εἶναι κάτι τὸ πολὺ μεθυστικό, καὶ εἶναι ἡ συνταύτισι λατρεία ;

«Μὰ τὸ δόσιμο τοῦ ἑαυτοῦ μου στὸ Θεὸ δὲν κάνει σὲ κανέναν κακό. Τοὐναντίον, κι' ἐγὼ μένω ἔξω ἀπὸ τὸ δρόμο τοῦ κακοῦ καὶ σὲ ἄλλους δὲν κάνω κακό».

Αὐτὸ τοὐλάχιστον εἶναι κάτι· ὅμως μολονότι μπορεῖ νὰ μὴ κάνετε ἐξωτερικὸ κακό, δὲν εἶναι ἡ πλάνη κάτι ποὺ κάνει κακὸ σ' ἕνα βαθύτερο ἐπίπεδο καὶ σὲ σᾶς καὶ στὴν κοινωνία ;

«Δὲν μ' ἐνδιαφέρει ἡ κοινωνία. Οἱ ἀνάγκες μου εἶναι λιγοστές· ἔχω καθυποτάξει τὰ πάθη μου καὶ περνῶ τὶς μέρες μου στὸν ἴσκιο τοῦ Θεοῦ».

Δὲν εἶναι σημαντικὸ νὰ ἐξακριβώσετε ἂν ὁ ἴσκιος αὐτὸς ἔχει κάποιαν οὐσία πίσω του; Ὅταν λατρεύεις τὴν πλάνη σημαίνει ὅτι προσκολλᾶσαι στὴ δική σου ἱκανοποίησι. Ὅταν ὑποκύπτεις στὶς ὀρέξεις σὲ ὁποιοδήποτε ἐπίπεδο σημαίνει ὅτι εἶσαι λάγνος.

«Εἴσαστε πολὺ ἐνοχλητικός, καὶ δὲν εἶμαι διόλου βέβαιος ὅτι θέλω νὰ συνεχίσω τούτην τή συζήτησι. Βλέπετε, ἦρθα νὰ λατρέψω στὸν ἴδιο βωμὸ ποὺ καὶ σεῖς λατρεύετε, ἀλλὰ βρίσκω πὼς ἡ λατρεία σας εἶναι τελείως διαφορετική, κι' ὅ,τι λέτε εἶναι πέρ' ἀπὸ μένα. Ὅμως θὰ ἤθελα νὰ ξέρω ποιὰ εἶναι ἡ ὀμορφιὰ τῆς λατρείας σας. Δὲν ἔχετε εἰκόνες, μήτε σύμβολα, μήτε καὶ τελετουργίες, ἀλλὰ πρέπει νὰ λατρεύετε. Ποιὰ εἶναι ἡ φύσι τῆς λατρείας σας;».

Ἐκεῖνος ποὺ λατρεύει εἶναι καὶ τὸ ἀντικείμενο τῆς λατρείας. Τὸ νὰ λατρεύεις κάποιον ἄλλον εἶναι τὸ νὰ λατρεύεις τὸν ἑαυτό σου. Στό κάτω-κάτω, τὸ εἴδωλό σας, ἡ βίβλος σας, ἡ προσευχή σας, εἶναι ἡ ἀντανάκλασι τοῦ ἑαυτοῦ σας. Εἶναι δικό σας δημιούργημα, ἔστω κι' ἂν κάποιος ἄλλος τὄχει φτιάξει. Ἡ εἰκόνα σας εἶναι τὸ πιοτὸ ποὺ σᾶς μεθάει, κι' εἶναι σκαλισμένη ἀπὸ τὴ δική σας μνήμη. Λατρεύετε τὸν ἑαυτό σας μέσα ἀπὸ τὴν εἰκόνα ποὺ ἡ δική σας σκέψι δημιούργησε. Ἡ λατρεία σας εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ ἑαυτοῦ σας σκεπασμένη ἀπὸ τὸ τραγούδι τοῦ νοῦ σας. Ἡ εἰκόνα εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ἑαυτός σας, εἶναι τὸ καθρέφτισμα τοῦ νοῦ σας. Τέτοια μιὰ λατρεία εἶναι μιὰ μορφὴ αὐταπάτης ποὺ ὁδηγεῖ μονάχα στὴ θλίψι καὶ στὴν ἀπομόνωσι, ποὺ εἶναι θάνατος.

Εἶναι ἡ ἔρευνα ἀφοσίωσι; Τὸ ν' ἀναζητᾶς κάτι δὲν εἶναι τὸ νὰ ἐρευνᾶς, τὸ ν' ἀναζητᾶς τὴν ἀλήθεια δὲν εἶναι τὸ νὰ τὴν βρίσκεις. Ξεφεύγουμε ἀπὸ τὸν ἑαυτό μας μὲ τὴν ἔρευνα, ποὺ εἶναι μιὰ πλάνη·

Μὲ καθε τρόπο προσπαθοῦμε νὰ ξεφύγουμε ἀπ᾽ αὐτὸ ποὺ εἴμαστε. Ἡ συνταυτισι μὲ τὸ μεγάλο ἐξακολουθεῖ ἀκόμα νὰ εἶναι μιὰ προβολὴ τοῦ μικροῦ. Τὸ περισσότερο εἶναι μιὰ προέκτασι τοῦ λιγώτερου. Τὸ μικρὸ ποὺ ἀναζητάει τὸ μεγάλο θἄβρει μονάχα ἐκεῖνο ποὺ εἶναι ἱκανὸ νἄβρει. Πολλὲς καὶ ποικίλες εἶναι οἱ διαφυγές, μὰ ὁ νοῦς ποὺ διαφεύγει ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι γεμάτος ἀπὸ φόβο, περιορισμένος καὶ σὲ ἄγνοια.

Ἡ κατανόησι τῆς διαφυγῆς εἶναι ἡ ἐλευθερία ἀπ᾽ αὐτὸ ποὺ ε ἶ ν α ι. Αὐτὸ ποὺ ε ἶ ν α ι μπορεῖ νὰ κατανοηθεῖ μόνον ὅταν ὁ νοῦς δὲν ἀναζητάει πιὰ μιὰν ἀπάντησι. Ἡ ἀναζήτησι μιᾶς ἀπαντήσεως εἶναι μια διαφυγὴ ἀπ᾽ αὐτὸ ποὺ ε ἶ ν α ι. Πολλὰ εἶναι τὰ ὀνόματα αὐτῆς τῆς ἀναζητήσεως, καὶ ἡ λατρεία εἶναι ἕνα ἀπ᾽ αὐτά. Ἀλλὰ γιὰ νὰ κατανοήσει ὁ νοῦς αὐτὸ ποὺ ε ἶ ν α ι, πρέπει νὰ εἶναι σιωπηλός.

«Τὶ ἐννοεῖτε με «αὐτὸ ποὺ εἶναι;»

Αὐτὸ ποὺ ε ἶ ν α ι εἶναι ἐκεῖνο ποὺ ὑπάρχει ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμή. Τὸ να κατανοήσετε την ὅλη κίνησι τῆς λατρείας σας, τῆς ἀφοσιώσεώς σας σ᾽ αὐτὸ ποὺ τὸ ἀποκαλεῖτε Θεό, εἶναι ἡ ἐπίγνωσις αὐτοῦ ποὺ ε ἶ ν α ι. Ἀλλὰ ἐσεῖς δὲν ἔχετε καμμιὰν ἐπιθυμία νὰ κατανοήσετε αὐτὸ ποὺ ε ἶ ν α ι᾽ γιατὶ ἡ διαφυγή σας ἀπ᾽ αὐτὸ ποὺ ε ἶ ν α ι, ποὺ τὴν ἀποκαλεῖτε λατρεία, εἶναι γιὰ σᾶς μιὰ πηγὴ μεγαλύτερης εὐχαριστήσεως, κι᾽ ἔτσι ἡ πλάνη ἀποκτᾶ μεγαλύτερη σημασία ἀπὸ τὴ πραγματικότητα. Ἡ κατανόησις αὐτοῦ ποὺ ε ἶ ν α ι δὲν βασίζεται πάνω στὴ σκέψι, γιατὶ αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ σκέψις εἶναι μιὰ διαφυγή. Τὸ νὰ σκέπτεσαι τὸ πρόβλημα δὲν σημαίνει ὅτι τὸ κατανοεῖς. Μόνον ὅταν ὁ νοῦς εἶναι σιωπηλὸς ἡ ἀλήθεια αὐτοῦ ποὺ ε ἶ ν α ι ξετυλίγεται.

«Εἶμαι ἱκανοποιημένος μ᾽ αὐτὸ ποὺ ἔχω. Εἶμαι εὐτυχὴς μὲ τὸ Θεό μου, μὲ τοὺς ψαλμούς μου καὶ μὲ τὴ λατρεία μου. Ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ τραγοῦδι τῆς καρδιᾶς μου κι᾽ ἡ εὐτυχία μου εἶναι μέσα σ᾽ αὐτὸ τὸ τραγοῦδι. Τὸ δικό σας τὸ τραγοῦδι μπορεῖ νὰ εἶναι πιὸ καθαρὸ καὶ ἀνοικτό, μὰ ὅταν ἐγὼ τραγουδῶ ἡ καρδιά μου εἶναι γεμάτη. Τὶ περισσότερο μπορεῖ ν᾽ ἀποζητήσει ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸ νὰ ἔχει μιὰ γεμάτη καρδιά; Εἴμαστε ἀδέρφια στὸ τραγοῦδι μου, καὶ τὸ δικό σας τὸ τραγοῦδι δὲν μ᾽ ἐνοχλεῖ».

Ὅταν τὸ τραγοῦδι εἶναι πραγματικὸ δὲν ὑπάρχει μήτε τὸ ἐγὼ μήτε τὸ ἐσεῖς, παρὰ μόνον ἡ σιγὴ τοῦ αἰώνιου. Τὸ τραγοῦδι δὲν εἶναι ὁ ἦχος, μὰ ἡ σιγή. Μὴν ἀφήνετε τὸν ἦχο τοῦ τραγουδιοῦ σας νὰ γεμίζει τὴν καρδιά σας.

Ἡ Ἔλενα - Πετρόβνα

Μπλαβάτσκυ

ἐξετάζει στὸ «Κλειδὶ τῆς Θεοσοφίας»

Τὸ Χριστιανικὸ καθῆκον τῆς ἀγάπης

Ἐρώτ.— Πῶς ἀντιλαμβάνονται οἱ θεόσοφοι τὸ χριστιανικὸ καθῆκον τῆς ἀγάπης;

Ἀπάντ.— Ποιά ἀγάπη ἐννοεῖτε; Τὴν πνευματικὴ ἀγάπη ἢ τὴν πρακτικὴ ἀγάπη στὸ ὑλικὸ πεδίο;

Ἐρώτ.— Ἐννοῶ τὴν πρακτικὴ ἀγάπη, ἀφοῦ ἡ ἀρχή σας τῆς παγκόσμιας ἀδελφότητας ἐξυπακούει τὴν πνευματικὴ ἀγάπη.

Ἀπάντ.— Θὰ ἐννοεῖτε λοιπὸν τὴν πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῶν διδαγμάτων τοῦ Χριστοῦ στὴν «Ἐπὶ τοῦ Ὄρους» ὁμιλία;

Ἐρώτ.— Ἀκριβῶς.

Ἀπάντ.— Τότε γιατὶ τὴν ὀνομάζετε «χριστιανική»; Παρ᾽ ὅλο ποὺ ὁ Σωτήρας τους τὴ δίδαξε καὶ τὴν ἐφάρμοσε ὁ ἴδιος, τὸ τελευταῖο πρᾶγμα ποὺ ἀπασχολεῖ τοὺς σύγχρονους χριστιανοὺς εἶναι ἡ καθημερινὴ πρακτικὴ ἐφαρμογή της.

Ἐρώτ.— Κι᾽ ὅμως ὑπάρχουνε πολλοί, ποὺ περνοῦνε ὅλη τους τὴν ζωή, προσφέροντας δωρεὲς ἀγάπης.

Ἀπάντ.— Ναί, ἀπὸ τὰ περισσεύματα τῆς μεγάλης τους περιουσίας. Δεῖξετέ μου κι᾽ ἕνα μόνο χριστιανὸ ἀνάμεσα στοὺς πιὸ φιλάνθρωπους, ποὖναι διατεθειμένος νὰ προσφέρει τὸ μανδύα του στὸν κλέφτη, ποὺ δέρνει τὸ κρύο κι᾽ ἡ πεῖνα καὶ πάει νὰ τοῦ τὸ κλέψει. Βρεῖτε μου ἐκεῖνον, ποὺ χωρὶς νὰ κρατήσει κακία στρέφει καὶ τὴν ἀριστερὴ παρειὰ σ᾽ ἐκεῖνον, ποὺ τὸν ράπισε στὴ δεξιά.

Ἐρώτ.— Ναί, ἀλλὰ μὴν ξεχνᾶτε, ὅτι δὲν πρέπει νὰ παίρνουμε κατὰ γράμμα αὐτὴ τὴ διδασκαλία. Ὁ καιρός, οἱ περιστάσεις, ἔχουν ἀλλάξει ἀπ᾽ τὴν ἐποχὴ τοῦ Χριστοῦ. Ἐξ ἄλλου μιλοῦσε πάντα μὲ παραβολές.

Ἀπάντ.— Τότε γιατί οἱ Ἐκκλησίες σας δὲν διδάσκουνε, ὅτι

ή καταδίκη στό πῦρ τῆς κολάσεως εἶναι κι' αὐτό μιά παραβολή; Γιατί μερικοί ἀπ' τούς δημοφιλεῖς ἱεροκήρυκές σας, ἐνῶ παραδέχονται τήν ἑρμηνεία τῶν παραβολῶν, ὅπως τίς ἐννοεῖτε, ἐπιμένουν ὅμως νά ἐξηγοῦνε κατά γράμμα τίς φλόγες τῆς κόλασης καί τά φυσικά μαρτύρια, πού ἐπιβάλλονται σέ μιά ψυχή, πού δίχως ἄλλο πρέπει νά εἶναι ἀπό ἄκαυστη ὕλη ἀμίαντου; Καί στή μιά καί στήν ἄλλη περίπτωση γιά παραβολές πρόκειται. Ἄν ἡ φωτιά τῆς κόλασης εἶναι μια κατά γράμμα ἀλήθεια, τότε καί τά κηρύγματα τοῦ Χριστοῦ στήν ἐπί τοῦ Ὄρους ὁμιλία δέν μπορεῖ παρά νά ἐφαρμόζονται κατά γράμμα. Καί σᾶς βεβαιώνω, ὅτι πολλοί πού δέν πιστεύουνε στή θεία φύση τοῦ Χριστοῦ, ὅπως π. χ. ὁ κόμης Λέων Τολστόι, καθώς κι' ἀρκετοί θεόσοφοι, βάζουν σέ πρακτική ἐφαρμογή αὐτά τά ὑψηλά παγκόσμια διδάγματα. Κι' ἄλλοι ἀκόμη, ἄνδρες καί γυναῖκες, θἄκαναν τό ἴδιο πρᾶγμα, ἄν δέν ἤτανε κάτι περισσότερο ἀπό βέβαιοι, πώς ἕνας τέτοιος τρόπος διαβίωσης, θά τούς ὁδηγοῦσε σ' ἕνα ἄσυλο τρελλῶν —τόσο χριστιανικοί εἶναι οἱ νόμοι σας!

Ἐρώτ.— Κι' ὅμως εἶναι γνωστό σ' ὅλο τόν κόσμο, ὅτι κάθε χρόνο μοιράζονται ἑκατομμύρια ἑκατομμυρίων σ' ἰδιωτικές καί σέ δημόσιες ἐλεημοσύνες.

Ἀπαντ.— Ὦ ναί! Τά μισά ἀπ' αὐτά σταματοῦνε στά χέρια ἀπ' ὅπου περνοῦνε πρίν φθάσουν στούς φτωχούς. Ἕνα μεγάλο μέρος πάει στά χέρια ἐκείνων, πού ἔχουν ἐπάγγελμα τήν ἐπαιτεία, γιατί βαριοῦνται νά δουλέψουν, κι' ἔτσι δέν ὠφελοῦνται ἐκεῖνοι πού πραγματικά ὑποφέρουνε καί δυστυχοῦνε. Δέν ἀκούσατε μήπως, ὅτι πρώτη συνέπεια ἑνός τέτοιου ξεχειλίσματος ἐλεημοσύνης ἤτανε ν' αὐξήσουνε τά νοίκια στό White Chapel κατά 20%;

Ἐρώτ.— Μα τί πρέπει τότε νά κάνει κανείς;

Ἀπάντ.— Να ἐνεργεῖ ἀτομικά κι' ὄχι ὁμαδικά, ἀκολουθῶντας τά βουδδικά παραγγέλματα, πού λένε:

Ποτέ μή βάλεις τήν τροφή μέ τό χέρι ἑνός ἄλλου στό στόμα τοῦ πεινασμένου.

Μήν ἀφήσεις ποτέ, ἡ σκιά τοῦ γείτονά σου (ἑνός τρίτου) νά στηθεῖ ἀνάμεσα σ' ἐσένα καί στό ἀντικείμενο τῆς καλωσύνης σου.

Μή δίνεις ποτέ στόν ἥλιο τόν καιρό νά στεγνώση ἕνα δάκρυ πρίν κάνεις ἐσύ αὐτό τό πρᾶγμα.

Μή δίνεις ποτέ μέ τά χέρια τῶν δούλων σου, χρήματα στό φτωχό, ἤ τροφή στό δύστυχο ἱερωμένο, πού ζητιανεύει στήν πόρτα σου, ἀπό φόβο μήπως ἔτσι τό χρῆμα σου μειώσει τήν εὐγνωμοσύνη, κι' ἡ τροφή σου γίνει δηλητήριο.

Ἐρώτ.— Καί πῶς εἶναι δυνατόν ὅλα αὐτά νά ἐφαρμοσθοῦνε πρακτικά;

Ἀπάντ.— Ἡ θεοσοφική ἀντίληψη τῆς ἀγάπης ἐξυπακούει προσωπική προσπάθεια γιά τούς ἄλλους. Προσωπική συμπόνια καί στορ-

γή, προσωπικό ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν καλλίτερη διαβίωση, αὐτῶν ποὺ ὑποφέρουνε, προσωπική συμπάθεια, πρόνοια καὶ βοήθεια γιὰ τὶς ἀνάγκες τους καὶ τὶς στενοχώριες τους.. Ἐμεῖς οἱ θεόσοφοι δὲν πιστεύουμε στὴν ἀποτελεσματικότητα τοῦ χρήματος, ποὺ δίνουν ἄλλα χέρια ἢ ὀργανώσεις. Πιστεύουμε, ὅτι τὸ χρῆμα ἀποκτάει χίλιες φορὲς μεγαλείτερη δύναμη κι' ἀποτελεσματικότητα μὲ τὴν προσωπικὴ ἐπαφή μας καὶ συμπάθεια, μ' ὅσους ἔχουνε τὴν ἀνάγκη της. Θεωροῦμε, ὅτι ἡ ἀνακούφιση τῆς ψυχικῆς πείνας εἶναι ἐξ ἴσου, ἂν ὄχι περισσότερο, σημαντικὴ ἀπὸ τὴν ἱκανοποίηση τῆς σωματικῆς πείνας, γιατὶ ἡ εὐγνωμοσύνη κάνει περισσότερο καλὸ στὸν ἄνθρωπο, ποὺ τὴν αἰσθάνεται, παρὰ σ' ἐκεῖνον ποὺ ἀπευθύνεται. Ποιά εἶναι ἡ εὐγνωμοσύνη ἢ τὰ καλὰ αἰσθήματα ποὺ προκαλοῦνε τὰ «ἑκατομμύρια λίρες» σας; Μήπως τὸ μῖσος ποὺ τρέφουν οἱ φτωχοὶ κάτοικοι τοῦ Ἦστ Ἔντ γιὰ τοὺς πλούσιους, μήπως ἡ αὔξηση τῆς ἀταξίας καὶ ἀναρχίας, ἢ οἱ χιλιάδες δυστυχισμένες ἐργάτριες, θύματα τοῦ «sweating system», ποὺ ὑποχρεώνονται νὰ πηγαίνουνε στὸ πεζοδρόμιο νὰ κερδίζουν τὸ καθημερινὸ ψωμί τους; Αἰσθάνονται εὐγνωμοσύνη οἱ ἀνήμποροι γέροι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες γιὰ τ' ἄσυλα ὅπου βρίσκονται, κι' οἱ φτωχοὶ γιὰ τ' ἀνθυγιεινὰ βλαβερὰ σπίτια, ὅπου τοὺς ἐπιτρέπεται ν' ἀναθρέψουν νέες γενεὲς ἀσθενικῶν, καχεκτικῶν καὶ ραχιτικῶν παιδιῶν; Κι' αὐτὸ γιὰ νὰ γεμίζουν τὶς τσέπες τῶν ἄπληστων Σάυλωκ, στοὺς ὁποίους ἀνήκουνε αὐτὰ τὰ σπίτια. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος ,ποὺ κάθε χρυσὸ νόμισμα ἀπὸ τὰ ἑκατομμύρια, ποὺ προσφέρουν γενναιόδωροι κι' εὐσπλαγχνικῆς διάθεσης ἄνθρωποι, πέφτει σὰν φλογερὴ κατάρα κι' ὄχι εὐλογία, πάνω στὸ φτωχό, ποὺ θἄπρεπε ν' ἀνακουφίσει. Αὐτὸ ἐμεῖς ὀνομάζουμε παραγωγὴ ἐ θ ν ι κ ο ῦ Κ ά ρ μ α μὲ τρομερὲς συνέπειες, ὅταν ἔλθει ἡ ὥρα τῆς πληρωμῆς.

Ἡ ἑνότης τῆς φύσεως

ΑΠ. Γ. ΚΟΥΚΟΥΒΙΝΟΣ

Μία ἀόριστος αἴσθησις τῆς Ἑνότητος τῆς Φύσεως, ἀναμεμιγμένη μὲ ἀμυδρὰν ἀντίληψιν, μὲ τὴν πανδιάχυτον Πνευματικὴν Οὐσίαν, ἐσημειώθη μεταξὺ τῶν ἀρχαιοτέρων ἐκδηλώσεων τοῦ ἀνθρωπίνου Πνεύματος. Τὴν ἀνευρίσκομεν εἰς τὴν ἰδέαν περὶ ἑνὸς Θεοῦ.

Ἀλλὰ σημειοῦται διαφορὰ ἀπόψεων ὡς πρὸς τὴν ἰδιότητα τοῦ Ἑνὸς αὐτοῦ Θεοῦ. Ἡ ἁπλουστέρα — καὶ πιθανὸν ἀρχαιοτέρα γνώμη-ἐθεώρει τὸν ἕνα μοναδικὸν Θεόν, ὡς τὸν Δημιουργὸν *ὅλων τῶν πραγμάτων*. «Σχηματίζω τὸ φῶς», λέγει ὁ Ἰεχωβᾶς, «καὶ δημιουργῶ τὸ κακόν. Ἐγώ, ὁ Κύριος, πράττω ὅλα ταῦτα τὰ πράγματα». «Ἅπασα ἡ ἀνθρωπότης» λέγει ὁ Λατῖνος φιλόσοφος Μάξιμος, συμφωνεῖ, ὅτι ὑφίσταται μόνον εἷς Παγκόσμιος Θεὸς καὶ Πατήρ, καὶ ὅτι οἱ πολλοὶ Θεοὶ εἶναι Τέκνα Του».

Ἡ Θεότης τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἁπανταχοῦ παρουσιάζεται ὡς ὁ ἄμεσος αὐτουργὸς τοῦ Κακοῦ, διαπράττουσα κακὸν καὶ ἐξαπατῶσα τοὺς ἀνθρώπους, σκληρύνουσα τὴν καρδίαν τῶν τυράννων καὶ ἐπισκεπτομένη τὴν ἀνομίαν τοῦ ἀτομικοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἐπὶ τοῦ συνόλου τοῦ Λαοῦ. Ἡ τραχεῖα αὕτη ἀντίληψις τῆς αὐστηρότητος, ἐπικρατοῦσα τοῦ ἐλέους εἰς τὴν Θεότητα, δυνατὸν μόνον νὰ ὑπολογισθῇ διὰ τὰς ἀνθρωποθυσίας, τὰς προτιθεμένας, ἂν καὶ μὴ ἐκτελουμένας, ὑπὸ τοῦ Ἀβραάμ. Δὲν ὑπῆρξε δὲ ἀσύνηθες, εἰς οἱανδήποτε ἐποχὴν ἢ χώραν τοῦ κόσμου, εἰς τοὺς ἀνθρώπους, νὰ ἀναγνωρίζωσι τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἑνὸς Θεοῦ, *χωρὶς νὰ σχηματίζωσι τὴν ἀνάλογον ἐκτίμησιν περὶ τῆς ἀξιοπρεπείας Του.* Αἱ αἰτίαι καὶ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ ἀναφέρονται εἰς μυστηριῶδες κέντρον, εἰς τὸ ὁποῖον ἑκάστη μεταβιβάζει τοιαύτας ἰδιότητας, ὅσαι ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ διάνοιαν καὶ πρόοδον, ἐν τῷ πολιτισμῷ. Ἐντεῦθεν πηγάζει καὶ ἡ ἐκχώρησις πρὸς τὴν Θεότητα τῶν αἰσθημάτων τοῦ φθόνου καὶ τῆς ζηλοτυπίας. *Ὁ Θεῖος οὗτος φθόνος ὑφίσταται εἰσέτι*, ὑπὸ τροποποιουμένην ὅμως μορφήν, καὶ ποικίλλει ἀναλόγως καὶ συμφώνως πρὸς τὰς ἑκάστοτε περιπτώσεις. Εἰς τὸν Ἡσίοδον ἐμφαίνεται εἰς τὸν χαμηλότερον τύπον τῆς ἀνθρωπίνης κακεντρεχείας. Εἰς τὸν Θεὸν τοῦ Μωϋσέως εἶναι ἡ ζηλοτυπία τῆς παραβάσεως τῆς δεσποτικῆς δυνάμεως, ἡ ἀνάσχεσις πρὸς πολιτικὴν προδοσίαν· καὶ ἀκόμη αἱ ποιναί, αἱ καταγγελλόμεναι λόγῳ λατρείας πρὸς ξένους Θεούς, συχνὰ φαίνονται ἐπιβαλλόμεναι μᾶλλον ὑπὸ τῆς ζηλοτύπου θεωρήσεως τοῦ ἰδίου Αὐτῆς μεγα-

λείου, ὡς Θεότητος, παρὰ λόγῳ τῆς ἀνηθικότητος καὶ διεφθαρμένης φύσεως αὐτῆς ταύτης τῆς λατρείας. Εἰς τὸν Ἡρόδοτον καὶ ἄλλους συγγραφεῖς, ἀναλαμβάνει ἀνώτερον φιλοσοφικὸν σχῆμα, ὡς αὐστηρὰ ἐμμονὴ εἰς ἠθικὴν ἰσορροπίαν, διὰ τὴν διακυβέρνησιν τοῦ κόσμου, εἰς τὴν τιμωρίαν τῆς ὑπερηφανείας, τῆς ἀλαζονείας καὶ τῆς προπετοῦς ἀξιώσεως.

Ἡ ἀναγνώρισις ὅμως τοῦ ἠθικοῦ καὶ φυσικοῦ δυισμοῦ ἐν τῇ φύσει εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν δοξασίαν τῆς Θείας Ἑνότητος. Πολλοὶ τῶν ἀρχαίων ἐθεώρουν ἀκατανόητον νὰ φαντάζωνται τὸ Ὑπέρτατον Ὂν, ὡς διοχετεῦον τὸ καλὸν καὶ τὸ κακὸν ἐκ δύο δοχείων. Ὡς ἐκ τούτου, ἠναγκάσθησαν νὰ παραδεχθῶσι τὴν δοξασίαν δύο διακεκριμένων καὶ αἰωνίων ἀρχῶν. Ἔνιοι δηλ. παρεδέχθησαν ὅτι αἰτία τοῦ κακοῦ εἶναι ἡ συμφυὴς ἀτέλεια τῆς ὕλης καὶ τῆς σαρκός, δίχως νὰ ἐπεξηγῶσι πῶς ὁ Θεὸς δὲν ἦτο αἰτία τούτου· ἐνῷ ἄλλοι, ἐπροσωποποίουν τὴν ἀπαιτουμένην ἐνέργειαν καὶ φαντασιωδῶς ἐφεύρισκον Κακὴν Ἀρχήν, τὸ ζήτημα τῆς προελεύσεως τῆς ὁποίας περιελάμβανε πᾶσαν δυσκολίαν τοῦ ἀρχικοῦ προβλήματος, ἀλλ' ἡ ὕπαρξις τῆς ὁποίας, ἐὰν ἅπαξ ληφθῇ ὡς δεδομένον, ἦτο ἐπαρκὴς ὡς λαϊκὴ λύσις τοῦ μυστηρίου.

Διὰ νὰ δικαιολογηθῇ τὸ ἠθικὸν κακὸν κατέστη ἀναγκαῖον νὰ ἐπινοηθῇ νέον τι μέσον, κατάλληλον καὶ διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ διὰ τὴν αὐταρέσκειαν τοῦ ἐφευρέτου, ὡς ἡ διαστροφὴ τῆς γυναικός, ἢ παράγων τις, ἐν διαστολῇ πρὸς τὸν Θεόν, ὡς ὁ Τυφὼν ἢ ὁ Ἀχριμάν, ἐπιτυγχανόμενος εἴτε διὰ τῆς διαιρέσεως τῶν Θεῶν εἰς δύο ὁμάδας ἢ διὰ τῆς ἐκθρονίσεως τῆς ἀρχαίας Θεότητος καὶ τῆς μετατροπῆς της εἰς Δαίμονα.

Λόγῳ παρομοίας ἀνάγκης οἱ Ἀνατολικοὶ ἐπενόησαν τὴν συμφυῆ διαφθορὰν τοῦ σαρκικοῦ καὶ ὑλικοῦ. Οἱ Ἑβραῖοι ἀπέδωσαν εἰς τὸν Σατανᾶν πᾶν τὸ παράνομον καὶ ἀνήθικον. Ἡ δὲ Ἑλληνικὴ σκέψις, συμπτωματικῶς υἱοθετοῦσα τὴν ἀρχαιοτέραν καὶ ἀληθεστέραν ἄποψιν, ἀντέταξεν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν λοιδωρίαν ἐπὶ τῶν πλασμάτων τούτων τῆς φαντασίας της καὶ ἔδειξε πῶς πρέπει νὰ μέμφεται ὁ ἄνθρωπος τὸν ἑαυτόν του, διὰ τὰς συμφοράς του, ἐνῷ τὰ καλὰ πράγματα εἶναι τὰ αὐθόρμητα δῶρα καὶ οὐχὶ ἡ λεηλασία τῶν Οὐρανῶν. Ὁ Ὅμηρος παρέστησε τὸν Δία νὰ ἀναφωνῇ εἰς τὴν Συνέλευσιν τῶν Ὀλυμπίων: «Εἶναι λυπηρὸν νὰ ἀκούωμεν τοὺς θνητοὺς νὰ κατηγορῶσι τοὺς Θεούς· ὅτι ἐξ ἡμῶν προέρχονται τὰ κακά. Αὐτοὶ οἱ ἴδιοι προξενοῦν ταῦτα ἀδικαιολογήτως, διὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀχαλινώτου μωρίας».

«Εἶναι λάθος τοῦ ἀνθρώπου», εἶπεν ὁ Σόλων, ἀναφερόμενος εἰς τὰ κοινωνικὰ κακὰ τῆς ἐποχῆς του, «οὐχὶ τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐπέρχεται ἡ καταστροφή». Καὶ ὁ Εὐριπίδης, κατόπιν ρητῆς συζητήσεως ἐπὶ τῆς προελεύσεως τοῦ κακοῦ, φθάνει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι οἱ ἄνθρωποι κακῶς ἐνεργῶσιν οὐχὶ λόγῳ ἐλλείψεως καλῆς σκέψεως καὶ αἰσθήματος, ἀλλὰ ἐ-

πειδή, γνωρίζοντες τί είναι καλόν, ὅμως, λόγῳ ποικίλων λόγων, παραμελῶσι νὰ τὸ ἐξασκήσωσι.

Καὶ τέλος, φθάνοντας τὴν ὑψίστην ἀλήθειαν, ὁ Πίνδαρος, ὁ Ἡσίοδος, ὁ Αἰσχύλος, ὁ Ὁράτιος εἶπον: «Πᾶσα ἀρετὴ εἶναι ἀγών». Ἡ ζωὴ δὲν εἶναι τόπος ἀναπαύσεως, ἀλλὰ ἐνεργητικῆς δράσεως. Ὁ πόνος εἶναι μόνον ἑτέρα ὀνομασία, πρὸς ἀπόκτησιν τῆς ἐμπειρίας, ὁριζόμενος ὑπὸ αὐτοῦ τούτου τοῦ Διός, τοῦ δότου πάσης κατανοήσεως. Εἶναι ὁ γονεὺς τῆς καθοδηγήσεως, ὁ σχολάρχης τῆς ζωῆς. Πράγματι, ἔδωσε τέρμα εἰς τὸν χρυσοῦν αἰῶνα· ἔδωσε τὸ δηλητήριον εἰς τοὺς ὄφεις καὶ τὴν ἀδηφαγίαν εἰς τοὺς λύκους· ἀπέκρυψε τὸ στοιχεῖον τοῦ πυρὸς καὶ κατέστησε τὰ μέσα τῆς ζωῆς γλίσχρα καὶ ἀκροσφαλῆ. Ἀλλ' εἰς πάντα ταῦτα, ἡ πρόθεσίς του ἦτο ἀγαθοεργός· δὲν ἦτο διὰ νὰ καταστρέψῃ τὴν ζωήν, ἀλλὰ διὰ νὰ τὴν βελτιώσῃ... Ἦτο εὐλογία διὰ τὸν ἄνθρωπον, οὐχὶ κατάρα, τὸ νὰ καταδικασθῇ νὰ κερδίζῃ τὸν ἐπιούσιόν του διὰ τοῦ ἱδρῶτος τοῦ μετώπου του· διότι οὐδὲν τὸ μέγα ἢ ἔξοχον ἐπιτυγχάνεται ἄνευ προσπαθείας· ἀσφαλεῖς καὶ εὔκολοι ἀρεταὶ δὲν ἐκτιμῶνται, οὔτε ὑπὸ τῶν Θεῶν, οὔτε ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· καὶ ἡ γλισχρότης τῆς φύσεως δικαιολογεῖται ὑπὸ τοῦ δυναμικοῦ ἀποτελέσματος, νὰ ἐξεγείρῃ τὰς κοιμωμένας δυνάμεις καὶ νὰ ἐπιβάλῃ ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος τὴν ἐφεύρεσιν χρησίμων τεχνῶν, μέσῳ τοῦ διαλογισμοῦ καὶ τῆς σκέψεως».

*

Οἱ ἀρχαῖοι θρησκευτικοὶ μεταρρυθμισταὶ ὀνόμασαν τὴν λατρείαν τῶν «εἰδώλων», ὡς τὴν ρίζαν πάσης κακίας· καὶ ὑπῆρξαν πολλοὶ εἰκονοκλάσται εἰς τὰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ κόσμου. Τὸ γνωμικὸν εἶναι εἰσέτι ἐν ἰσχύι, διότι ἡ λατρεία τῶν εἰδώλων, τουτέστι τῶν φαντασιωδῶν ἰδεῶν, ἂν δὲν εἶναι ἡ πηγὴ παντὸς κακοῦ, εἶναι εἰσέτι ἡ αἰτία πολλῶν· καὶ ἐπικρατεῖ τόσον ἐκτεταμένως, ὅσον ποτὲ ἄλλοτε. Οἱ ἄνθρωποι πάντοτε ἀπασχολοῦνται εἰς τὸ νὰ λατρεύωσι τὰς γραφικὰς φαντασιοπληξίας τῶν ἰδίων.

Ἡ ἀνθρωπίνη σοφία εἶναι πάντοτε περιωρισμένη καὶ λανθασμένη· καὶ ἡ ὀρθὴ ἀκόμη γνώμη εἶναι μόνον κάτι τὸ ἐνδιάμεσον μεταξὺ τῆς ἀγνοίας καὶ τῆς γνώσεως. Ἡ φυσιολογικὴ κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ τῆς προόδου. Ἡ φιλοσοφία εἶναι εἶδος ὁδοιπορίας, πάντοτε μανθάνουσα καὶ ὅμως οὐδέποτε φθάνουσα εἰς τὴν ἰδανικὴν τελειότητα τῆς ἀληθείας. Ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος ὀφείλει, ὅπως ὁ σοφὸς Σωκράτης, νὰ ἀποδεχθῇ τὸν μετριόφρονα τίτλον τοῦ «ἐραστοῦ τῆς σοφίας». Διότι ὀφείλει πάντοτε νὰ ἐπιδιώκῃ κάτι τὸ ἐκλεκτότερον ἀφ' ὅ,τι κατέχει, κάτι τὸ εἰσέτι πέραν τῆς δυνητικῆς του ἐπιτεύξεως, τὸ ὁποῖον ποθεῖ νὰ τὸ καταστήσῃ αἰωνίως ἰδικόν του.

ΑΠ. Γ. ΚΟΥΚΟΥΒΙΝΟΣ

Οἱ ἐλευθεροτέκτονες

ΜΕΤΑΞΥ ΜΟΣΧΑΣ ΚΑΙ ΒΑΤΙΚΑΝΟΥ

Ἄρθρον Γαλλικοῦ περιοδικοῦ

Εἰς τὸ Παρισινὸν περιοδικὸν Observateur (τεῦχος 97 τῆς ἑβδομάδος 21—27 Σεπτεμβρίου) καὶ εἰς τὴν στήλην «Η ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ» ἐδημοσιεύθη ἄρθρον τοῦ Yvon Le Vaillant ὑπὸ τὸν τίτλον «ΟΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΕΚΤΟΝΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΜΟΣΧΑΣ ΚΑΙ ΒΑΤΙΚΑΝΟΥ», εἰς τὸ ὁποῖον περιέχονται πληροφορίαι περὶ ἐξελίξεων ἢ κινήσεων διὰ τὸν Τεκτονισμὸν εἰς τὸν Καθολικισμὸν καὶ τὰ Ἀνατολικὰ κράτη, ἀλλὰ καὶ ἐντὸς τῆς Γαλλίας.

Εἰς τὴν ἀρχήν, ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει — κατ' ἀφήγησιν πρὸς αὐτόν, ὡς λέγει, λίαν ὑψηλῶν προσωπικοτήτων, ἰδίως σεβασμίων Στοῶν, τέως καὶ μελλόντων Μεγάλων Διδασκάλων — ὅτι ὁ Στρατηγὸς Ντὲ Γκὼλ ἐκάλεσε μίαν ἡμέραν τὸν Roger Frey καὶ τοῦ ἔδωσεν ἐντολὴν «νὰ τελειώνουν μὲ τὰς μυστικὰς ὀργανώσεις, περιλαμβανομένου καὶ τοῦ Τεκτονισμοῦ». Λέγεται ὅτι ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας ἐνεργοῦσεν ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὴν καθολικὴν σύζυγόν του, ἡ ὁποία καὶ διαβάζει ἀντιμασσωνικὴν φιλολογίαν. Ἀλλὰ ὁ Ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν φέρεται εἰπὼν εἰς στενοὺς συνεργάτας του: «Δὲν ἔχω ἀντίρρησιν, ἀλλὰ καὶ δὲν πρόκειται νὰ ὑπογράψω».

»Καὶ ὁ Roger Frey — συνεχίζει τὸ ἄρθρον — ἔχει σοβαροὺς λόγους διὰ νὰ μὴ κάμῃ τίποτε. Ἐν πρώτοις, σκέπτεται τὸ μέλλον. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ παρόν, ἐὰν ἤθελε νὰ δράσῃ, θὰ συναντοῦσε πολλὰς δυσκολίας μὲ τοὺς ὑφισταμένους του, ἐπὶ παραδείγματι τοὺς τέκτονας τῆς ἀστυνομίας. Συνεδριάζουν συνήθως εἰς δύο στοάς: Τὴν «Ajax» καὶ τὴν «Liberation». Καὶ δὲν συναθροίζονται ἐκεῖ μόνον μικροὶ ἀστυνομικοί, ἡ λεγομένη «κόνις», ἀλλὰ καὶ ἀρκετοὶ διαμερισματάρχαι. Ὥστε ὁ Ντὲ Γκὼλ προτείνει καὶ ὁ Φρέυ μελετᾶ. Αὐτὴ εἶναι ἡ μία ἐκδοχή. Ὑπάρχει καὶ ἄλλη, ὅτι ὁ Ὑπουργὸς Ἐσωτερικῶν εἶχε τὴν ἰδέαν

τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ Τεκτονισμοῦ, τὴν ὁποίαν καὶ μελετᾶ ἀκόμη. Δὲν πρόκειται νὰ λάβωμε θέσιν εἰς τὴν ἔριδα. Φαίνεται ὅμως γεγονὸς ὅτι ἡ Γκωλλικὴ ἐξουσία ἀπασχολεῖται μὲ τὸν Τεκτονισμόν, διότι διαφεύγει τὸν ἔλεγχόν της».

Περαιτέρω ὁ **συγγραφεὺς ἀναφέρεται** εἰς τὰ τοῦ Τεκτονισμοῦ τῆς Γαλλίας. **Δίδει τοὺς ἀκολούθους** ἀριθμούς: 20.000 μέλη εἰς τὴν «Μεγάλην Ἀνατολὴν» τῆς Γαλλίας καὶ 7.000 περίπου μέλη εἰς τὴν «Μεγάλην Στοὰν τῆς Γαλλίας». Χιλίους περίπου, λέγει ὅτι ἔχει ἡ «Ἐθνικὴ Μεγάλη Στοὰ» τῆς Γαλλίας, ἡ ὁποία, ὅμως, εἶναι ἡ μόνη ἀνεγνωρισμένη διεθνῶς, ὡς ἀναγνωριζομένη ἀπὸ τὴν Μεγάλην Στοὰν τῆς Ἀγγλίας.

Ἀναφέρει ἔπειτα ὅτι ὅλαι αἱ ὀργανώσεις αὐταὶ ἀνεγείρουν ἐπιβλητικὰ μέγαρα, διότι εἰσέπραξαν πολεμικὰς ἐπανορθώσεις, λόγῳ τῶν ἐπιτάξεων καὶ ζημιῶν, ποὺ προεκάλεσαν οἱ Γερμανοὶ ἐπὶ κατοχῆς.

Ἀσχολούμενος ἰδιαιτέρως μὲ τὴν «Μεγάλην Ἀνατολήν», γράφει ὅτι ἐξέλεξε τελευταίως ὡς Μέγαν Διδάσκαλόν της τὸν Paul Anxionnaz, 64 ἐτῶν, πολιτικὸν μηχανικόν, τέως Ὑπουργόν. Ἦτο Μέγας Διδάσκαλος καὶ πρὸ διετίας, ἀλλὰ πέρυσι εἶχε παραχωρήσει τὴν θέσιν του εἰς τὸν δόκτορα Alexandre Chevalier ἰατρὸν λαρυγγολόγον εἰς τὸ Παρίσι. Ὁ «Ἀνξιό», ὅπως ἀποκαλοῦν οἱ φίλοι του τὸν καὶ πάλιν Μέγαν Διδάσκαλον, ἐξελέγη κατόπιν κοινῆς ὑποστηρίξεως τῶν διαφόρων μερίδων.

Ὑπάρχουν, λέγει ὁ ἀρθρογράφος, δύο μεγάλαι τάσεις εἰς τὴν «Μεγάλην Ἀνατολήν». Ἡ πρώτη, καλουμένη «πνευματικὴ» ἢ «παραδοσιακή», ἀποβλέπει εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ Τεκτονισμοῦ ἀπὸ νεωτέρας ἐπιδράσεις καὶ τόνωσιν τῶν φιλοσοφικῶν ἀναζητήσεων, τοῦ ἐσωτερισμοῦ γενικώτερα, ἤτοι διατήρησιν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Τεκτονισμοῦ ὡς μυητικῆς ἑταιρίας. Ἡ δευτέρα τάσις εἶναι ἡ «πολιτική». Αὐτὴ ὑποστηρίζει δρᾶσιν ἐπὶ ἐθνικῆς κλίμακος, μὲ λῆψιν θέσεως ἐπὶ τῶν μεγάλων προβλημάτων τῆς ἡμέρας.

Ὁ πρώην Μέγας Διδάσκαλος Chevalier εἶχε ρίψει, ἀπὸ τὴν ἴδια ἡμέρα τῆς ἐκλογῆς του, τὸ σύνθημα ἑνὸς «νέου οὐμανισμοῦ», ποὺ τὸν ἐχαρακτήρισαν «τὸ συρτάκι τῶν ἐλευθέρων ἀνθρώπων». Ἠθέλησε νὰ ἀλλάξη τὰς μεθόδους ἐργασίας, στρατολογήσεως καὶ προπαγάνδας. Εἶχεν ἐπαφὰς ἰδιαιτέρως μὲ τοὺς Guy Mollet καὶ Pierre Mendès - France συνειργάσθη μὲ τοὺς ἰθύνοντας τὴν λέσχην τοῦ Centre Democratique καὶ διετήρησεν ἀρίστας σχέσεις μὲ τὸν τέως ὑποψήφιον πρόεδρον τῆς δημοκρατίας Lecanuet Ἄνοιξε διάλογον μὲ Γκωλλικοὺς ὑπουργοὺς καὶ ἀξιωματούχους, μὲ φιλελευθέρους πολιτικούς, μὲ εὐρωπαϊκοὺς οἰκονομικοὺς κύκλους, μὲ συνδικαλιστάς, μὲ μαρξιστὰς οἰκονομολόγους, μὲ ἀντιπροσώπους τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας κλπ. Ἐπεδίωξε σχέσεις μὲ χώρας τοῦ τρί

του κόσμου, μὲ χώρας Ἀνατολικάς... Τὸ σχέδιόν του ἦτο «ἡ συνένωσις τῶν διεσπαρμένων».

Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς νέας ἐκλογῆς, ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν Aurore ἕνα σχόλιον μὲ τὴν ὑπογραφὴν «Ἀσμοδαῖος», ψευδώνυμον γνωστοῦ δημοσιογράφου φοιτῶντος εἰς πολυάριθμα τεκτονικὰ ἐργαστήρια. Ἔλεγεν ὅτι ὁ ἐξερχόμενος Μέγας Διδάσκαλος, ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ «νέου σύμμαχισμοῦ», προσεπάθησε ν ἀνανεώση τὸν Γαλλικὸν Τεκτονισμὸν διὰ τῆς «ἀπολιτικοποιήσεως». Καὶ ὅτι θὰ ἐκτυπᾶτο ἀπὸ τοὺς παλαιοτέρους Μεγάλους Διδασκάλους Mitterand (ἁπλῆ συνωνυμία μὲ τὸν σοσιαλιστὴν ἡγέτην)Ravel καὶ Anxionnaz οἱ ὁποῖοι, ἤθελαν ν' ἀναλάβη τὸ Τάγμα τὰς εὐθύνας του εἰς τὰς μάχας τῆς ἀριστερᾶς.

Ἐν τούτοις, ὁ Anxionnaz δὲν ἐξελέγη μόνον μὲ τὰς ψήφους τῆς «πολιτικῆς» τάσεως, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ὑποστήριξιν τῶν «παραδοσιακῶν» —πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ὁ ἀρθογράφος θεωρεῖ περίεργον.

Κατόπιν ὁμιλεῖ περὶ τῶν διεθνῶν σχέσεων τῆς Γαλλικῆς Μεγάλης Ἀνατολῆς». Εἶναι δυσχερεῖς, ἐπειδὴ δεσπόζει εἰς ὅλον τὸν κόσμον ἡ «Μεγάλη Στοὰ τῆς Ἀγγλίας». Ἕνα παράδειγμα: Μετὰ τὸν πόλεμον, ὁ γερμανικὸς τεκτονισμὸς θέλησε ν' ἀνασυγκροτηθῆ. Ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν «Μεγάλην Ἀνατολὴν» τῆς Γαλλίας. Ὅταν, ὅμως, ἐζήτησε δάνειον ἀνοικοδομήσεως, αἱ γερμανικαὶ τράπεζαι ἔθεσαν ἕνα ὅρον: Τὴν ἐγγύησιν τοῦ ἀγγλικοῦ καὶ τοῦ ἀμερικανικοῦ τεκτονισμοῦ. Ἀλλὰ αὐτὸ ἐσήμαινε ρῆξιν τῶν σχέσεων μὲ τὴν Μ.Α. τῆς Γαλλίας. Συμβιβασμὸς ἀδύνατος, διότι, πλὴν τῆς ἰδεολογικῆς διαφορᾶς — ἡ Μεγάλη Ἀνατολὴ τῆς Γαλλίας δὲν ἀξιοῖ ἀπὸ τοὺς προσερχομένους πίστιν εἰς Θεὸν οἱονδήποτε — ὑπάρχει καὶ ἡ πολιτικὴ διαφορά, διότι ἡ Γαλλικὴ ὀργάνωσις διαφωνεῖ μὲ τὴν Μεγάλην Στοὰν τῆς Ἀγγλίας εἰς πλείστας περιπτώσεις. Εἶναι αἰσθητὴ ἡ βαρεῖα ἐπιρροὴ τῆς Μεγάλης Στοᾶς τῆς Ἀγγλίας εἰς ὅλον τὸν «παλαιὸν κόσμον». Ἐξ ἄλλου, ὁ φιλελευθερισμός, ἂν μὴ προοδευτισμός, τῆς Μεγάλης Ἀνατολῆς τῆς Γαλλίας τῆς προσδίδει μίαν αὔξουσαν ἕλξιν εἰς γερμανικάς, ἰταλικάς, ὀλλανδικὰς κ.ἄ. στοάς. Εἰς τὴν νότιον Ἀμερικήν, τὴν βόρειον Ἀφρικὴν καὶ ἀλλαχοῦ, αἱ ἐπαφαὶ τοῦ Γαλλικοῦ τεκτονισμοῦ ἀρχίζουν ν' ἀποδίδουν καρπούς, ἀλλὰ εἶναι ἐκεῖ δυσχερὴς αὐτὴ αὕτη ἡ θέσις τοῦ τεκτονισμοῦ, ἐπομένως δὲν ἀναμένονται σοβαρὰ ἀποτελέσματα.

«Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰς ἀνατολικὰς χώρας — συνεχίζει ο ἀρθογράφος Yvon Le Vaillant. Ὁπωσδήποτε, ἐπαφαὶ γίνονται, ἂν καὶ παρουσιάζουν μεγάλους κινδύνους, εἰς ὅλα τὰ ἐπίπεδα. Τὸ πλεῖστον τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν ὑπῆρξαν εἰς τὸ παρελθὸν μεγάλοι προμηθευταὶ μασώνων. Ἀλλὰ σήμερα, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Τεκτονισμὸς ἐδιώχθη ἐκεῖ, δὲν μπορεῖ νὰ ἐμφανισθῆ ἀντεπαναστατικός, διότι θὰ ἐπρόδιδε τὰ ἰδανικά του, οὔτε

νὰ μεταβληθῇ εἰς μυστικὴν ὑπόνομον ὅπου νὰ προετοιμάζεται ἡ ἐκδίκησις τῆς μικροαστικῆς τάξεως, οὔτε ἀκόμη νὰ γίνῃ ὁ διάδρομος ὁλοκληρωτικῶν κομμάτων. Λέγεται ὅτι ἕνας ἰσχυρὸς ἀνὴρ μαρξιστικοῦ καθεστῶτος εἶπε: «Δὲν λαξεύω πιὰ εἰς τὴν στοάν, ἀλλὰ λαξεύω εἰς τὴν ἐξουσίαν».

Καὶ εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἕνωσιν; Πρακτικά, δὲν ὑπάρχει πλέον τεκτονισμός. Καὶ ὅμως διηγοῦνται πολλά. Ὅτι ὑπάρχουν παντοῦ μασῶνοι, ὅτι φθάνει νὰ συναθροισθοῦν ἑπτὰ καὶ νὰ σχεδιάσουν μὲ κιμωλίαν εἰς τὸ ἔδαφος τὰ σύμβολα διὰ νὰ συνεδριάσῃ ἡ στοά, ὅτι... ὅτι... Μὰ δὲν εἶναι σοβαρά.

Ἀντιθέτως, εἰς τὰς λαϊκὰς δημοκρατίας παρατηρεῖται ἀνάκτησις ἐνδιαφέροντος, ἐξαιρέσει τῆς Τσεχοσλοβακίας, τῆς ὁποίας αἱ στοαὶ λειτουργοῦν μόνον εἰς τὸ Λονδῖνον καὶ τὸ Παρίσι.

Στὴν Γιουγκοσλαβία, νέα ἄνθησις τοῦ τεκτονισμοῦ ἀκολουθεῖ τὴν τροχιὰ τῆς «φιλελευθεροποιήσεως» τῆς χώρας. Εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ Τίτο ἐνδιαφέρεται. Πρὸ τριῶν ἐτῶν, ἔστειλε ἕνα δημοσιογράφον νὰ ἐρευνήσῃ διὰ τὸν γαλλικὸν τεκτονισμόν. Ἀλλὰ οἱ γιουγκοσλάβοι μασῶνοι εἶναι γέροι. Ἕνας ἐξ αὐτῶν, καθηγητὴς πανεπιστημίου, ἔλεγε στὸ Παρίσι: «Εἶμαι ὁ πιὸ νεαρὸς μασῶνος τοῦ Βελιγραδίου: 63 ἐτῶν». Ἀλλά, στὴν ἴδια τὴν Γιουγκοσλαβία ὑπάρχουν νεαρώτεροι ὑπάρχει ἕνας ὅμιλος ποὺ συνεδριάζουν

Εἰς τὴν Πολωνίαν, καὶ μὲν δὲν ὑπάρχει τεκτονισμός, ἀλλὰ ἀρχίζουν νὰ λυποῦνται δι᾽ αὐτό. Εἶναι γνωστὴ ἡ τραχύτης τῶν σχέσεων μεταξὺ τοῦ Πολωνικοῦ Κράτους καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἔτσι, τελευταίως, ἕνας ἀπὸ τοὺς «Σταλινικοὺς» τοῦ καθεστῶτος ἐξεμυστηρεύθη εἰς γάλλους τέκτονας, ὅτι εἶναι λυπηρὸν νὰ μὴν λειτουργῇ ὁ τεκτονισμὸς εἰς τὴν Πολωνίαν. Θὰ συντελοῦσε τοὐλάχιστον εἰς τὸν μετριασμὸν τῆς «ἰμπεριαλιστικῆς ζέσεως» τῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τὴν Οὐγγαρίαν, ὅπου μετέβη προσφάτως ἕνας παλαιὸς Μέγας Διδάσκαλος τῆς Γαλλίας, εἶχε συναντήσεις μὲ παλαιοὺς τέκτονας καὶ ἕνα Μέγαν Διδάσκαλον. Συνεζήτησε καὶ μὲ κυβερνητικοὺς ἐκπροσώπους. Τοὺς εἶπε, ὅτι ἂν θέλουν ν᾽ ἀποφύγουν τὴν τύχην τῆς πολωνικῆς κυβερνήσεως, δηλαδὴ νὰ ὑπερκερασθοῦν κάποια ἡμέρα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἡ ὁποία κατέστη ἡ μόνη ἑστία ἀντιπολιτεύσεως, θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιτρέψουν τὸ ταχύτερον τὴν ἐκ νέου ἐγκατάστασιν τεκτονικῶν στοῶν. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς κυβερνήσεως ἔδειξαν ἐνδιαφέρον. Θὰ ἐσκέπτοντο, εἶπαν.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ Βατικανοῦ σημειοῦνται ἐξελίξεις. Ἕνα φαίνεται βέβαιον: Ὅτι τὸ Βατικανὸν θλίβεται διὰ τὰ εἰς τὸ παρελθὸν ληφθέντα μέτρα κατὰ τοῦ τεκτονισμοῦ. Ἀλλὰ δὲν ξέρει πῶς νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ ζήτημα αὐτό. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ καθολικός,

εἰσερχόμενος εἰς τεκτονικὴν στοὰν θεωρεῖται ἀφωρισμένος, ὡστόσο ὑπάρχουν πολλοὶ καθολικοὶ εἰς τὰς στοάς. Εἶναι ἐπίσης γνωστὸν ὅτι ἐνώπιον τῆς ἀνόδου τῶν ὑλιστικῶν δυνάμεων, τῆς «μαρξιστικῆς πλημμυρίδος», ὅπως τὴν ἀποκαλοῦν μερικοί, ἡ Ἐκκλησία εἶναι περίφροντις καὶ θά ἤθελε νὰ συγκροτήσῃ ἕνα κοινὸν μέτωπον τῶν πνευματικῶν δυνάμεων, ἕνα εἶδος οἰκουμενισμοῦ, ὑπεράνω τῶν θρησκειῶν, ποὺ νὰ συνένωνε ὅλας τὰς φιλοσοφίας, ἔστω καὶ μὴ συγγενεῖς.

Ὁ Ἐλευθεροτεκτονισμὸς θὰ μποροῦσε νὰ λάβῃ μέρος . Ἀπὸ τινος χρόνου ἐπολλαπλασιάσθησαν αἱ ἐπαφαί, ἔστω αἱ ἀπόπειραι ἐπαφῆς. (Ἐδῶ ὁ ἀρθογράφος ὑπενθυμίζει ὅτι ὁ Ἰησουΐτης πατὴρ Riquet ἐγένετο δεκτὸς μετὰ τιμῶν, τῶν σφυρῶν κρουομένων, εἰς μίαν τεκτονικὴν στοάν, ὅπου καὶ ὡμίλησε, κατόπιν δὲ ἐδημοσίευσεν ἄρθρα περὶ αὐτῶν τῶν τεκτόνων, ποὺ πιστεύουν εἰς Θεόν . Ἀναφέρει τὴν ἔκδοσιν «Ἰησουΐτης καὶ Ἐλευθεροτέκτων» τοῦ πατρος Berteloo.

Τέλος, ἀναφέρει ὅτι εἶναι ἐνδεχόμενον νά γίνωνται ὑπὲρ μυστικαὶ διαπραγματεύσεις. Πάντως, θεωρεῖ βέβαιον ὅτι τὸ 1962, τὴν ἄνοιξιν, ὁ Πάπας Ἰωάννης 23ος εἶχεν ἐκδηλώσει ἐνδιαφέρον, καὶ ἕνας καρδινάλιος, γνωστὸς εἰς τὴν Κούρια τῆς Ρώμης, πῆγε στὸ Παρίσι ὅπου συνήντησε τὸν Μέγαν Διδάσκαλον μιᾶς ἐκ τῶν ὀργανώσεων, μὲ τὸν ὁποῖον συνεζήτησε περὶ τοῦ τρόπου ἄρσεως τοῦ ἀφορισμοῦ τῶν μυσώνων ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Εἶναι χαρακτηριστικὸν ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν Οἰκουμενικὴν σύνοδον τοῦ Βατικανοῦ ἔγιναν νύξεις περὶ τοῦ Τεκτονισμοῦ.

Ὅλα αὐτὰ δὲν ἀφήνουν τοὺς Τέκτονας ἀδιαφόρους. Παρηκολούθησαν τὰς ἐργασίας τῆς Συνόδου, χωρὶς ἰδιαιτέραν συγκίνησιν ἢ ἐνθουσιασμόν, πάντως «μετὰ σεβασμοῦ». Περιμένουν λέγουν, ν' ἀπαλλαγῇ ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τὰς «ἰμπεριαλιστικὰς νευρώσεις». Προσφάτως, ἕνας πρώην Μέγας Διδάσκαλος τῆς Μεγάλης Ἀνατολῆς (παρ' ὅλον ὅτι θεωρεῖται σαφῶς ἀντικληρική) ὑπέβαλεν εἰς τὸ ἐργαστήριον τῶν «Ἱπποτῶν Καδὼς» τὸ κείμενον τῆς Συνόδου ἐπὶ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας. Καὶ ὅλα τὰ ἀνωτάτου βαθμοῦ ἐργαστήρια θὰ ἔχουν κατὰ τὴν ἐφετεινὴν περίοδον τὸ ἑξῆς θέμα ἐργασιῶν: Τό κείμενον τῆς Συνόδου περὶ θρησκευτικῆς ἐλευθερίας συμβιβάζεται μὲ τὸν τεκτονικὸν οὑμανισμόν;

Καταλήγων, ὁ ἀρθρογράφος παρατηρεῖ ὅτι πολὺς κόσμος προσέρχεται εἰς τὰς «λευκὰς ἑορτάς» τῶν τεκτόνων καὶ ὅτι οἱ νέοι ζητοῦν πληροφορίας. Ἐν τούτοις, σημειώνεται εἰς τὴν Γαλλίαν κάποια πτῶσις τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου, διότι αἱ στοαὶ πέφτουν ὁλοὲν εἰς τὸ εἶδος τῆς «ἀδελφικῆς συντροφιᾶς» ἢ «φιλικῆς λέσχης». Διὰ τὸν γαλλικὸν τεκτονισμόν, τώρα, ἴσως, εἶναι — λέγει— ἡ τελευταία εὐκαιρία ἀναδιοργανώσεως καὶ ἀναζωογονήσεως.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ
Στὸ τζαμὶ τοῦ Βερολίνου

Τὸ ἀκόλουθον κείμενον εἶναι ἡ ὁμιλία, ποὺ ἔκαμε ὁ Μουσουλμάνος ἱερεὺς Muhammad Yahya Butt στὸ Τέμενος τοῦ Βερολίνου, τὰ Χριστούγεννα τοῦ 1963, παρουσία τῆς Ἰνδῆς πριγκιπίσσης Kajat Taqi.

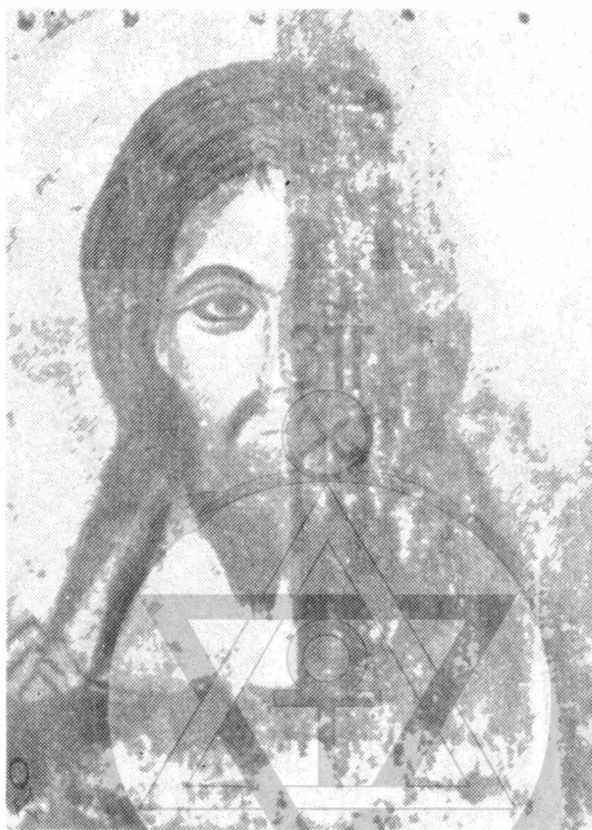
Τὸ εἴδαμε δημοσιευμένο στὸ ἑβδομαδιαῖο περιοδικὸ τῆς Λαχώρης γιὰ τοὺς μουσουλμάνους Ἰνδίας καὶ Πακιστὰν «The Light» καὶ τὸ μεταφράσαμε χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ «Ἰλισοῦ», στὰ πλαίσια τοῦ θεμελιώδους σκοποῦ του: τῆς ἀνοχῆς καὶ συνεργασίας ὅλων τῶν θρησκειῶν, ἀπὸ τὶς ὁποῖες καμμία δὲν εἶναι ἀνωτέρα τῆς Ἀληθείας, οὔτε τὴν μονοπωλεῖ, μὰ εἶναι, ὅλες, σπίθες τῆς θείας φωτιᾶς.

Εἶναι μεγάλη εὐχαρίστησι νὰ σμίγουμε ξανὰ στο ναό μας, πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἔτους, μὲ τὴν εὐκαιρία τοῦ πανηγυρισμοῦ τῆς Γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους πνευματικοὺς ἡγέτας τοῦ κόσμου.

Ποιὸς εἶναι ὁ σκοπὸς αὐτοῦ τοῦ πανηγυρισμοῦ; Καὶ γιατὶ ἡ ἡμέρα αὐτὴ ἑορτάζεται κάθε χρόνο; Εἶναι δύο σημαντικὰ ἐρωτήματα καὶ ἡ ἀπάντησις ἐνδιαφέρει κάθε πιστόν. Κατὰ τὴν γνώμη μου, ὁ πανηγυρισμὸς τῆς ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων ἐνέχει μεγάλο σκοπό, διότι βοηθεῖ ὅλους τοὺς πιστοὺς νὰ συγκεντρωθοῦν στὸν Θεὸ καὶ ν' ἀνανεώσουν μέσα τους τὴν Ἀλήθεια, ποὺ ἔφερε ὁ μεγάλος πνευματικὸς ἡγέτης, ἐπίσης νὰ ἀφυπνίσουν μέσα τους τὸ εὐγενὲς πνεῦμα, ποὺ θὰ τοὺς βοηθήση νὰ διεξάγουν μ' ἐπιτυχία τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς.

Τὴν παραμονὴ τῆς ἑορτῆς αὐτῆς, ὅλο τὸ ἔθνος αἰσθάνεται καὶ ἐνεργεῖ ὅμοια. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, νέοι καὶ γέροι, αἰσθάνονται εὐτυχεῖς, ἀλλάζουν δῶρα, προσκαλοῦν τοὺς φίλους στὸ σπίτι τους. Συγγενεῖς καὶ φίλοι, ποὺ δὲν μπόρεσαν, ἴσως, μιὰ φορὰ νὰ συναντηθοῦν ὅλον τὸν χρόνο, συναντῶνται μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἑορτῆς αὐτῆς, ἀνταλλάσουν τὶς ἰδέες των μὲ τὸ καλὸ πνεῦμα ποὺ ἀκολουθεῖ αὐτὲς τὶς θρησκευτικὲς ἑορτὲς καὶ ἔτσι ἀναπτύσσουν μεταξύ τους αἰσθήματα ἀνθρώπινα, πρᾶγμα πολὺ σημαντικὸ γιὰ τὸν πολιτισμό.

Τὰ ἐκλεκτὰ φαγητά, ἡ ἀνταλλαγὴ εὐχῶν καὶ ἡ ἀποστολὴ δώρων εἶναι μέρος τοῦ ἑορτασμοῦ. Ἀλλὰ τὸ μᾶλλον σημαντικὸ μέρος τοῦ ἑορτασμοῦ, ποὺ δὲν πρέπει νὰ τὸ ξεχνοῦμε ἔγκειται στὸ γεγονὸς ὅτι πρέπει νὰ σκεπτώμεθα τὴν ζωὴ τοῦ μεγάλου πνευματικοῦ ἡγέτου, τοῦ ὁποίου τὴν γέννησι ἑορτάζομε, καὶ νὰ

Ἡ Πινακοθήκη Τρετιάκωφ τῆς Μόσχας ἀπέκτησε τελευταίως μιὰ ἀριστουργηματικὴ εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος, ἔργον τοῦ 13ου αἰῶνος. Εὑρίσκετο στὸ Νοβογιέ, ἕνα χωριουδάκι τῆς περιοχῆς Γιαροσλάβ, σὲ μιὰ ἐκκλησία. Ἦταν μαυρισμένη ἀπὸ καπνοὺς καὶ χρειάσθηκε ἀποκατάστασις, ὁπότε ἡ μορφὴ τοῦ Χριστοῦ φάνηκε ἤρεμη καὶ ἐπιβλητική.

ἐνθυμούμεθα τὰ ὄμορφα λόγια καὶ τὶς εὐγενεῖς πράξεις του, ὥστε νὰ διαμορφώνουμε τὴν καθημερινὴ ζωή μας σύμφωνα μὲ τὸ εὐγενικὸ παράδειγμά του.

Πρέπει νὰ ἐνθυμούμεθα ὅτι οἱ πνευματικῶς ὑψηλὰ ἀνεπτυγμένοι θρησκευτικοὶ ἡγέται, τοὺς ὁποίους ἐδιάλεξε ὁ Θεὸς καὶ ἀπέστειλε στὸν λαό του, εἶναι τὰ πρότυπα, ποὺ ὁ Θεὸς ἀγάπησε καὶ τοὺς ἔδειξε τὸ φῶς του. Μέσω αὐτῶν τῶν προτύπων ἀνηγγέλθη ὅτι ἐκεῖνος, ποὺ θὰ διεφόρφωνε τὴν ζωή του σύμφωνα μὲ τὸ πρότυπον, θὰ ἐδέχετο ἐπίσης τὸ Φῶς τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ ἦταν ὁ Ἀγαπημένος Του. Ὥστε ἡ ἀποστολὴ τῶν προτύπων ἔχει τὸ νόημα διακη-

ρύξεως τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν λαό, ὁ ὁποῖος θὰ ἤθελε νὰ κερδίση τὴν φιλία τοῦ Θεοῦ καὶ πρὸς ἐκείνους ποὺ θὰ ἤθελαν νὰ Τὸν γνωρίσουν, ὅτι θα ἦσαν δεκτοὶ ἀπο τον Θεο, φθάνει ν' ἀκολουθήσουν αὐτὸ τὸ εὐγενικὸ παράδειγμα. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ὀφείλομε να χρησιμοποιοῦμε τὶς ἱκανότητες ποὺ ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωσε, ὅμοιες μ' ἐκεῖνες ποὺ ἔδωσε στὸν πνευματικὸ ἡγέτη καὶ τὶς ἐχρησιμοποίησε. Ἐδῶ ἔγκειται ἡ σημασία τοῦ ἑορτασμοῦ, ὁ ὁποῖος θα μποροῦσε νὰ βοηθήση τους πιστοὺς να ἀναπολήσουν τὸ εὐγενικὸ παράδειγμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ νὰ ἐμπνευσθοῦν ἀπο τὰ ὡραῖα λογια του και τὶς καλες πράξεις του.

Δεν εἶναι, βεβαια, δυνατὸν να συζητήσωμε, στὸ βραχὺ διάστημα μιᾶς ὁμιλίας, την ὀμορφιὰ τῆς ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ λεπτομερῶς. Ὡστόσο, θα προσπαθήσω νὰ ἐξηγήσω μερικὰ σημεῖα ποὺ ἔχουν μεγάλη ἐπίδρασι στὴ ζωή μας.

Στὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιο, στὸ 4ον κεφάλαιον, διαβάζομε την ἱστορία τοῦ πειρασμοῦ τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ ἱστορία συνίσταται σ' ἕνα αἰσιόδοξο μήνυμα πρὸς τὸν ἄνθρωπο, ὅτι μπορεῖ να υπερνικήση τὸν πειρασμὸ καὶ νὰ τὸν κατακτήση. Ἡ εὐχάριστη ἀγγελία τῆς ἱστορίας αὐτῆς δὲν εἶναι συνηθισμένη. Ἐὰν ἐντυπώσωμε τὸ δίδαγμα στὸ νοῦ μας, μπορεῖ νὰ φέρη εὐγενικὴ μεταβολὴ στὴ ζωή μας. Φέρνει μιὰ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ ἀφύπνισι καὶ μᾶς ἐνθαρρύνει στὴν πάλη κατὰ τοῦ πειρασμοῦ, στὴν ὑπερνίκησι καὶ κατάκτησί του. Ὅσοι ἀκολουθοῦν τὸ εὐγενικὸ παράδειγμα τοῦ Ἰησοῦ, ἀναπτύσσουν μέσα τους τὴν ἠθικὴ ἐκείνη δυναμι, ἡ ὁποία τοὺς βοηθάει βαθμηδὸν νὰ φθάσουν στὸν ὕψιστο βαθμὸ πνευματικῆς ἐξελίξεως.

«Πᾶς ὅστις ἀκούει μου τοὺς λογους τουτους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ την πέτραν». (Ματθ. 7:24).

Αὐτὴ ἡ παραβολὴ ὑπογραμμίζει την ἀλήθεια ὅτι σύμφωνα μὲ τὸν Ἰησοῦν, ἡ τήρησις τῶν ἐντολῶν καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου εἶναι ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι κατάρα, ὅπως ἑρμήνευσαν μερικοὶ σπουδασταί.

Ἴσως ἐνθυμεῖσθε τὴν συνομιλία τοῦ νεαροῦ πλουσίου μὲ τὸν Ἰησοῦν. Ὁ νέος ἐρώτησε:

«Διδάσκαλε ἀγαθέ, τὶ ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον;» (Ματθ. 19:16).

Ἡ ἐρώτησις τοῦ νέου ἐκφράζει τὰ αἰσθήματα παντὸς καλοπίστου προσώπου. Αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ δική μας ἐπιθυμία, ἐπίσης. Ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησεν: «Τήρησον τὰς ἐντολάς».

Ἰδοὺ ἡ ὁδός, ἡ ἄγουσα πρὸς τὴν αἰώνια ζωή. Τὴν ἔδειξε ὁ Ἰησοῦς. Καὶ ὅταν ὁ νέος ἐζήτησε ἐξηγήσεις, ὁ Ἰησοῦς εἶπε:

«Οὐ φονεύσεις.

Οὐ μοιχεύσεις.

Οὐ κλέψεις.

Οὐ ψευδομαρτυρήσεις.

Τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μη-

τέρα, καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν».

Τί ὡραῖα καὶ εἰρηνικὴ διδασκαλία! Εἶναι αἱ ἴδιαι ἐντολαί, ποὺ ἐκήρυττεν ὁ Μωϋσῆς, 1400 ἔτη πρὸ τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ Ἰησοῦς τὶς ἐπανέλαβε καὶ ὑπεγράμμισεν ὅτι πρέπει νὰ τηροῦνται μὲ πλήρη εἰλικρίνεια καὶ ἐκ βάθους καρδίας.

«Πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου», ἀπήντησε ὁ νέος. Καὶ ὁ Ἰησοῦς τοῦ εἶπε:

«Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντά καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι». (Ματθ. 19:22).

Ἡ συνδιάλεξις αὐτὴ δείχνει ὅτι εἶναι μέσα στὴ δυνατότητα τοῦ ἀνθρώπου νὰ τηρήσῃ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, νὰ γίνῃ τέλειος, ὡς ὁ Πατὴρ ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς (Ματθ. 5:48), ἀρκεῖ νὰ δαπανήσῃ ὅ,τι διαθέτει γιὰ τὴν βελτίωσι τῶν συνανθρώπων του.

Μιὰ ἄλλη ὀμορφιὰ ποὺ βρίσκουμε στὰ λόγια τοῦ Ἰησοῦ συνίσταται στὸ ὅτι δὲν ἔδωσε σημασία στὴν ἐξωτερικὴ μορφὴ τοῦ νόμου, ἀλλὰ στὸ πνεῦμα του, ποὺ φθάνει στὴν καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἐξαγνίζει. Στὸν καιρὸ τοῦ Ἰησοῦ οἱ Φαρισαῖοι κατεῖχαν τὰ λόγια τοῦ νόμου καὶ ἐφήρμοζαν τὴν ἐξωτερικὴ μορφή του, ἀλλὰ ἀγνοοῦσαν τὸ πνεῦμα του, ἦσαν δὲ ὑπερήφανοι γιὰ τὸ γράμμα του μόνον. Ὁ Ἰησοῦς σὰν ἀληθινὸς οὐράνιος διδάσκαλος, ἐτόνισε τὴν σημασία τῆς ἁγνῆς καρδιας:

«Ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι». (Ματθ. 15:19).

Ποιὸς θ' ἀμφισβητοῦσε τὴν σοφία τῶν λόγων αὐτῶν; Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι τὴν στιγμὴ ποὺ ἡ καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου θὰ γεμίσῃ ἀγάπη καί μεγαλεῖον Θεοῦ, θὰ ἀδυνατῇ νὰ μισήσῃ ἢ νὰ ἐνεργήσῃ ἀντίθετα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Στὰ χρόνια τοῦ Ἰησοῦ ἐπικρατοῦσε ἐπίσης ἡ ὑποκρισία. Οἱ θρησκευτικοὶ σπουδασταὶ καὶ ὁ συνήθης λαὸς ἐφήρμοζαν τὴν ἐξωτερικὴ μορφὴ τοῦ νόμου, μὲ τὸν πόθο νὰ ἐπαινεθοῦν ἀπὸ τὴν κοινωνία. Δὲν τὸ ἔκαναν γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ προσηύχοντο ἢ ἔδιναν ἐλεημοσύνη γιὰ νὰ τοὺς βλέπῃ ὁ λαὸς καὶ νὰ τοὺς ἐπαινῇ. Ἡ τάσις αὐτὴ χαμηλώνει τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν Θεό. Ὁ Ἰησοῦς ἔκαμε ἀγῶνα κατὰ τῆς ὑποκρισίας αὐτῆς καὶ τοὺς τέτοιους ἀνθρώπους τοὺς ἀπεκάλεσε πνευματικὰ τυφλοὺς καὶ νεκρούς, συνέστησε δὲ στοὺς ὀπαδούς του νὰ μὴν προσεύχωνται καὶ νὰ μὴν ἐλεοῦν σὰν τοὺς ὑποκριτάς. Εἶπε:

«Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ Πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς». (Ματθ. 6:1).

Τέτοια λόγια μποροῦσε νὰ πῇ μόνον ὁ θρησκευτικὸς ἡγέτης τοῦ ὁποίου ἡ καρδιὰ ἦταν καθαρισμένη ἀπὸ τὸν Θεό. Τὸν λαὸ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὁ Ἰησοῦς ἀπεκάλεσε τυφλούς, κωφοὺς καὶ

νεκρούς, διότι δὲν ἔβλεπαν τὴν ἀλήθεια, ποὺ ἐκήρυσσε, τοὐναντίον τὸν πολεμοῦσαν. Εἶπε:

«Ἄφετε αὐτούς· ὁδηγοί εἰσὶ τυφλοὶ τυφλῶν· τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται» . (Ματθ. 15:14). Καὶ πάλι εἶπε:

«Διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς λαλῶ αὐτοῖς, ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσι καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ συνιοῦσι». (Ματθ. 13:13).

Ὁ Ἰησοῦς περιέγραψε σαφῶς αὐτὴ τὴν ἀλήθεια ὅτι οἱ ἀντίπαλοί του ἔχουν φυσικὰ μάτια καὶ βλέπουν, ἔχουν φυσικὰ αὐτιὰ καὶ ἀκοῦνε, ἀλλὰ δὲν βλέπουν τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἔρχεται με τὸν Ἰησοῦ. Ἡ λέξις «συνιοῦσι» (ἐννοοῦν) ἐπίσης εἶναι ἀξιοσημείωτη. Οἱ ἄνθρωποι ποὺ δὲν ἐννοοῦν τὸ μήνυμα τοῦ Ἰησοῦ δεν ἔχουν σεβασμὸ στὰ μάτια τους. Τοὺς θεωρεῖ τυφλοὺς καὶ κωφούς. Ἔχει σημασία γιὰ τὸν ἄνθρωπο νὰ ἀκούη τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ τὸν ἐννοῇ, ἄλλως τελεῖ εἰς κίνδυνον καὶ δὲν ἀποδίδει πνευματικὸν καρπό. Ὁ Ἰησοῦς εἶπε:

«Παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ ἁρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ». (Ματθ. 13:19).

Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἐσυνέχισε:

«Ὁ δὲ ἐπὶ τὴν καλὴν γῆν σπαρείς, οὗτος ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιῶν». (Ματθ. 13: 23).

Ὁ Ἰησοῦς δὲν λέγει ὅτι οἱ ὀπαδοί του πρέπει ἁπλῶς νὰ ἀκούουν τὸν λόγον καὶ νὰ πιστέψουν. Ζητεῖ ἀπὸ τοὺς ὀπαδούς του νὰ ἀκούσουν καὶ νὰ ἐ ν ν ο ή σ ο υ ν τὸν λόγον. Διότι δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ζήση μὲ τὸ γράμμα καὶ νὰ τὸ θέση σ' ἐφαρμογη, ἂν δὲν ἐννοήση.

Τέλος, θὰ ἤθελα νὰ σημειώσω μιὰ ἄλλη ὀμορφιὰ στὶς διδασκαλίες τοῦ Ἰησοῦ. Ἐτόνισε ὅτι καθενας ἀπὸ τοὺς ὀπαδούς του, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἔπρεπε νὰ αἰσθάνεται τὴν εὐθύνη τῶν πράξεων του καὶ νὰ φέρη ὁ καθένας τους τὸ φορτίον τοῦ Ἰησοῦ.

«Ἄρατε τὸν ζ υ γ ό ν μ ο υ ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶος εἰμὶ καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρὸν ἐστι». (Ματθ. 11:29,30).

Ποιὸ εἶναι τὸ φορτίον τοῦ Ἰησοῦ, ποὺ περιγράφεται ὡς ἐλαφρόν; Δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλο, παρὰ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ στὴ ζωὴ τοῦ καθενός. Ὁ Ἰησοῦς εἶπε σχετικῶς:

«Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς». (Ματθ. 7:21).

Καὶ τώρα ἂς προσευχηθοῦμε:

Κύριε, ὁ ἀποστείλας τὸν Ἰησοῦν ὡς Ἀγγελιαφόρον πρὸς ἡμᾶς δῶσε μας τὴν δύναμιν ν' ἀκολουθήσωμε τὴν ὡραία διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ καὶ νὰ ἐκπληρώνωμε τὸ θέλημά Σου στὴν καθημερινή μας ζωή.

Ο ΒΙΟΣ ΩΣ ΘΗΤΕΙΑ

Θητεία ὁ βίος. Σὲ ποιὸ ὅμως ἰδανικὸ σὲ ποιαν Ἀρχή, ὅταν βλέπουμε καὶ ζοῦμε καθημερινὰ τὴν ἀπελπιστικὴ ἰσοπέδωση τῶν παντων στὸν κόσμο μας; Θητεία — θὰ λέγαμε θεολογικὰ — ὑπὸ τὰ ὅπλα τῆς οὐράνιας, τῆς μεταθανάτιας πατρίδας τοῦ ἀνθρώπου Θητεία στην Ἀγάπη, στὴν ἐπιείκεια, στὴν ἐντιμότητα, στὴ θυσία, στὸν σεβασμὸ τοῦ ἄλλου. Ἀλλ' ἂς μείνουμε στὸ πρῶτο: θητεία στὴν Ἀγάπη. Αὐτὸ τὰ λέει ὅλα καὶ τὰ ὑπερβαίνει ὅλα, εὐτυχῶς: καὶ γνώση, καὶ σοφία, καὶ ἀξιώματα, καὶ πλούτη, καὶ γιὰ τοῦτο ἡ θητεία αὐτὴ εἶναι ὁλοκληρωτικὴ ὄχι μόνο γιὰ κάποιους ἀνθρώπους, ἀλλὰ γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἦρθαν καὶ θἄρθουν στὴ γῆ. Σ' αὐτὴ τὴ θητεία, κανένα ἐπάγγελμα, οὔτε καὶ τὰ γεραττειὰ μποροῦν νὰ σταθοῦν ἐμπόδιο. Εἴμαστε ἐλεύθεροι, ἀλλὰ καὶ ὑπεύθυνοι, νὰ θητεύσουμε, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὥς τὸ τέλος τοῦ βίου μας.

ΚΩΣΤΑΣ ΤΣΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

«Καθημερινή», 16.10.66

ΕΠΙΣΤΗΜΗ - ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΕΙΝΑΙ ΑΔΕΛΦΕΣ

Οἱ πιὸ ἰσχυρὲς δυνάμεις ποὺ διαμορφωσαν τὸν πολιτισμό μας σήμερα εἶναι ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ θρησκεία. Μὲ τὴν ἐπιστήμη ὁ ἄνθρωπος μαθαίνει πολλὰ γιὰ τὰ μυστήρια τῆς δημιουργίας. Μὲ τὴ θρησκεία θέλει νὰ γνωρίση τὸν Δημιουργό.

Ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ θρησκεία εἶναι ἀδελφές. Καὶ οἱ δύο ἐπιδιώκουν τη δημιουργία ἑνὸς καλύτερου κόσμου. Ἐνῶ ἡ ἐπιστήμη ζητᾶ νὰ ἐλέγξη τὶς δυνάμεις τῆς φύσεως γύρω μας, ἡ θρησκεία ἐλέγχει τις δυνάμεις τῆς φύσεως μεσα μας.

Ὅλα ὅσα εἴδαμε ἀπὸ τα μυστήρια τοῦ Σύμπαντος ἐπιβεβαιώνουν τὴν ἄποψη γιὰ τὴν παρουσία τοῦ Δημιουργοῦ. Προσωπικα, ἔχω σχηματίσει τὴν πεποίθηση γιὰ την παρουσία Του. Πιστεύω στὴν πατρότητα τοῦ Θεοῦ καὶ στὴν ἀδελφότητα τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ ἐπιστήμονες πιστεύουν, ὅτι στη φύση η ὕλη δὲν μπορεῖ νὰ καταστραφῆ, ἂν δὲν μετατραπῆ σὲ ἐνέργεια. Κανένα μόριο δὲν μπορεῖ νὰ ἐξαφανισθῆ, χωρὶς να ἀφήση ἴχνη. Ἡ φύση δὲν γνωρίζει ἐξόντωση, ἀλλὰ μόνο μετασχηματισμό.

Για μένα ἡ Ἀθανασία εἶναι ἡ συνέχιση τῆς πνευματικῆς ὑπάρξεως μετὰ τὸ θάνατο.

Ἀπὸ τὴν αὐγὴ τῆς ἱστορίας, ὁ ἄνθρωπος ἄρχισε νὰ πιστεύη στὴν ἀθανασία. Αὐτὸ τὸ στοιχεῖο ὑπάρχει στὶς πρωτόγονες πεποιθήσεις τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ σὲ ὅλες σχεδὸν τὶς θρησκεῖες.

Ἡ καταγωγὴ καὶ ἡ σύνθεση τοῦ Σύμπαντος ἀποτελοῦν μεγάλο μυστήριο. Ἀκόμη καὶ αὐτοὺς τοὺς ζωντανοὺς ὀργανισμούς, δὲν μποροῦμε καλὰ - καλὰ νὰ τοὺς καταλάβουμε. Μπροστά μας ἀνοίγεται τώρα ὁ αἰώνας τῆς ἐπιστήμης, ἀλλά, δὲν μποροῦμε νὰ ἀναγείρουμε τεῖχος ἀνάμεσα στὴν ἐπιστήμη καὶ στὴ θρησκεία. Πολλὰ πράγματα μποροῦμε καὶ τὰ ἐξηγοῦμε μόνο μὲ τὴν πίστη.

ΒΕΡΝΕΡ ΦΟΝ ΜΠΡΑΟΥΝ

«Νέα», 16.9.66

ΑΣΚΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΣ

Ἂς πάρουμε ἕνα κοινόβιο, τὴ μονὴ Διονυσίου. Ἀκολουθεῖ τὸ βυζαντινὸ ὡρολόγιο μὲ σταθερὴ ὥρα 12 κατὰ τὴ δύση τοῦ ἥλιου. Ἔξι ὧρες ἔπειτ' ἀπὸ τὶς 12, δηλαδὴ κατὰ τὰ μεσάνυχτα, ἀρχίζει ὁ «Κανών» («ἤτοι δώδεκα κομβοσχοίνια καὶ μετάνοιαι τριακόσιαι»). Διαρκεῖ μιὰ ὥρα. Ἀκολουθεῖ χωρὶς διακοπὴ ἡ ἀκολουθία τοῦ Ὄρθρου (νυχτερινὴ προσευχή), ὧρες τρεῖς. Μιάμιση ὥρα ἀνάπαυση στὰ κελλιά. Μισὴ ὥρα ἑτοιμασία γιὰ τὴν κοινὴ προσευχή. Μιάμιση ὥρα λειτουργία καὶ παράκληση. Μισὴ ὥρα γεῦμα στὴν κοινὴ τράπεζα. Τέσσερις ὧρες «διακονήματα», δηλαδὴ διάφορες ὑπηρεσίες. Δυὸ ὧρες ἀνάπαυση καὶ μελέτη. Μιάμιση ὥρα «διακονήματα». Μιὰ ὥρα ἑσπερινός. Μισὴ ὥρα δεῖπνο. Μισὴ ὥρα περίπατος. Μισὴ ὥρα ἡ ἀκολουθία τοῦ ἀποδείπνου. Πέντε ὧρες νυχτερινὴ ἀνάπαυση. Στὸ Βατοπέδι, τὸ ὡράριο, κατὰ τὸ νέο ἡμερολόγιο, εἶναι λιγώτερο περίπλοκο: τέσσερις τὴ νύχτα ὡς ἑφτὰ τὸ πρωὶ ἀκολουθία τοῦ Ὄρθρου, λειτουργία καὶ πρόγευμα· ἑφτὰ μὲ δέκα διακονήματα· δέκα μὲ δώδεκα οἰκιακὲς ἀπασχολήσεις, μελέτη, συναναστροφή· δώδεκα μὲ τρεῖς μεσημβρινὸ γεῦμα καὶ ἀνάπαυση· τρεῖς μὲ τέσσερις τὸ ἀπομεσήμερο ἑσπερινὸς καὶ ἀπόδειπνο· τέσσερις μ' ἕξι, διακονήματα, περίπατος, ἐπισκέψεις· ἕξι μ' ἑφτά, ἑτοιμασία τοῦ δείπνου. Ἐδῶ, βέβαια, εἶναι πιὸ ἀλαφριὰ ἡ καλογερική.

Ἀλλ' αὐτοὶ εἶναι οἱ τύποι. Ἡ οὐσία ὁλοένα κ' ἐξανεμίζεται. Ἄλλωστε, ὁ ἀσκητισμὸς ὑπῆρχε πάντα ὁ κλῆρος μερικῶν ἰσχυρῶν συνειδήσεων. Ἡ Ἱστορία μᾶς πληροφορεῖ ποιὰ κατάσταση ἐπικρατοῦσε καὶ στὰ βυζαντινὰ καὶ στὰ καθολικὰ μοναστήρια. Σὲ πόσες δύσκολες στιγμὲς τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας τὰ μοναστήρια γέμιζαν νέους ἀνθρώπους, ποὺ καλογέρευαν, γιὰ ν' ἀποφύγουν τὴ στράτευση. Πόσο καλοπερνοῦσαν οἱ ἡγούμενοι ποὺ σαρκάζει ὁ Πτωχοπρόδρομος. Τί φοβερὲς ἑστίες μηχανορραφιῶν ὑπῆρξαν τὰ κέντρα τοῦ ἀσκητικοῦ βίου καὶ μὲ πόση ἄνεση οἱ βυζαντινοὶ πατρίκιοι ἄλλαζαν τὸ παλάτι μὲ τὸ μοναστήρι ποὺ τὸ χρησιμοποιοῦσαν περισσότερο σὰν ἐξοχικὴ ἔπαυλη παρὰ σὰν τόπο προσευχῆς καὶ νηστείας. Ὁ βαθὺς ἔρωτας τοῦ ἀπολύτου δὲν εἶναι φλόγα ποὺ θερμαίνει, εἶναι φωτιὰ ποὺ κατακαίει. Σὲ ὁποιαδήποτε μορφὴ ζωῆς, μὲ ὁποιονδήποτε τρόπο καὶ ἂν ἐκδηλώνεται. Οἱ θεωρητικοὶ τοῦ ἀσκητισμοῦ δὲν ἐνοοῦν, φυσικά, ἄλλο τρόπο ἀπὸ τὸ δικό τους. Καὶ εἶναι, ἀπάνου σὲ τοῦτο, καὶ ἀδιάλλαχτοι καὶ ἀμείλιχτοι. Ἀλλὰ οἱ δρόμοι τῆς σωτηρίας εἶναι πολλοί. Καὶ ὁ σωστότερος εἶναι: ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους καὶ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ δρόμος τῆς προσωπικῆς ἐκλογῆς τοῦ Χριστοῦ, ποὺ πέρασε μονάχα σαράντα μέρες στὴν ἐρημιά, ὄχι ὁλόκληρη τὴ ζωή του.

Ὁ ἀσκητισμὸς δὲν ἔχει τὴν ἀξία του παρὰ μονάχα ἂν εἶναι πραγματοποιημένος ἀπὸ μερικὰ ὑψηλὰ καὶ εὔφορα πνεύματα ποὺ μποροῦν μὲ τὸ παράδειγμά τους, μὲ τὴν καθαρότητά τους νὰ εὐγενίσουν τὸ νόημα τοῦ ἀνθρώπου καὶ νὰ βοηθήσουν καὶ τοὺς ἄλλους, γιὰ νὰ γίνουν καλύτεροι. Πνεύματα δοσμένα ἐξολοκλήρου στὴ μελέτη, στὴν ἄχωματη ἐσωτερικὴ ἐγρήγορση. Ὁ μοναχικὸς βίος ἔχει παρουσιάσει, στὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ, πολλὰ τέτοια πνεύματα. Σ' αὐτὰ ὀφείλει τὴ δικαίωσή του. Πνεύματα φωτεινά, φιλάλληλα, ἀνεξίκακα, ἀφανάτιστα. Ἀφανάτιστα, ναί. Γιατὶ ὅπου εἰσχωρεῖ ὁ φανατισμός, τὰ πάντα κατορρέουν κ' ἐκμηδενίζονται. Ὁ φανατισμὸς εἶναι μιὰ τύφλωση, χρήσιμη μόνο σὲ μερικὲς ἀκραῖες στιγμές, τότε ποὺ χρειάζεται, γιὰ τὴν ἐπίτευξη ἑνὸς μεγάλου σκοποῦ, νὰ προχωρήσῃ κανείς, χωρὶς νὰ στρέψῃ τὴ ματιά του ὁλόγυρα. Εἶναι ἕνα ἡρωικὸ φάρμακο, γιὰ ζωὴ ἢ γιὰ θάνατο. Τὸ φάρμακο μιᾶς σύντομης ἐποχῆς, ποτὲ ἑνὸς ὁλόκληρου βίου. Βρῆκα καὶ στὸ Ὄρος φανατικούς. Μοῦ προκάλεσαν ἀγανάκτηση.

Ι. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

«Ἐλευθερία», 9.10.66

ΚΑΥΣΙΣ ΝΕΚΡΩΝ

Πρόβλημα κατοικίας εἰς τὴν περιοχὴν τῆς πρωτευούσης ὑπάρχει ὄχι μόνον διὰ τοὺς ζῶντας, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἀποχωροῦντας ἐκ τοῦ βίου.

Μία λύσις ριζική, ποὺ θὰ ἔλυε τὸ ἀσφικτικὸν πρόβλημα τοῦ χώρου καὶ θὰ ἐμετρίαζεν ὡρισμένα ἀπὸ τὰ ἐξοργιστικώτερα μειονεκτήματα τοῦ ἰσχύοντος καθεστῶτος, θὰ ἦτο ἀναμφισβητήτως ἡ υἱοθέτησις καὶ ἀπὸ ἐμᾶς τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν. Τὸ σύστημα ἰσχύει —προαιρετικῶς— εἰς ἀρκετὰ χριστιανικὰ ἔθνη, ποὺ ἀκολουθοῦν ἄλλο δογμα, ἀλλὰ δὲν ἠμποροῦν νὰ κατηγορηθοῦν βασίμως δια μειωμένην θρησκευτικοτητα. Διὰ νὰ πραγματοποιηθῆ ὅμως ἡ λύσις αὐτὴ χρειάζονται δύο «συγκαταθέσεις». Πρῶτον, μία καθαρῶς δογματική, τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία μέχρι τῆς στιγμῆς ἀποκρούει κάθε συζήτησιν περὶ καταργήσεως τῆς ταφῆς τῶν νεκρῶν καὶ ἀντικαταστάσεώς της διὰ τῆς καύσεως. Καὶ δεύτερον, μία «συναισθηματική», τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος. Εἶναι πάρα πολλοὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποιοι ἀντιδροῦν εἰς τὴν ἰδέαν τῆς καύσεως, διότι βλέπουν τὴν διαδικασίαν αὐτὴν περίπου ὡς καταστροφήν, ἐνῶ ἡ ταφὴ τοὺς διατηρεῖ ὡρισμενας αὐταπατας. Ἄν ὅμως ἐπιστρατευθῆ ἡ λογικὴ (πρᾶγμα ὁμολογουμένως δύσκολον) εἶναι δυνατὸν ν' ἀμβλυνθοῦν αἱ ἀντιδρασεις τῶν περισσοτέρων.

Ἡ καῦσις γίνεται εἰς εἰδικα κρεματορια καὶ κατοπιν ἡ τέφρα συγκεντρώνεται εἰς κάλπην, τὴν ὁποίαν οἱ στενοὶ συγγενεῖς ἠμποροῦν νὰ παραλάβουν, ἐαν θέλουν. Το σύστημα αὐτὸ εἶναι ὄχι μόνον ὑγιεινότερον (ἐφ' ὅσον ἡ ταφὴ γίνεται ἐν μέσῳ πυκνῶς κατῳκημένων χώρων), ἀλλὰ καὶ «ἐποικοδομητικώτερον» ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Πρῶτον, διοτι ἡ ὕπαρξις τῆς κάλπης μὲ τὴν τέφραν τοῦ νεκροῦ συντηρεῖ περισσοτερον τὴν μνήμην του καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην καὶ εὐλάβειαν τῶν ἐπιζώντων. (Εἶναι ἐξηκριβωμένον ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πρώτου ἀπὸ τοῦ θανάτου ἔτους ἐπισκέπτονται τακτικὰ τὸν τάφον μόνον τὰ 40% τῶν στενῶν συγγενῶν· κατὰ τὸ δεύτερον τὰ 20% καὶ κατὰ τὸ τρίτον τὰ 10%. Ἐπίσης, εἶναι ἐξηκριβωμένον ὅτι μετὰ τὴν ἐκταφὴν δὲν καταβάλλονται ὑπὸ τῶν συγγενῶν, ἐξ ἀμελείας, φύλακτρα διὰ τὰ 40% τῶν ὀστῶν, τὰ ὁποῖα ὡς ἐκ τούτου ρίπτονται εἰς το κοινὸν ὀστεοφυλάκιον).

Ἡ καῦσις οὐδεμίαν μεταβολὴν συνεπάγεται εἰς τὰς ἄλλας καθιερωμένας θρησκευτικὰς ἐκδηλώσεις εὐλαβείας προς τὸν νεκρόν. Ἠμποροῦν να γίνωνται μὲ τὸν ἴδιον ρυθμὸν καὶ τὰ μνημόσυνα καὶ τα τρισάγια (εἰς ναὸν καὶ ὅπου ἔχει ἐναποτεθῆ ἡ κάλπη), χωρὶς νὰ μειωθοῦν αἱ συνολικῶς ὑπὸ τοῦ κλήρου πραγματοποιούμεναι ἀπολαβαί. Ἡ μόνη ἴσως μεταβολὴ θὰ εἶναι κάποια δικαιοτέρα κατανομή των, κατὰ συνοικίας μᾶλλον, διοτι θὰ παύσουν νὰ εἶναι τὰ νεκροταφεῖα διὰ τοὺς προνομιούχους τοσον σπουδαῖα νομισματοκοπεῖα, ὅσον εἶναι σήμερον. Ἂν εἶναι δυνατὸν ν' ἀρθοῦν αἱ δογματικαὶ ἀντιρρησεις, ἡ καῦσις θ' ἀποτελέση λύσιν ὄχι μόνον πρακτικωτέραν, ἀλλὰ καὶ ἀναμφισβητήτως συμφωνοτέραν πρὸς τα αἰσθήματα τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου καὶ πρὸς την ἠθικὴν ἐπιταγὴν τοῦ σεβασμοῦ τῶν νεκρῶν.

Θ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

«Εἰκονες», 16.9.66

ΕΚΡΗΚΤΙΚΗ ΝΕΟΛΑΙΑ

Σὲ ὅλες τὶς ἐποχές, ἡ νεολαία παρουσιάζονταν σὰν πρόβλημα ἢ παρουσίαζε κάποια προβλήματα στοὺς μεγάλους, ποὺ ἔπρεπε νὰ τὰ ἀντιμετωπίσουν μὲ τον ἕναν ἢ μὲ τον ἄλλο τροπο. Ἀπὸ τὴν ἴδια της τὴ φύση, ἡ νεολαία, σὰ μεταβατικὴ ἀνθρώπινη κατάσταση, ἔχει μιὰ ἰδιορρυθμία. Εἶναι ἡ μόνη φάση τοῦ βίου, ὅπου ὁ ἄνθρωπος, καὶ μὲ ὅλες τὶς δεσμεύσεις καὶ τὰ βάρη ποὺ ἔχει (σπουδές, στρατιωτικο, οἰκονομικὴ ἐξάρτηση ἀπὸ τοὺς μεγάλους) βρίσκεται σιμὰ στὴν «ἐλευθερία». Γιατὶ ἔχει «ἐλευθερωθεῖ» ἀπο τὰ παιδικὰ δεσμά, χωρὶς ἀκομη νὰ φορέσει τὶς ἀνδρικὲς χειροπέδες. Ὁ νέος, νιώθει τὸν κόσμο δικό του. Πλημμυρίζει ἀπὸ τὸ σήμερα καὶ ὀνειρεύεται τὸ αὔριο διαμορ-

φωμένο σύμφωνα μὲ τὴ βούλησή του, με τις ἰδέες του πού, φρέσκες-φρέσκες, μολις τὶς ἔχει δρέψει ἀπο τα βιβλία τῆς ἐποχῆς του. Ὁ νέος, ἡ νεολαια, λοιπον, εἶναι μιὰ ἀνεξάρτητη σχεδον κοινωνικη δύναμη, που κυμαινεται (ἀναλογα μὲ το λαο που ἀνηκει, το καθεστως ποὺ ζῆ καὶ τις συνθῆκες γενικα τῆς ζωῆς) ἀναμεσα στην ἀνταρσια καὶ την επανασταση. Ἀσυναισθητα, ἀδιαφορεῖ, περιφρονει ἢ βλεπει ἀφ' ὑψηλοῦ, τοὺς λεγομενους «μεγαλους», τον κοσμο τῶν φτασμενων και τελειωμενων κατα στασεων. Μπορεῖ ἡ νεολαια να διαλεγει τα ειδωλα της ἀπ' αὐτον τον κοσμο (πολιτικους, κοσμοθεωρητικους, ιδεολογους, μεγαλους καλλιτεχνες), συνολικα ὅμως αἰσθανεται, πως ἡ λεγομενη «κοινωνια τῶν μεγαλων» εἶναι κατι που πρεπει ν' ἀλλαξει. Ὅσα εμπόδια βρισκει, ὅσα κακα γενεται ἀπο τη ζωη, ὅλες τις ἀτελειες τῆς ὑπαρξης, τις ἀποδιδει στους «γεννητορες», στοὺς προγενεστερους. Τῆς εἶναι ἀδυνατο να συλλαβει τη μελλοντικη εξελιξη τοῦ ἑαυτοῦ της ἀπο την τωρινη της φαση στην κατοπινὴ ἀντρικη.

Εὐτύχημα εἶναι ἀπο μια μερια πως ἡ νεολαία μας δεν παρουσιάζει, παρα πολυ σποραδικα και μιμητικα, τὴν ἀποκρουστικη νοσηρότητα τῆς ἀγγλικῆς νεολαιας π.χ. Εχει βεβαια κι' αὐτη χειραφετηθεῖ ἀρκετα ἀπο την επιρροη τῶν παλαιοτερων γενεῶν, ἀλλα δεν ἔχει σπασει τους δεσμους με την οἰκογενεια. Μια βαθυτερη ελληνικη αισθηση που ἀκομη στον τοπο μας ζῆ, τὴ συνεχει με πολυ ἀνθρωπινο τροπο. Προσπαθει με σοβαροτητα, μελέτη και ἐργασια, να προετοιμασει ἕνα πιο καλο μέλλον γι' αὐτην και να βοηθήση τους «γεννητορες» πού, ὁποια κι' ἂν εἶναι τα σφαλματα τους, ζοῦσαν με πολλες στερησεις, πληρωνοντας ἀκριβο φορο στους δικους τους «γεννητορες».

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ

«Καθημερινη», 19.10.66

ΣΤΗ ΝΑΖΑΡΕΤ

Καθε θρησκεία, περισσοτερο ὅμως και εντονώτερα ἀπο ὅλες τις ἄλλες ἡ χριστιανικὴ θρησκεία, στηρίζεται στην σύμμιξι μιᾶς φιλοσοφικῆς ἐνατενισεως τῶν ἐγκοσμιίων καὶ μιᾶς ἠθικῆς διδασκαλίας, ποὺ ἐκφράζονται σε γλῶσσα ποιητικη. Ἡ πίστις ἀναζητᾶ το αἴσθημα για να ἐκφραση τὶς μεταφυσικες καὶ ὑπερκοσμιες δοξασιες της. Εἶναι ἀνάγκη να ἀπευθύνεται πολυ περισσοτερο στὴν καρδιὰ καὶ πολυ λιγωτερο στο νοῦ· δὲν φωλιαζει στὸν ἐγκεφαλο, ἀλλὰ πλημμυριζει την καρδια· δὲν χρησιμοποιει και δεν πρέπει να χρησιμοποιῆ την λογικη επεξεργασία τῆς Διδασκαλίας. «Πίστευε και μὴ ἐρεύνα», εἶναι το δογμα τῆς πίστεως. Ἰδοὺ ὅμως μια εἰκόνα τῆς συγχρονου Ναζαρετ. Ἀκριβῶς πλαι στὴν ὀρθοδοξη ἐκκλησία τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, με τὶς ἀπιθανης ἀμορφιας βυζαντινες εἰκονες στο σημειο ἀκριβῶς ποὺ ἡ Παρθένος Μαρια εἶδε τον ἄγγελο Κυριου να κρατη τον κρινο, αἰσθανθηκε την εὐωδια τοῦ ἄνθους καὶ ἔσχεν ἐν γαστρι καὶ ἔτεκεν υἱον τον Ἐμμανουηλ, θεον τε και ἄνθρωπον», ἐκεῖ ενα μεγαλο συνεργειο αὐτοκινητων. Κτυπωντας με τα σφυρια τους τὶς λαμαρινες, οἱ τεχνιτες θανατωνουν την ποιησι τῆς θρησκειας. Θετουν ἀπαγορευτικο φραγμο στην ψυχὴ τοῦ πιστοῦ να ἐπικοινωνηση για λιγες στιγμες τῆς ζωης του με το Θειο. Και εκει κοντα, ενας κινηματογραφος διαφημιζει στην εισοδο του την ταινια με μια τεραστια οσο και κακοτεχνη ἀπεικονισι της ταδε γοησσας τῆς ὀθονης με στολη .. Εὔας και σε στασι... περιττον τονετοῦ! Αὐτα στὴν Ναζαρετ, την πολη που ἔζησεν ο Ἰησους, πριν κατεβη παρα κατω στην Τιβεριαδα και στρατολογηση τους μαθητάς του ἀπο τοὺς ἀγνους ἁλιεις της λίμνης. Ἡ βαρβαρη αὐτη καταλυσις τοῦ στοιχείου τῆς ποιησεως ἀπο την θρησκεια, δεν σημαινει βεβαια καταλυσι της θρησκείας, οὔτε ἀποβολη τῆς πίστεως για ὅσους ἀτενιζουν τους Ἁγιους Τοπους. Μπορει ὅμως να σημαίνη ἕνα ψυχικο κραδασμο, ἕνα κλονισμο, καὶ ταυτοχρονα μία ἀφετηρία για την ἐπιστράτευσι τῆς λογικῆς...

Κ. ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

«Καθημερινη», 23 Ὀκτ.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

«Ἡ δίκη τοῦ Ἰησοῦ»

Θίασος ΔΗΜΗΤΡΗ ΜΥΡΑΤ

Τὸ ἔργον πού παρουσίασε ὁ θίασος τοῦ διαλεκτοῦ δραματουργοῦ Δημήτρη Μυράτ (τοῦ Ἰταλοῦ συγγραφέως Ντιέγκο Φάμπρι, σὲ διασκευὴ Γ. Ρούσσου), περισσότερο, παρὰ δίκη τῶν πρὸ δύο χιλιάδων ἐτῶν Ἑβραίων, εἶναι δίκη τῶν σημερινῶν Χριστιανῶν. Ἐκεῖνοι τὸν ἐσταύρωσαν, τοῦτοι τὸν προδίδουν...

Τὸ ἔργον ξεκινάει ἀπὸ τὸ σκηνικὸν εὕρημα τῆς ψυχικῆς δοκιμασίας ἑνὸς Ἑβραίου καθηγητοῦ πανεπιστημίου, μάλιστα διδάσκοντος τὴν ἐπιστήμη τῆς κριτικῆς τῆς Βίβλου», ὁ ὁποῖος μὲ δημόσιες συζητήσεις ἀπὸ τὴν σκηνὴ αἰθουσῶν ἢ θεάτρων, ἐρευνᾶ τὸ δίκαιον ἢ ὄχι τῆς καταδίκης τοῦ Ἰησοῦ, σύμφωνα μὲ τὸν τότε ἰσχύοντα νόμο. Προχωρεῖ στὴν ἔρευνα τῆς φύσεως τοῦ Ἰησοῦ — πού ὑπῆρξε ἡ ἀφορμὴ τῆς δημιουργίας τόσων αἱρέσεων— γιὰ νὰ καθήση, στὸ τέλος, τὸν λεγόμενον χριστιανικὸ κόσμο στὸ ἑδώλιο. «Ἡ δίκη — εἶπε ὁ πρωτοπρεσβύτερος αἰδ. Γεώργ. Πυρουνάκης — εἶναι δική μας, μὲ κατήγορο τὴν συνείδησί μας».

Ὁ θίασος τοῦ κ. Δημήτρη Μυράτ, πού μᾶς ἔχει συνηθίσει μὲ παραστάσεις ποιότητος, κατέβαλε καὶ αὐτὴ τὴ φορὰ ἐξαιρετικὲς προσπάθειες γιὰ τὴν ἑρμηνεία τοῦ ἔργου τοῦ Ἰταλοῦ δραματουργοῦ. Ἰδιαίτερα συγκλονιστικὴ ἡ προσωπική του ἑρμηνεία, καθὼς καὶ τῆς πρωταγωνιστρίας Βούλας Ζουμπουλάκη. Μετρήθηκαν μὲ τὸ ἔργο καὶ πέρασαν στὴ δοκιμασία θαυμάσια. Τοὺς ἀξίζει μεγάλος ἔπαινος, πέρ' ἀπὸ τὴν πρωτοβουλία γιὰ τὴν ἐκλογὴ τοῦ ἔργου, πού ἐξύψωσε τὴν ἀθηναϊκὴ σκηνή.

Ἀντὶ ἄλλης περιγραφῆς, θὰ παραθέσωμε ἕνα ἀπάνθισμα ἀπὸ τὶς ὡραιότερες σκέψεις, πού ἀστράφτουν, κατὰ τὴν πορεία τῆς «δίκης».

Ἡ Σ ά ρ α: Θεωρῶ τὸν Πιλᾶτο ἕναν ἄνθρωπο διστακτικὸ καὶ κυνικὸ μαζί, ποὺ δὲν ἔκανε ἐκεῖνο ποὺ ὤφειλε νὰ κάμη, ποὺ ταλαντεύθηκε ἀνάμεσα στὸ «ναί» καὶ στὸ «ὄχι», κατὰ τρόπο ἀπαράδεκτο, ἀποκρουστικό — τὸν θεωρῶ ἕναν πολιτικό! Μὲ δυὸ λέξεις: Τὸν περιφρονῶ!... Συγγνώμην. Δὲν ἤθελα νὰ προσβάλω κανέναν, ἐννοῶ κανέναν πολιτευόμενο ποὺ μπορεῖ νὰ βρίσκεται στὸ ἀκροατήριο. Δὲν εἶναι δὰ ὅλοι οἱ πολιτικοί, συμβιβαστικοί, σὰν τὸν Πιλᾶτο...

Κ α ϊ ά φ α ς: Ἦταν ἕνα κήρυγμα εἰρηνικό.
Δ α υ ί δ: Ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνο.

Π έ τ ρ ο ς: Ἔνοιωθε θλίψη ὁ Ἰησοῦς ὅταν ὁ κόσμος τοῦ ζητοῦσε ἕνα θαῦμα. Ἀπὸ τὸ βλέμμα του περνοῦσε μιὰ μελαγχολία μακρόθυμη, καὶ ὅλη ἡ ἔκφρασή του ἦταν σὰ νὰ ἔλεγε: Δὲν καταλαβαίνουν παρὰ αὐτὴ τὴ γλῶσσα, τὴν γλῶσσα τῶν θαυμάτων. Νὰ διδάσκη ἤθελε...

Σ ά ρ α: Ὑπάρχει καὶ ἄλλος τρόπος ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν. Ναί, ὑπάρχουνε νεκροὶ ποὺ ζωντανεύουνε μέσα μας, ὅταν ξυπνᾶ ἡ συνείδηση...

Ρ ε β έ κ κ α: Ἀποστολὴ τοῦ Ἰησοῦ ἦταν νὰ διδάξη τοὺς ἀνθρώπους τὸ νέο μήνυμα: Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.
Μ α ρ ί α: Λόγος μεγάλος. Δὲν θὰ τὸν ἀποδεχότανε οἱ ἄνθρωποι, ἂν αὐτὸς ποὺ τὸν ἔλεγε δὲν ἀγωνίζονταν μέχρι θανάτου... Οἱ μεγάλες διδαχὲς ριζώνουν μὲ τὸ αἷμα τοῦ Διδασκάλου.

Λ ά ζ α ρ ο ς: Μὲ ρωτοῦσαν. Πές μας τὶ εἶδες ἐκεῖ πέρα... Πῶς εἶναι... ΤΙ ΥΠΑΡΧΕΙ...

Μ α γ δ α λ η ν ή: Πῶς εἶναι ὁ Παράδεισος θέλανε νὰ μάθουνε οἱ Ἀπόστολοι. Καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι, σχεδόν. Καὶ ὁ Ἰησοῦς, ποὺ τοὺς ἄκουσε νὰ κάνουν τέτοιες ἐρωτήσεις, λυπήθηκε ἀφάνταστα... Δὲν εἶχαν καταλάβει ὅτι τὸ πραγματικὸ θαῦμα ἦταν τὸ θαῦμα τῆς ἀγάπης...

Ἠ λ ί α ς: Ἡ ἀπόφαση ἔχει τὴν ἔννοια μ ό ν ο ν ὅτι ἐξακολουθοῦμε νὰ εἴμεθα ὑποκείμενοι στὸ Νόμο, δυνάμει τοῦ ὁποίου κατεδικάσθη ὁ Ἰησοῦς. Αἰχμάλωτοι κ᾽ ἐμεῖς τῆς δικῆς μας ἱστορίας, ὅπως δὰ ὅλοι οἱ λαοί... Κρατοῦμε τὶς παραδόσεις ποὺ ἀπονεκρώθηκαν στὸ πέρασμα τῶν καιρῶν, καὶ θἄπρεπε νὰ ἐνταφιάσωμε, μὰ δὲν τολμοῦμε... Πόσοι λαοὶ τολμοῦν; Ἐλάχιστοι. Κι᾽ αὐτοί, ἕνα πήδημα μπρός, τρία βήματα πίσω...

Πρέπει νὰ παρατηρήσω — καὶ ζητῶ συγγνώμην—ὅτι ὁ Χριστιανικὸς κόσμος δὲν φαίνεται νὰ ἔχῃ ἀγκαλιάσει τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰησοῦ μὲ τρόπο τόσο θερμὸ καὶ ἔντονο, ὥστε τὸ μεγάλο μήνυμα τοῦ Ναζωραίου νὰ προβάλῃ ζωντανὸ μέσ' ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ κάθε χριστιανοῦ. Σκέπτομαι κιόλας ὅτι ἴσως πρέπει νὰ περιμένωμε ἀκόμα τὴν ἔναρξη τοῦ ἀληθινοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ — ναί, μπορεῖ νἆναι ἔτσι— ἴσως διατρέχουμε ἀκόμα τὴν περίοδο τῶν πρώτων χριστιανῶν...

Διανοούμενος: Ὁ πρόεδρος εἶπε: Πῶς συμβαίνει σ' ἕναν κόσμο, ποὺ λέγεται καὶ πιστεύεται χριστιανικός, νὰ μὴ φαίνεται ἢ νὰ φαίνεται ἐλάχιστα ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ. Κύριοί μου, τὰ ἴχνη ποὺ ἄφησε ὁ Ἰησοῦς ειναι πολὺ ἐλλιπῆ, πολὺ ἰσχνά, γιὰ νὰ μποροῦμε νὰ πιστέψουμε μὲ ἀκλόνητη λογικὴ ὅτι ἦσαν ἴχνη ποὺ ἄφησε πίσω του ἕνας Θεός. Καὶ ἀρκεῖ νὰ κυττάξουμε γύρω μας...

Ἱερεύς: Γιατί νὰ κυττάξωμε γύρω μας; Ἂς ρίξουμε μᾶλλον τὸ βλέμμα μας μέσα στὰ πράγματα, μέσα σὲ μᾶς τοὺς ἴδιους.

Διανοούμενος: Ἂς εἶναι κι' ἔτσι. Ἐσεῖς βρίσκετε ὅτι εἶναι χριστιανικὰ τὰ ἔργα τοῦ κόσμου αὐτοῦ, ποὺ ζοῦμε; Ἤ, ἔστω, οἱ προθέσεις του;... Αἰδεσιμώτατε, ὀφείλετε νὰ τὸ παραδεχθῆτε: Εἴμεθα ὅλοι ἕτοιμοι νὰ ἐγκωμιάσουμε ἕνα Χριστό, ἄνθρωπο ἀνώτερο, προσωπικότητα ὑπέρτατη, ἀλλὰ εἶναι ἐπίσης βέβαιο ὅτι οἱ ὑψηλὲς διδασκαλίες του καὶ οἱ ἀπέραντες ἐλπίδες του σταυρώθηκαν καὶ πέθαναν μαζί του στὸν λόφο τοῦ Γολγοθᾶ.

Ἠλίας: Θὰ ἀπαγγείλω τὴν ἀπόφαση. Θἄθελα μόνο νὰ ρωτήσω: Ποιὸς ἦταν... ποιὸς εἶναι γιὰ σᾶς ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος.

Ἱερεύς: Εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Διανοούμενος: Εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου.

Μαγδαληνή: Ἡ ἀληθινὴ ἀγάπη.

Ὁ τυφλός: Οὐκ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω...

Ἐπαρχιώτης: Ἂν δῶ ἕναν ποὺ ἔρχεται πρὸς ἐμένα μ' ὁλάνοιχτη ἀγκαλιά, θὰ ξέρω πὼς εἶν' ἐκεῖνος —ὁ Ἰησοῦς!

Γυναικούλα: Μὲ παρηγορεῖ ὅλες τὶς μέρες. Ἐκεῖνος σκύβει γιὰ νὰ μοῦ πῆ: Κουράγιο, λίγο ἀκόμη...

Ἠλίας: Γιατὶ δὲν τὸ φωνάζετε δυνατά, αὐτὸ ποὺ εἴπατε ἀπόψε ἐδῶ; Ὅλοι πρέπει νὰ τὸ φωνάξετε! Διαφορετικά, ξαναγίνεται καὶ γιὰ σᾶς ἐκεῖνο, ποὺ συνέβη σὲ μᾶς, τότε: Ἀπαρνιέσθε... καταδικάζετε... σταυρώνετε τὸν Ἰησοῦ... Ὅσο γιὰ μένα, πρέπει νὰ διακηρύξω μπροστὰ σ' ὅλους... ὅτι, δὲν ξέρω ἀκόμα ἂν ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ἦταν ἀληθινὰ ἐκεῖνος ὁ Μεσσίας ποὺ περιμέναμε ἐμεῖς... ἀλλὰ εἶναι βέβαιο ὅτι Αὐτός, μόνο Αὐτός, τρέφει καὶ συντηρεῖ ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη ὅλες τὶς ἐλπίδες τοῦ Κόσμου...

Ο ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

«Μαίρη Πόππινς»

Στὰ «Θεοσοφικὰ Νέα» τοῦ Λονδίνου, ὄργανον τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας ἐν Ἀγγλίᾳ, δημοσιεύεται ἄρθρον τῆς Φύλλις Λὴν γιὰ τὴν ταινία τοῦ Ντίσνεϋ «Μαίρη Πόππινς».

Ὁ Ντίσνεϋ δὲν δίνει ἕνα φίλμ μόνον γιὰ παιδιὰ στὴν ἡλικία, ἀλλὰ καὶ γιὰ παιδιὰ στὴν ψυχή, δηλαδὴ γιὰ ὅσους εἶναι κατάλληλοι νὰ εἰσέλθουν στὸ «βασίλειο τῶν οὐρανῶν».

Τὸ μήνυμα τῆς Μαίρης Πόππινς εἶναι ἁπλό: Ὀφείλουν οἱ γονεῖς νὰ διαθέτουν καιρὸ νὰ παίζουν μὲ τὰ παιδιά τους, τὸ χρῆμα δὲν ἀγοράζει εὐτυχία καὶ τὸ γέλιο ἐξυψώνει τὴν καρδιά.

Στὸ ἔργον διακρίνεται καὶ ὁ Μπέρτ, ἕνας νεαρὸς Κόκνεϋ, στὴν ἀρχὴ καλλιτέχνης τοῦ πεζοδρομίου, ἔπειτα καθαριστὴς καπνοδόχων. Ἔχει τὸν δικό του τρόπο γιὰ τὴν πορεία πρὸς τὸ βασίλειο τῶν οὐρανῶν. Ὅταν ζωγραφίζει μὲ τὴν κιμωλία στὸ πεζοδρόμιο, τραγουδάει: «Κάνω ὅ,τι μοῦ ἀρέσει καὶ μοῦ ἀρέσει ὅ,τι κάνω».

Οἱ ζωγραφιὲς τοῦ Μπὲρτ εἶναι ἡ εἴσοδος σὲ μιὰ ὁλόχαρη γιορτή. Ἡ Μαιρη, ὁ Μπὲρτ καὶ τὰ παιδιὰ πηδοῦν γύρω στὶς ζωγραφιὲς καὶ βρίσκονται σὲ μιὰ ὀνειρώδη χώρα, ὅπου πιγκουῖνοι χορεύουν καὶ γκαρσόνια σερβίρουν φράουλες καὶ γάλα.

Ὁ Μπὲρτ εἶναι φιλόσοφος. Δὲν σκέπτεται τὸ αὔριο καὶ δὲν ζητάει γιὰ τὸν ἑαυτό του τίποτα. Τὸ κασκέτο του εἶναι ριγμένο στὸ πεζοδρόμιο καὶ εὐχαριστεῖται ἂν βρεθῇ μέσα καμμιὰ δεκάρα ἢ δύο. Ὅπου πηγαίνει λάμπει ὁ ἥλιος, ἀνθίζουνε τὰ δέντρα, λαλοῦνε τὰ πουλιὰ καὶ ὅλοι αὐθόρμητα χορεύουν.

Ὁ θεῖος Ἄλμπερτ τῆς Μαίρης γελάει τόσο πολύ, ποὺ τὸ σῶμα του γίνεται ἐλαφρότερο ἀπὸ τὸν ἀέρα. Ὅταν ἡ Μαίρη μὲ τὰ παιδιὰ εἶναι καλεσμένοι γιὰ τσάι τὸν βρίσκουν νὰ αἰωρῆται κοντὰ στὸ ταβάνι, ποὺ σημαίνει ὅτι μὲ τὴν εὐθυμία πετᾶμε ψηλότερα καὶ βλέπουμε τὸν κόσμο ἀπὸ ἄλλη σκοπιά. Κοντά του γίνονται ἀνάλαφρα καὶ τὰ παιδιά.

Μιὰ ἀπὸ τὶς πνευματικώτερες σκηνὲς τοῦ ἔργου ἐξελίσσεται στὰ σκαλοπάτια τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Παύλου, ὅπου μιὰ γυναίκα Κόκνεϋ πουλάει σακουλίτσες μὲ ψίχουλα γιὰ τὰ περιστέρια καὶ τ' ἄλλα πουλιὰ ποὺ τριγυρίζουν. Τὰ πουλιὰ στὴ γλῶσσα τῶν συμβόλων ἀντιπροσωπεύουν τὶς σκέψεις. Τὰ πουλιὰ στὴν «Μαίρη Πόππινς» εἶναι οἱ σκέψεις καὶ τάσεις τῆς ἀνθρώπινης φυλῆς. Τὸ ρεφραὶν τοῦ τραγουδιοῦ «ταΐστε τὸ πουλάκι, δύο πέννες τὸ σακουλάκι» ἔχει τὴν προέκτασι: θρέψετε τὸ πνεῦμα μὲ τὴν τροφὴ τῆς ψυχῆς.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης προγραμματίζει γιὰ τὸ 1967 «ἑνωτικὴν» δραστηριότητα

«Εἰς τὸ θησαυροφυλάκιον τὰ δόγματα διὰ νὰ ἐκδοθῇ κοινὸν νόμισμα ἀγάπης»

Ὁ Οἰκουμενικος Πατριάρχης Ἀθηναγορας προγραμματίζει για το 1967 μεγάλα ταξίδια ἐπαφῆς μὲ τας Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας γιά την προώθησι τῆς κινησεως συνεργασίας ὅλων τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ἀσχέτως ἰδιαιτέρου δογματος.

Αὐτὸ ἐδήλωσε, κατα τὴν διαρκεια συνομιλίας μὲ τον ἐπισκεφθέντα την Κωνσταντινούπολι Ἀθηναῖο δημοσιογραφο (τοῦ «Ἔθνους») κ. Σπῦρο Ἀλεξίου. Καὶ αὐτο σημαίνει ὅτι θα ἐπισκεφθῇ τὴν Ἀλεξάνδρεια, τὴν Σοφια, τὸ Βελιγράδι, την Μόσχα, καὶ, βέβαια, την Ἀθηνα.

Πιστεύει ὅτι κατὰ το 1967 θα ἀποκρυσταλλωθοῦν αἱ ἀποψεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ ἀποφασισθέντος διαλόγου κατα τὴν Γ´ Πανορθοδοξον Διάσκεψιν τῆς Ρόδου μὲ τὰς Ἐκκλησίας Παλαιοκαθολικῶν καὶ Ἀγγλικανῶν, αἱ βάσεις τοῦ ὁποίου ἐτέθησαν κατα τὴν Πανορθόδοξον Διασκεψιν τοῦ Βελιγραδίου.

Ἐπίσης, θ' ἀρχίση ὁ διάλογος μὲ τὰς Ἀνατολικὰς Ἐκκλησίας καὶ ἴσως —ἐλπίζει ὁ Πατριάρχης— θὰ προωθηθῇ ἡ ἕνωσις μὲ αὐτάς, διότι μὲ τὰς ἐκκλησίας τῶν Κοπτῶν, Ἀσσυρίων, Αἰθιοπων καὶ Ἰνδῶν τοῦ Μαλαμπάρ χωρίζει τοὺς Ὀρθοδόξους μία μονον λέξις: Μονοφυσῖται ἢ διφυσιται, ἐαν δηλ. ὁ Χριστος διετήρησε καὶ τας δύο φύσεις, θείαν καὶ ἀνθρωπίνην ἢ μόνον τὴν θείαν.

Ἐξ ἄλλου, κατα το 1967 ὁ Πατριάρχης θα ἐργασθῇ για την σύγκλησι «προσυνοδου» τῶν Ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία θὰ προετοιμαση τὴν Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, γιὰ τὴν ρύθμισι ζητημάτων καὶ ἀντιμετώπισι προβλημάτων ποὺ ἐδημιουργήθησαν στο διάστημα τῶν 1.100 ἐτῶν ἀπὸ τῆς τελευταίας Οἰκουμενικῆς Συνοδου (879 - 880).

Με την εὐκαιρία αὐτή, ὁ Πατριάρχης ἐξέφρασεν ἕνα παραπονο, μιὰ θλιψι του. «Τί κρῖμα, εἶπε, ἡ Ἑλλὰς μὲ Ὀρθοδοξον Βασιλέα, μὲ ὀρθοδοξον κυβέρνησιν, τὴν ἑκάστοτε κυβέρνησιν, μὲ ὀρθόδοξον Τύπον καὶ λαόν, ποὺ θα ἔπρεπε να εἶναι εἰς την πρωτοπορίαν τῆς ἐκστρατείας τῆς χριστιανικῆς ἑνοτητος και ἀγάπης, μένει εἰς τὸ περιθώριον αὐτῆς τῆς προσπαθείας, ἐξ αἰτίας τῶν ἀπόψεων τοῦ Ἀρχιεπισκοπου. Εἰς τὰς Ἀθήνας θὰ ἔπρεπε νὰ ἦτο ἡ ἕδρα μιᾶς μονίμου ἐπιτροπῆς διαχριστιανικοῦ διαλόγου. Θὰ ἔπρεπε ἐκεῖ νὰ ἦταν τὸ κέντρον κάθε ἐπαφῆς καὶ συναντησεως».

Κατα το 1967, ἐπισης, ὁ Πατριάρχης 'Αθηναγορας σχεδιάζει ταξίδι στην Ρωμη, προς ἐπίσκεψιν τοῦ Παπα Παύλου Στ'.

'Ο Παπας με περιμενει, εἶπεν ὁ Πατριαρχης. 'Επιθυμεῖ να ἀνταλλάξωμεν και παλιν τον ἀσπασμὸν τῆς ἀγάπης και να διατρανώσωμεν ἀπο κοινοῦ την πιστιν μας δια την ἑνοτητα τῶν 'Εκκλησιῶν. 'Ο Πάπας Παῦλος, συνέχισεν, εἶναι μεγίστη προσωπικοτης. Εἶναι ἕνας ἐγκάρδιος ἐκκλησιαστικὸς ἡγέτης, γεμᾶτος θέλησιν, ἀγαπην και καλωσύνην. 'Αντιμετώπισε και ἐκεινος περισσοτερες ἴσως ἀντιδρασεις ἀπο ὅσας ἡμεῖς δια την προσεγγισιν τῶν δύο 'Εκκλησιῶν. Με την δύναμιν τῆς πιστεως τις ὑπερενικησε.

ΤΑ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Το Φαναρι —ἐπιλεγει ὁ κ. 'Αλεξίου— τα τελευταια χρονια ἰδιως, δεν εἶναι ἁπλῶς ἡ ἑδρα τῆς 'Εκκλησίας Κωνσταντινουπολεως, ἀλλα το κεντρον διεθνῶν ἐκκλησιαστικῶν διαπραγματευσεων δια την οἰκουμενικην ἑνοτητα τῶν 'Εκκλησιῶν καὶ ἀκομη ἕνα ἱστορικον 'Ιδρυμα παγκοσμιου ἀκτινοβολίας. Οἱ τραγικὲς συνθῆκες, ὑπο τὶς ὁποιες ζῇ και κινειται, γνωστες εἰς παντας, δεν ἐγιναν ἐμποδιον ἀναστολῆς τῆς δρασεώς του. Και αὐτο εἶναι το πλέον ἀξιοπροσεκτον σημειον. 'Ο Οἰκουμενικος Πατριαρχης και οἱ ἐπιτελεῖς του Μητροπολῖται, ἐμπαιζομενοι, κακουχούμενοι καὶ ἀπειλούμενοι, ἐργαζονται ἀοκνως δια την προβολην τῆς 'Ορθοδοξίας και τὴν δοξαν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Θα πρέπει να σημειωσωμε, με την εὐκαιρια αὐτή, και την δραστηριοτητα τῶν ὁμογενῶν τῆς Κωνσταντινουπολεως, μεσα σ' αὐτὴ την τραγικη ἀτμοσφαιρα. Εχομε ὑπ' ὄψει μας τὶς ἐκδηλωσεις ποὺ ἔγιναν, με την εὐκαιρία τῆς «'Εβδομάδος τοῦ ὀρφανοῦ». 'Η 'Εφορεια τῶν 'Ορφανοτροφειων (Προεδρος ὁ ἰατρος κ. Γεωργιος Βακαλοπουλος, ἔφορος καὶ γραμματευς ὁ δικηγορος κ. Νικολαος 'Αγγελίδης) συνεχιζει το ἀρχαῖο ἔργον τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. 'Ωργανωσε ἑσπερινον εἰς τον Πατριαρχικον ναον, ὅπου ἐχοροστάτησεν ὁ Πατριαρχης, καὶ ἠκολούθησε δεξίωσις στα Πατριαρχεῖα. 'Επίσης ἔγιναν τρισαρχιερατικαὶ λειτουργιαι, εἰδικα γεύματα στοὺς τροφίμους τῶν ὀρφανοτροφειων κλπ. Δραστηριοτητα ἐπεδειξαν ὁ Φιλανθρωπικος Σύλλογος Σταμπούλ, ἡ Φιλόπτωχος 'Αδελφοτης Κυριῶν, ὁ 'Αθλητικος Σύλλογος Περαν κ.ἄ. ὅπου πρωτοστατοῦν οἱ ὁμογενεῖς.

ΣΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ

Νεος ἆθλος ἐπετεύχθη στὸ Διάστημα, ἀπο τον 'Αμερικανὸ κοσμοναυτη Εντουιν Ωλντριν, ὁ ὁποῖος κατερριψε καθε προηγούμενο ρεκορ, με την παραμονή του ἐπὶ δύο ὥρες καὶ ἕξη λεπτα ἔξω ἀπὸ τον θαλαμίσκο τοῦ διαστημοπλοίου.

'Ο Ωλντριν ἐπραγματοποίησε τὴν πτησι του με το «Τζεμινι 12», τοῦ ὁποίου πιλοτος ἠταν ὁ Τζαίημς Λοβελ.

Συνεπεσε, κατα την διαρκεια τῆς πτησεως, να ἑορταζεται στη γῆ ἡ ἐπετειος λήξεως τοῦ πρωτου παγκοσμιου πολεμου, ἡ διεθνὴς ἡμερα τῶν ἀπομαχων, κατα την ὁποιαν γίνονται μνημοσυνα ὑπερ τῶν πεσοντων και ἀναπεμπονται εὐχαὶ ὑπερ τῆς εἰρηνης. Με την προβλεφθεισα αὐτη εὐκαιρία, ὁ Ωλντριν ἔρριψε στο διαστημα ἕνα ἔμβλημα με την χρονολογία αὐτὴ τοῦ τρεχοντος ἐτους. «Εχω —εἶπε— ἕνα ἔμβλημα στα χερια μου και θελω να το ἀφησω σε τροχιὰ γύρω ἀπο τη γῆ. Το ἔμβλημα γραφει: «11 Νοεμβριου 1966, ἡμερα τῶν βετερανων τοῦ πολεμου».

ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ

'Ο 'Αμερικανὸς ἐπιστήμων Ρίτσαρντ Ντικε ἔχει καταλήξει στο συμπέρασμα ὅτι το Σύμπαν πάλλεται, δηλ. συστελλεται σε μια πυκνοτατη και θερμοτατη καταστασι, ἔπειτα ἐπεκτείνεται πάλι, καὶ αὐτο ὑποτίθεται ὅτι ἄρχισε πρὸ ἑπτὰ δισεκατομμυρίων ἐτῶν.

'Η ἄποψις ἡ σχετικη με μιὰ κα-

τάστασι ὑψηλοτάτης θερμότητος στὴν ἀρχὴ κάθε ἐπεκτάσεως, εἶναι ἁπλῆ. Τὸ ὑδρογονον μεταστοιχειώνεται σὲ βαρύτερα στοιχεῖα στα ἔγκατα τῶν ἀστέρων, ἀλλὰ εἶναι γνωστόν, ὅτι ὁ γαλαξίας μας δὲν εἶχε βαριὰ στοιχεῖα στὴν ἀρχη τοῦ βίου του. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ θερμοκρασία κατὰ τὴν συμπυκνωμένη φάσι ἦταν τοσο ὑψηλή, ὥστε ἡ καιομένη ὕλη ἑνὸς προηγουμένου κύκλου ἀποσυντίθετο σὲ καθαρο ὑδρογονον. Αὐτο ἀπαιτει θερμοτητα ἀνώτερη τῶν δέκα δισεκατομμυρίων βαθμῶν.

Ἀπὸ τὴν ἀρχικη πυρόσφαιρα, τὸ Σύμπαν ἐπεξετάθη καὶ ἐκρύωσε ραγδαίως. Ὑπελογίσαμε ὅτι, ὅταν ἡ πυροσφαιρα εἶχε θερμοκρασία ἑνος δισεκατομμυρίου βαθμῶν, ἡ ἀκτῖνα της ἔπρεπε να ἦταν περίπου 39 ἔτη φωτος. Ὅπαν ἡ θερμοκρασία ἔπεσε στὰ ἑκατο ἑκατομμύρια βαθμούς, ἡ ἀκτῖνα της ἔφθασε τὰ 390 ἔτη φωτος. Ἡ πρώτη φάσις ἐχρειάσθη 230 δευτερόλεπτα καὶ ἡ δεύτερη φασις 5 ἕως 6 λεπτά. Καὶ ἔπειτα ἀπὸ ἕνα μῆνα, ἡ θερμοκρασία ἔπεσε στο ἕνα ἑκατομμύριο βαθμούς.

Χωρὶς πλήρη γνῶσι τῆς πυκνότητος τῆς ὕλης στο Σύμπαν, δὲν ἠμπορροῦμε νὰ ἀποφασίσωμε ἂν τὸ Σύμπαν ἐπεκτείνεται χωρὶς ὅριον ἢ ἂν φθάνη κάποτε σὲ καποιο μέγιστον μέγεθος για νὰ συσταλῆ παλι σὲ ἕνα τελικὸ ὁλοκαύτωμα.

ΤΑ ΥΠΕΡΦΥΣΙΚΑ

Ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀσφαλῶς δυνάμεις παραξενες, ποὺ ἀκομη δὲν μπορεσε νὰ τὶς ἐλέγξη καὶ να τὶς παρακολουθήση. Ὅλες αὐτὲς οἱ δυνάμεις ἔχουν ἀποκληθῆ ὑπερφυσικες, ἀκριβῶς γιατὶ δὲν μποροῦμε να τὶς ἐξηγήσωμε καὶ να τὶς ἀναλύσωμε, ἐνῶ εἶναι βέβαιον, ὅτι ἀποτελοῦν δυνάμεις, ποὺ τὶς ἔχουμε μέσα μας, στον πνευματικο καὶ ψυχικό μας κόσμο.

Σύμφωνα μὲ τὸ θεμελιῶδες ἄρθρον τῆς παγκοσμίου Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας, ποὺ καθορίζει τοὺς τρεῖς σκοποὺς τῆς ὀργανώσεως αὐτῆς, ὁ τρίτος εἶναι: Ἡ ἔρευνα τῶν ἀνερμηνεύτων νομων τῆς Φύσεως καὶ τῶν λανθανουσῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρωπου. Σήμερα, δὲν ὑπάρχει κανένας, ποὺ να ἰσχυρίζεται ὅτι δὲν ὑπάρχουν μέσα στὸν ἄνθρωπο ἢ στὴν Φύσι δυνάμεις ἀνερμήνευτες. Καὶ ἡ Ἐπιστήμη δέχεται τὴν ὕπαρξι «ἕκτης» αἰσθήσεως στὸν ἄνθρωπο.

Τελευταίως, ἐκυκλοφόρησε στὴ Ρώμη ἕνα βιβλίο μὲ τον τίτλο «Τὸ ἀπαγορευμένο Σύμπαν». Συγγραφεύς του ὁ Λέο Ταλαμότι. Τὰ περιστατικα ποὺ ἀναφέρει εἶναι πολλά: Τα ἔχουν ἀφηγηθῆ διασημοι συγγραφεις. Ἀλλὰ καὶ τὰ σημερινὰ γεγονοτα ποὺ σχετίζονται με μηνύματα ἀπο τὸ παρελθον, μὲ φαινομενα μαγείας, μὲ ἐπαλήθευση προβλέψεων, μὲ αἰνίγματα καὶ ὄνειρα, εἶναι πολυάριθμα.

Στὸ περιοδικο «Φρανς - Πρὲς» ἐδημοσιεύθη τελευταίως ἕνα ἄρθρο, ὁπου ὑποστηρίζεται ὅτι πρέπει ὅλη αὐτὴ ἡ φιλολογία για τὶς ὑπερφυσικὲς δυνάμεις, ὅλα αὐτὰ τὰ περιστατικα, νὰ συγκεντρωθοῦν ἀπὸ τὴν ὑπηρεσία τῆς Οὐνέσκο, στα Ἡνωμένα Ἔθνη καὶ νὰ ἐξετασθοῦν ἀπὸ τοὺς ἐπιστήμονες σὲ ὅλο τον κόσμο. Θὰ εἶναι δυνατὸν τοτε νὰ ἀποκτηθῆ μιὰ ἐμπειρία παγκόσμια καὶ νὰ δοθῆ μιὰ ἑρμηνεία ὑπεύθυνη καὶ ἐπιστημονικη.

Ἑρμηνεία «ἐπιστημονική» καὶ «ὑπεύθυνη», ναι. Ἀλλα καὶ τελικη;

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ

Τα Γραφεία τοῦ «Ἰλισοῦ», Δραγατσανίου 6, (Τ. 122), Πλ. Κλαυθμῶνος, εἶναι ἀνοικτὰ κάθε Δευτέρα καὶ Παρασκευὴ 11 - 1 καὶ 7 - 8 μ.μ.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ μὲ ταχ. ἐπιταγὴν εἰς τὴν διεύθυνσιν «Κωστῆν Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας, 122». Ἀποστολαὶ μὲ τραπεζιτικὰς ἐπιταγὰς ἢ ἐντολάς, μᾶς δυσκολεύουν. Νὰ ἀναγράφεται καθαρὰ τὸ ὀνοματεπώνυμον καὶ ἡ διεύθυνσις τοῦ ἀποστολέως. Πίσω ἀπὸ τὸ ἀπόκομμα τῆς ἐπιταγῆς νὰ γράφεται λακωνικὰ ὁ λόγος ἀποστολῆς τῶν χρημάτων.

Η ΤΙΜΗ τόμων παρελθόντων ἐτῶν εἶναι 50 δρχ. Τιμὴ τεύχους δρχ. 10. Δὲν ὑπάρχουν μεμονωμένα τεύχη Νο 1, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 15, 18, 23, 25, 28, 29, 33 οὔτε τόμοι 1957 καὶ 1962.

ΚΥΠΡΟΣ: Ἀντιπρόσωπος τοῦ «Ἰλισοῦ» δι' ὁλόκληρον τὴν Κύπρον «Βιβλιοπωλεῖον Ἀντων. Στυλιανοῦ Λεμεσὸς — Κύπρος».

ΧΩΡΙΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ Τεύχη τὰ ὁποῖα ἀπεστάλησαν στοὺς κατωτέρω συνδρομητάς μας, ἐπεστράφησαν ἀπὸ τὸ Ταχυδρομεῖον μὲ τὴν σημείωσιν: «μετώκησε» ἢ «ἄγνωστος». Παρακαλοῦνται ὅσοι τοὺς γνωρίζουν νὰ τοὺς εἰδοποιήσουν ἢ νὰ μᾶς δώσουν τὰς διευθύνσεις των.

ΑΘΗΝΩΝ:

Γ. Ἀρκουδης, Λασκαρεως 15, Πελλη Ἀθηναιοι, Ξενιας 23. Αγ. Βλαχος, ιατρος, Δημοχαρους 37, Μαιρη Δημοπουλου, Ἀρκτίνου 20, Αννα Μουχα, Σολωμοῦ 6, Ψυχικο, Σαρ. Παπαδακης, Ἀγ. Μελετίου 186, Ταχης Παντελατος, Φωκ. Νεγρη 51, Ἀναστ. Χαλουλιας Ἀνακρεοντος 77, Καλλιθεα, Κων. Χιωτης, Βελβενδοῦ 6.

ΕΠΑΡΧΙΩΝ:

Ἀπ. Ἀγγελιδης, Βενιζελου 6, Ἀλεξανδρουπολις, Βασ. Ἀλεξοπουλος δικηγορος, Καλαματα, Ἰω. Ἀλεξοπουλος, Φιλιππου 30, Ἔδεσσα, Ἀγαπη Κασιμιδου, Ἄργος Ὀρεστικον, Θεοδ. Νικητας, Ἀντ)ρχης 900ῦ Συν)τος Πεζικοῦ, Δημ. Παναγου, Ρογκακου 3, Κιλκίς, Θεοδ. Σοβατζῆς, ΕΥΥΕ Θρακης, Ἀλεξανδρούπολις.

ΣΕ ΚΟΣΜΟΥΣ ΦΩΤΕΙΝΟΤΕΡΟΥΣ

Τασία Λευτεριωτου, Ἀθῆναι
Εὐάγγελος Μαρελᾶτος, Ἀθῆναι
Καρυατις Πετρατου, Ἀθῆναι
Γεωργιος Ρηγᾶτος, Ἀθῆναι
Κλειτος Ἀλιαγας, Θεσσαλονίκη
Ἰωαννης Ἀργυρίου, Μυτιλήνη

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Δημ. Γ. Σκουζες: Ἡ Ἀθηνα που ἔφυγε, Β' ἔκδοσις 1965.

Ἀλεκος Χρυσοστομίδης: Φθογγοι (ποιηματα), Ἀθηνα 1965.

Τακης Δοξας: Μικροζωές, (διηγηματα), 1965.

Γρηγ. Π. Κασιματης: Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Κοινωνιολογίαν, Ἀθηναι 1966 — Κοινωνία, Δίκαιον, Πολιτικη, (ἀνατυπον), Ἀθῆναι 1965. — Το διδαγμα τοῦ Βυζαντίου (ἀνατυπον), Ἀθῆναι 1966.

Χρῆστος Σ. Σολομωνίδης: Σμυρναιοι Ἀκαδημαικοί, Ἀθήνα 1966.

Γ. Γαλανης: Πῶς ἀνακάλυψα το Θεο, (μελέτη), Ἀθήνα 1966.

Διδω Καλλεργη: Ἡ ψυχη καὶ το πνεῦμα, Ἀθηνα 1966.

Θεοκλ. Φιντικλῆς: Συμβολὴ εἰς την φιλοσοφίαν τῶν ἀριθμῶν (ἀνάτυπον), Ἀθῆναι 1966.

Γεωργ. Καψωμένος: Ἡ ἀποκαλυ-

πτικὴ σημασία τῆς γνώσεως, Χανιὰ 1966.

Κούλης Ἀλέπης: Εὐριπίδου Μηδεια, Ἀθήνα 1966. — Εὐριπίδου Ἠλέκτρα, Ἀθήνα 1966.

Δημήτριος Σταθόπουλος: Ἑπταήμερα, (ποιηματα), Ἀθήνα 1966.

Κώστας Πηγαδιωτης: Δρομοι χωρὶς ἄσφαλτο, (ποιήματα). Ἐκδόσεις «Δωδεκάτη Ὥρα».

Κώστας Τριγκατζης: 40 χρονια προσκοπικῆς δρασεως, Πειραιας 1966.

Ν. Π. Πολυχρονης: Ὁ δρομος πρὸς τὴν ἀγαπη, (ἀναμνησεις), Ἀθῆναι 1966.

Νάσος Καλαιτζοπουλος: Αὐτὴ εἶναι ἡ γυναικα, Καιρο 1966.

Νανᾶ Π. Κοντοῦ: Χρυσᾶ βέλη (ποιηματα), Θεσσαλονίκη.

Σοφία Μπακανάκη: Ὁ ποιητὴς Ροδολφος Κραους καὶ το ἔργον του, Ἀθῆναι 1966.

Ρίτα Μπούμη - Παπᾶ: Ἡ σκληρὴ ἀμαζονα (ποιηματα). — Ἡ μαγικη φλογέρα (ποιηματα για παιδια), Ἀθηνα 1965.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Τα Ἀθηναικά, Παναθήναια, Ὁ Κοσμος τῆς Ψυχῆς, Πελεκαν, Ἠπειρωτικη Ἑστία, Θρακικα Χρονικα, Κρικος (Λονδίνου), Δελτίον Πρακτορείου Πνευματικῆς Συνεργασίας, Ἐκκλησιαστικα Προβληματα, Ὁ Φυσιολάτρης, Ἐλεύθερο Πνεῦμα (Γιάννενα), Περιοδικο Ἑλληνίδων Βορείου Ἑλλαδος.

Περιεχόμενα έτους 1966

ΘΕΟΣΟΦΙΑ

(Βλέπε Τιμοκατάλογον εἰς σελ. 2 τοῦ ἐξωφύλλου)